

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ANLATININ SÖYLEMİ IŞIĞINDA BABİL'DE ÖLÜM İSTANBUL'DA AŞK
ROMANINDA ZAMAN UNSURU ÜZERİNE İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yusuf KILIÇ
1800004454

Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Program: Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Kayhan ŞAHAN

HAZİRAN 2021

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ANLATININ SÖYLEMİ IŞIĞINDA BABİL'DE ÖLÜM İSTANBUL'DA AŞK
ROMANINDA ZAMAN UNSURU ÜZERİNE İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Yusuf KILIÇ
1800004454

Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Program: Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Kayhan ŞAHAN

Jüri Üyeleri: Doç. Dr. Bahtiyar ASLAN

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet TÜRKMEN

HAZİRAN 2021

ÖN SÖZ

Zaman kavramı herkesin bildiği ancak tanımlamakta aciz kaldığı soyut kavramların başında gelir. Bu konuda ünlü düşünür ve felsefeci Aziz Augustinos “Nedir gerçekten zaman? Eğer hiç kimse bana sormazsa ne olduğunu biliyorum; ama bir soran olur da açıklamaya kalkarsam, bilmiyorum. ” der. (Augustinus, Aziz, İtiraf, Kaktüs Yayınları, İstanbul, 2015.) Bu soyut yönüne rağmen tarihin eski çağlarından beri bilim alanında, din alanında, felsefe alanında ve sanat alanlarında farklı zaman tanımlamaları yapılmıştır. Zaman, kâinatta eşya ve hadiseler ile ilgili olarak insanların yaptığı, kurguladığı tüm eylemlere nitelik kazandıran, varlığa soyut olmasına rağmen somut bir renk katan kavramlardan biridir. Oxford Sözlüğünde zaman “Yaşamın ve olayların bir bütün olarak algılanan geçmiş, şimdi ve gelecekteki sonsuz ve sürekli ilerlemesi.” olarak tanımlanır. (Oxford Dictionaries, ‘time’) Tanım konusunda farklılık gösteren zaman kuramının ölçüm sistemleri ise belli bir düzen ve işleyiş dâhilinde olduğu için tutarlılık göstermektedir. Zaman ölçüm sistemleri saniye, dakika, saat, gün, hafta, ay ve yılları temel almaktadır. Kökleri antik Sümerlere kadar geriye giden bu ölçüm birimleri tarih boyunca değişkenlik gösterse de üzerlerine inşa edilen mantık zemini hep aynı olmuştur.

İnsanoğlu, diğer canlıların aksine yaşanan hayatta farklı bakış açılarına sahiptir ve her bakış açısı zaman ile alakadardır. İnsanın dil, tarih, edebiyat, kültür, sosyolojik ve teolojik yönleri zamanla birlikte tarif edilir. Sadece tarihsel bir bakış açısıyla bakılırsa zaman mazideki vukuatları anlatma aracı olan bir kavram olarak çıkar karşımıza. Ancak insanoğlu hayatı sadece bu bakış açısıyla anlatmamıştır. Hayatı ve hadiseleri anlatmak için farklı araçlar da kullanılmıştır. Bu araçlar bazen felsefe, din, mimari gibi kavramlar olabileceği gibi bazen de sanat benzeri kavramlar olmuştur. Bu da demek oluyor ki zaman kavramı tek bir bakış açısıyla değil çeşitli bakış açıları ile anlatılagelmiştir. Bu bakış açılarından biri de anlatıdır. Ve tüm anlatılar doğrudan doğruya zaman ile alakalıdır. Bu konuda Poul Ricoeur “ Her anlatısal yapının sergilediği dünya zamansal bir dünyadır hep. ” diyerek anlatı ve zaman arasındaki ilişkiyi belirtmiştir. (Paul, Ricoeur, Zaman Olay Örgüsü Üçlü Mimemis, Yapı Kredi yayınları, İstanbul, 2007.)

Gerard Genette'nin *Anlatının Söylemi* adlı eseri anlatıbilim tarihi açısından devrim niteliğindedir. Genette, eserinde anlatıyı beş başlık altında incelemiştir. Bunlar düzen, süre, sıklık, kip ve sestir. Bu başlıklardan doğrudan zaman ile ilgili olanları Kayhan Şahan ve Firdevs Dizdar şöyle ifade eder. “Düzen, süre ve sıklık anlatı ile zaman ilişkisini anlatan kavramlardır. Kip anlatı temsilini, ses ise anlatı durumunu anlatmaktadır.” (Kayhan Şahan, Firdevs Dizdar, *Anlatının Söylemi Işığında Yedi Kocalı Hürmüz Karşılaştırması*, Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları)

İskender Pala, son yıllarda akademik çalışmaları ve divan edebiyatını sevdiren yazar kimliğinin yanı sıra romanları ile de adından söz ettirmektedir. Romanlarında derin tarih birikimi ve başta divan edebiyatı olmak üzere edebiyat tarihimizin önemli karakterleri ve eserleri de karşımıza çıkmaktadır. Pala'nın romanları tarihi roman özelliği taşımaktadır. Romanlarında tarihi vakaları ve karakterleri olay örgülerinin içerisine yedirerek sunar. Hülya Argunşah, tarihi romanı “Başlangıç ve sonucu geçmiş zaman içerisinde gerçekleşmiş olan hadiselerin, devirlerin ve bu devirlerde yaşamış olan insanların hikâyelerinin edebi ölçüler içerisinde yeniden inşa edilmesi” olarak tanımlar. İskender Pala'nın romanlarında da tam bu inşa görülmektedir. Pala tarihi şahsiyet ve olayları edebiyat süzgecinden geçirerek okuyucuya yeniden sunar. Yazmış olduğu romanların bazılarında bu tarihi şahsiyetleri biyografik roman özelliği ile kaleme almıştır. Örneğin Efsane adlı romanında Barbaros Hayrettin Paşa'yı, Mihmandar romanında Ebu Eyyub El Ensari'yi, Od romanında Yunus Emre'yi anlatmaktadır. Tarihte gerçekten yaşamış olan bu şahsiyetler Pala'nın satırlarında edebiyat üslubu ile birleşerek sunulmaktadır. Eserler bu yönüyle tekdüze anlatıma sahip tarih kitaplarının ötesinde bir kıvamda okuyucusuna ulaştığı için kitleler tarafından sevilerek okunmaktadır. Ramazan Ergöz, İskender Pala'nın Od romanı üzerine yaptığı bir araştırmada tarihi roman için şöyle der: “Tarihi roman, bir tarih kitabının tarihi olayları okuyucuya tekdüze bir anlatımla sunmasından ziyade, olayların arka plan kültürünü, zaman ve mekânın olaylar ve karakterler üzerindeki etkisini ayrıntılı bir şekilde estetik bir dille sunar.” (Ergöz, Ramazan, *Tarihi Bir Roman Olarak İskender Pala'nın “Od” Romanında Yapı ve İzlek*, Tarih ve Gelecek Dergisi 2020 6, 503-525) Pala, bu yönüyle eserlerinde divan edebiyatını sevdirmeyi amaçladığı gibi aynı zamanda tarihimizi de sevdirmeyi ve tanıtmayı amaçlamaktadır.

Yine bu konuda Nurullah Çetin “Tarihî romanda olaylar ve kişiler tarihten alınır, ancak bunlar olduğu gibi nakledilmek yerine belirli bir amaca göre yeniden düzenlenir, canlı yaşantı sahnesine dönüştürülerek sunulur.” der. (Çetin, Nurullah, Roman Çözümleme Yöntemi, Öncü Kitap Yayınları, Ankara, 2013.)

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde İskender Pala’nın hayatı, edebi kişiliği ve eserleri yazılmıştır. İkinci bölümde “Anlatının *Söylemi*” adlı eser hakkında araştırma ve incelemeler yazılmıştır. Üçüncü bölümde ise İskender Pala’nın ilk romanı olan ‘Babil’de Ölüm İstanbul’da Aşk’ romanı Anlatının Söylemi kitabının zaman başlığına göre incelenmiştir. Genette’nin ‘Düzen’, ‘Süre’, ‘Sıklık’ başlıkları romanın zaman açısından incelenmesi için hareket noktası olarak belirlenmiştir. Bu başlıklar öncelikle romana bir bütün halinde uygulanmıştır. Daha sonra kendi içerisinde otuz bölüme ayrılan romanın her bir bölümü ayrı ayrı olarak bu başlıklar ışığında dördüncü bölümde incelenmiştir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında katkılarını eksik etmeyen ve bana her zaman yol gösteren değerli hocam ve danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Sayın Kayhan Şahan’a süreç boyunca emeklerini ve desteklerini bir an olsun esirgemeyen ve her zaman yanımda olan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yusuf KILIÇ

Haziran 2021

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	I
İÇİNDEKİLER	IV
TABLO LİSTESİ.....	XX
ABSTRACT	XXIII
KISALTMALAR.....	XXIV
GİRİŞ	1
1. İSKENDER PALA’NIN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ ...	4
1.1. Hayatı.....	4
1.2.Edebi Kişiliği	5
1.3.Aldığı Görevler	7
1.4.Ödülleri	8
1.5. Eserleri	8
1.5.1. Roman.....	8
1.5.2. İnceleme ve Derleme	9
1.5.3.Akademik Divan Edebiyatı Çalışmaları	11
2. ANLATININ SÖYLEMİ.....	12
2.1. Anlatı Zamanı-Hikâye Zamanı	12
2.2. Düzen.....	13
2.3.Anakroni	14
2.3.1.Analepsis.....	14
2.3.2. Prolepsis.....	14

2.4.Süre	15
2.4.1. Eksilti.....	15
2.4.2. Ara	15
2.4.3. Özet.....	15
2.5. Sıklık.....	15
3. BABİL’DE ÖLÜM İSTANBUL’DA AŞK ROMANINDA ZAMAN....	16
3.1. Düzen.....	16
3.1.1. Hikâye Zamanı.....	16
3.1.2. Anlatı Zamanı	17
3.1.3Anakroni	18
3.2. Süre	22
3.2.1. Romanda Ara / Duraklama	22
3.3. Romanda Sıklık	26
4. BABİL’DE ÖLÜM İSTANBUL’DA AŞK ROMANININ BÖLÜMLER HALİNDE İNCELENMESİ	28
4.1. Bu, Öykümüzün Başlangıcıdır Sevinç İçinde Büyüyen İlk Acıdır.....	28
4.1.2. Düzen.....	29
4.1.2.1.Öykü Zamanı	29
4.1.2.2.Söylem Zamanı.....	29
4.1.2.3.Analepsis.....	29
4.1.2.4.Prolepsis.....	29
4.1.3.Süre	29
4.1.3.1.Ara	29
4.1.3.2. Eksilti.....	30

4.1.3.3.Özet.....	30
4.1.4.Sıklık.....	30
4.2. Bu, Rahip Akeldan'ın Bilgelik Süsüdür ve Uzay Sırlarının Gizemli Öyküsüdür.....	31
4.2.1. Düzen.....	32
4.2.1.1.Öykü Zamanı	32
4.2.1.2.Söylem Zamanı.....	32
4.2.1.3.Anakroni	32
4.2.2.Süre.....	32
4.2.2.1. Ara	32
4.2.2.2.Eksilti.....	33
4.2.3.Özet.....	33
4.2.4.Sıklık.....	33
4.3. Dicle'de Bir Küçük Çilek İdim Ben Mecnun Olup Hayat Buldum Yeniden	33
4.3.1. Düzen.....	34
4.3.1.1.Öykü Zamanı	34
4.3.1.2.Söylem Zamanı.....	34
4.3.1.3.Anakroni	34
4.3.2.Süre.....	34
4.3.2.1.Ara	34
4.3.2.2.Eksilti.....	35
4.3.3.Sıklık.....	35
4.4. İlk Aşkım ve İlk Acım: Adı Leylâ Aşk Derdime İlâcım: Adı Leylâ	35
4.4.1. Düzen.....	36

4.4.1.1.Öykü Zamanı	36
4.4.1.2. Söylem Zamanı	36
4.4.1.3.Anakroni	36
4.4.2.Süre	36
4.4.2.1. Eksilti	36
4.4.2.2.Ara	36
4.4.2.3.Özet.....	37
4.4.3.Sıklık.....	37
4.5. Bu, Karların Kana Bulandığı ve Ciğerimin İlk Kez Yandığıdır	38
4.5.1. Düzen	38
4.5.1.1.Öykü Zamanı	38
4.5.1.2.Söylem Zamanı	38
4.5.1.3. Analepsis.....	38
4.5.1.4. Prolepsis.....	39
4.5.2.Süre	39
4.5.2.1. Eksilti	39
4.5.2.2. Ara	39
4.5.2.3.Özet.....	39
4.5.3.Sıklık.....	39
4.6. Bu, Gizli Kimlikle Dağlar Tepeler Geçtiğimiz, İstanbul'a Yetmek İçin Akla Karayı Seçtiğimizdi.....	40
4.6.1. Düzen	40
4.6.1.1.Öykü Zamanı	40
4.6.1.2.Söylem Zamanı	41

4.6.1.3. Aneleipsis.....	41
4.6.1.4.Prolepsis.....	41
4.6.2.Süre	41
4.6.2.1. Eksilti.....	41
4.6.2.2.Ara	41
4.6.2.3.Özet.....	42
4.6.3.Sıklık.....	42
7. Bu, Güzellik Salonlarında Uyandığım ve Müstesna Renkler ile Boyandığımdır	43
4.7.1.Düzen.....	43
4.7.1.1.Hikâye Zamanı.....	43
4.7.1.2.Anlatı Zamanı	43
4.7.1.3.Analeipsis.....	43
4.7.1.4.Prolepsis.....	43
4.7.2. Süre	43
4.7.2.1.Eksilti.....	43
4.7.2.2.Ara	43
4.7.2.3.Özet.....	44
4.7.3. Sıklık.....	44
4.8. Bu, Abdal Kongay Işığın Peşime Düştüğü ve Bin Bir Düşüncenin Başıma Üşüştüğüdür	44
4.8.1.Düzen.....	45
4.8.1.1.Hikâye Zamanı.....	45
4.8.1.2. Anlatı Zamanı	46
4.8.1.3. Analeipsis.....	46

4.8.1.4. Prolepsis.....	46
4.8.2. Süre.....	46
4.8.2.1.Eksilti.....	46
4.8.2.2. Ara	46
4.8.2.3. Özet.....	46
4.8.3.Sıklık.....	46
4.9. Bu, Gülhane’de Bir Cevizle Karıldığım ve Megril Kızına Leylâ Diye Sarıldığımdır	47
4.9.1. Düzen.....	47
4.9.1. 1. Öykü Zamanı	47
4.9.1. 2. Söylem Zamanı.....	48
4.9.1. 3. Aneleipsis.....	48
4.9.1.4. Prolepsis.....	48
4.9.2. Süre.....	48
4.9.2.1. Eksilti.....	48
4.9.2.2. Ara	48
4.9.2.3. Özet.....	49
4.9.3.Sıklık.....	49
4.10. Bu, Sultanlara Adanan Hikâyem ve Kırk Yıl Süren Özge Payemdir	49
4.10.1.Düzen.....	50
4.10.1.1. Öykü Zamanı	50
4.10.1.2. Söylem Zamanı.....	50
4.10.1.3. Anelipsis	50
4.10.1.4. Prolepsis.....	50

4.10.2. Süre	50
4.10.2.1. Eksilti	50
4.10.2.2. Ara	50
4.10.2. 3. Özet	51
4.10.3. Sıklık	51
4.11. Bu, Sultan'ın En Muhteşem Öyküsü ve Rus Dilberinin Şakrak Türküsüdür	51
4.11.1. Düzen	52
4.11.1.1. Hikâye Zamanı	52
4.11.1. 2. Anlatı Zamanı	52
4.11.1. 3. Analepsis	52
4.11.1. 4. Prolepsis	53
4.11.2. Süre	53
4.11.2.1 Eksilti	53
4.11.2.2. Ara	53
4.11.2.3. Özet	54
4.11.3. Sıklık	54
4.12. Bu, Şairin Mavi Melek'te Tutî'ye Baktığı ve Sultanın Ölümüne Hazin Bir Ağıt Yaktığıdır	55
4.12. Düzen	56
4.12.1. Hikâye Zamanı	56
4.12.1.2. Anlatı Zamanı	56
4.12.1.3. Analepsis	56
4.12.1.4. Prolepsis	57
4.12.2. Süre	57

4.12.2. 1.Eksilti.....	57
4.12.2. 2. Ara	57
4.12.2.3. Özet.....	57
4.12.3. Sıklık.....	57
4.13. Bu Bab, Ceviz Ağacının Efsanesi Beyanındadır	58
4.13.1. Düzen.....	58
4.13.1.1. Hikâye Zamanı.....	58
4.13.1.2. Anlatı Zamanı	59
4.13.1.3. Analepsis.....	59
4.13.1.4. Prolepsis.....	59
4.13.2. Süre.....	59
4.13.2.1.Eksilti.....	59
4.13.2.2. Ara	59
4.13.2.3.Özet.....	60
4.13.3.Sıklık.....	60
4.14. Bu, Karanlıklara Gözümü Açtığım ve Kaderimden Kederime Kaçtığım	60
4.14. 1. Düzen.....	61
4.14.1.1. Hikâye Zamanı.....	61
4.14.1.2. Anlatı Zamanı	61
4.14.1.3. Analepsis.....	61
4.14.1.4. Prolepsis.....	61
4.14.2. Süre.....	62
4.14.2.1. Eksilti.....	62

4.14.2.2. Ara	62
4.14.2.3. Özet.....	62
4.14.3. Sıklık.....	62
4.15. Bu, İncinin Denize Atıldığı ve Aşkımın Papa'ya Satıldığıdır	63
4.15.1.Düzen.....	64
4.15.1.1. Hikâye Zamanı.....	64
4.15.1.2. Anlatıda Zaman	64
4.15.1.3. Analepsis.....	64
4.15.1.4. Prolepsis.....	65
4.15.2.Süre	65
4.15.2.1. Eksilti.....	65
4.15.2.2. Ara	65
4.15.2.3. Özet.....	66
4.15.3.Sıklık.....	66
4.16. Bu, Vatikan'da Adımın Değiştiği ve İmdadıma Bininci Yılın Yetiştirildiği	66
4.16.1. Düzen.....	67
4.16.1.1. Hikâye Zamanı.....	67
4.16.1.2. Anlatı Zamanı	68
4.16.1.3.Analepsis.....	68
4.16.1.4. Prolepsis.....	68
4.16.2.Süre	69
4.16.2.1. Eksilti.....	69
4.16.2.2. Özet.....	69

4.16.2.3. Ara	69
4.16.3. Sıklık.....	69
4.17. Bu, Damlanın Derya ile Ahengi miydi; Ya Akdeniz’de Bir Korsan Cengi miydi?.....	70
4.17.1. Düzen.....	70
4.17.1.1. Hikâye Zamanı.....	70
4.17.1.2. Anlatı Zamanı	71
4.17.1.3. Analepsis.....	71
4.17.1.4. Prolepsis.....	71
4.17.2. Süre	71
4.17.2.1. Eksilti.....	71
4.17.2.2. Ara	71
4.17.2.3. Özet.....	72
4.17.3. Sıklık.....	72
A.18. Bu, Eski Hatıraların Canlandığı ve Kalbimin Anda Bin Kez Yandığıdır	72
4.18.1. Düzen.....	73
4.18.1.1. Hikâye Zamanı.....	73
4.18.1.2. Anlatı Zamanı	73
4.18.1.3. Analepsis.....	73
4.18.1.4. Prolepsis.....	73
4.18.2. Süre	74
4.18.2.1. Eksilti.....	74
4.18.2.2. Ara	74
4.18.2.3. Özet.....	74

4.18.3. Sıklık.....	74
4.19. Bu, Günter Kâfir'in Atâî'yi Kandırdığı ve Sonsuz Hasretin Bağrımı Yandırdığıdır	75
4.19.1. Düzen.....	76
4.19.1.1. Hikâye Zamanı.....	76
4.19.1.2. Anlatı Zamanı	76
4.19.1.3. Analepsis.....	76
4.19.1.4. Prolepsis.....	76
4.19.2.Süre	76
4.19.2.1. Eksilti.....	76
4.19.2.2.Ara	76
4.19.2.3. Özet.....	77
4.19.3. Sıklık.....	77
4.20. Bu, Gizli Servislerin Çevremde Cirit Attığı ve Sırlarımın Derin Uykulara Yattığıdır	78
4.20.1. Düzen.....	78
4.20.1.1. Hikâye Zamanı.....	78
4.20.1.2. Anlatı Zamanı	78
4.20.1.3. Analepsis.....	78
4.20.1. 2. Prolepsis.....	78
4.20.2. Süre	79
4.20.2. 1. Eksilti.....	79
4.20.2.2. Ara	79
4.20.2.3 Özet.....	79
4.20.3. Sıklık.....	79

A.21. Bu, Nef'î Efendi'nin Ömrünün Yittiği ve Lagarî Çelebi'nin Uzaya Gittiğidir.....	80
4.21.1. Düzen.....	80
4.21.1. 1. Hikâye Zamanı.....	80
4.21.1.2. Anlatı Zamanı	80
4.21.1.3. Analepsis.....	80
4.21.1.4. Prolepsis.....	80
4.21.2. Süre	81
4.21.2. 1. Eksilti.....	81
4.21.2.2. Ara	81
4.21.2.3. Özet.....	81
4.21.3. Sıklık.....	81
4.22. Bu, Evliya Çelebi ile Dünyayı Gezdiğim ve Silistre Kalesi'nde Canımdan Bezdiğimdir.....	82
4.22.1. Düzen.....	82
4.22.1.1. Hikâye Zamanı.....	82
4.22.1.2. Anlatı Zamanı	83
4.22.1.3. Analepsis.....	83
4.22.1.4. Prolepsis.....	83
4.22.2. Süre	83
4.22.2.1. Eksilti.....	83
4.22.2.2. Ara	83
4.22.2.3. Özet.....	83
4.22.3. Sıklık.....	84

4.23. Bu, Dil Bilmez Kuzey Ülkelerine Gittiğim ve Akıllara Zıyan Sihirler Seyrettiğimdir.....	84
4.24.1. Düzen.....	85
4.24.1.1. Hikâye Zamanı.....	85
4.24.1.2. Anlatı Zamanı	85
4.24.1.3. Analepsis.....	85
4.24.1.4. Prolepsis.....	85
4.24.2. Süre	85
4.24.2.1. Eksilti.....	85
4.24.2.2. Ara	86
4.24.2. 3. Özet.....	86
4.24.3. Sıklık.....	86
4.24. Bu, Halep’te Şairleri Dinleyerek Mutlu Olduğum ve Hiç Aramadığım Bir Anda Leylâ’yı Bulduğumdur	86
4.24.1. Düzen.....	87
4.24.1.1. Hikâye Zamanı.....	87
4.24.1.2. Anlatı Zamanı	87
4.24.1.3. Analepsis.....	87
4.24.1.4. Prolepsis.....	87
4.24.2. Süre	88
4.24.2.1. Eksilti.....	88
4.24.2.2. Ara	88
4.24.2.3. Özet.....	88
4.24.3. Sıklık.....	88

4.25. Bu, Mehtaplı Gecelerde Leylâ ile Öpüştüğüm ve Sadabad'da Hırsızlar Eline Düştüğümdür	89
4.25.1. Düzen.....	90
4.25.1.1. Hikâye Zamanı.....	90
4.25.1.2. Anlatı Zamanı	90
4.25.1.3. Analepsis.....	90
4.25.1.4. Prolepsis.....	90
4.25.2. Süre	91
4.25.2.1. Eksilti.....	91
4.25.2.2. Ara	91
4.25.2.3. Özet.....	91
A.26. Bu, Galata'da Dervişler Gecesi ve Aşkın Bilinmez Bilmecesidir	92
24.26. Düzen.....	93
24.26.1. Hikâye Zamanı.....	93
24.26.2. Anlatı Zamanı	93
24.26.3. Analepsis.....	93
24.26.4. Prolepsis.....	93
24.26.2. Süre	93
24.26.2. 1. Eksilti.....	93
24.26.2. 2. Ara	94
24.26.2.3. Özet.....	94
24.26.3. Sıklık.....	94
4.27. Bu, Dünyanın Devrimlerle Tanıştığı ve Sayfalarımın Birbirine Karıştığıdır	95
4.27.1. Düzen.....	95

4.27.24.1. 4.1.1. Hikâye Zamanı.....	95
4.27.1.2. Anlatı Zamanı	96
4.27.1.3. Analepsis.....	96
4.27.1.4. Prolepsis.....	96
4.27.2. Süre	96
4.27.2.1. Eksilti.....	96
4.27.2.2. Ara	96
4.27.2.3. Özet.....	96
4.27.3. Sıklık.....	96
4.28 Bu, Paris Londra Hattında Bir Anıdır ve İstanbul'da Tanzimat Fermanıdır	97
4.28.1. Düzen.....	98
4.28.1.1. Hikâye Zamanı.....	98
4.28.1.2. Anlatı Zamanı	98
4.28.1.3. Analepsis.....	98
4.28.1.4. Prolepsis.....	98
4.28.2.Süre	98
4.28.2.1. Eksilti.....	98
4.28.2.2. Ara	98
4.28.2.3. Özet.....	99
4.28.3.Sıklık.....	99
4.29. Bu, Sırlarımın Ortalığa Saçıldığı ve Babil'de İhtar Kapısının Açıldığıdır	99
4.29.1. Düzen.....	100
4.29.1. 1. Hikâye Zamanı.....	100

4.29.1.2. Anlatı Zamanı	101
4.29.1.3. Analepsis.....	101
4.29.1.4. Prolepsis.....	101
4.29.2. Süre	101
4.29.2.1. Eksilti.....	101
4.29.2.2. Ara	101
4.29.2.3. Özet.....	102
4.29.3. Sıklık.....	102
4.30. Bu, Gözümde Nem, Gönümde “L&M”dir	102
4.30.1. Düzen.....	103
4.30.1.1. Hikâye Zamanı.....	103
4.30.1.2. Anlatı Zamanı	103
4.30.1.3. Analepsis.....	103
4.30.1.4. Prolepsis.....	103
4.30.2. Süre	103
4.30.2.1. Eksilti.....	103
4.30.2.2 Ara	103
4.30.2.3. Özet.....	103
4.30.3. Sıklık.....	104
SONUÇ.....	105
KAYNAKÇA	110

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Hikâye Zamanı	15
Tablo 1.2 Anlatı Zamanı	17
Tablo 3. 1. İkinci Bölüm	35
Tablo 4.1. Üçüncü Bölüm	37
Tablo 5.1. Dördüncü Bölüm	39
Tablo 6.1.Beşinci Bölüm	42
Tablo 7.1.Altıncı Bölüm	45
Tablo 8.1. Yedinci Bölüm	47
Tablo 9.1. Sekizinci Bölüm	49
Tablo 10.1. Dokuzuncu Bölüm	52
Tablo 11.1. Onuncu Bölüm	54
Tablo 12.1.On Birinci Bölüm	58
Tablo 13.1. <i>On İkinci Bölüm</i>	62
Tablo 14.1. On Üçüncü Bölüm	64
Tablo 15.1. On Dördüncü Bölüm	66
Tablo 16.1. On Beşinci Bölüm	70
Tablo 17 .1. On Altıncı Bölüm	74
Tablo 18.1. On Yedinci Bölüm	77
Tablo 19.1. On Sekizinci Bölüm	80
Tablo 20.1. On Dokuzuncu Bölüm	83
Tablo 21.1. Yirminci Bölüm	85
Tablo 22.1. Yirmi Birinci Bölüm	87

Tablo 23.1. Yirmi İkinci Bölüm	90
Tablo 24.1.Yirmi Üçüncü Bölüm	92
Tablo 25.1. Yirmi Dördüncü Bölüm	94
Tablo 26.1.Yirmi Beşinci Bölüm	98
Tablo 27.1.Yirmi Altıncı Bölüm	101
Tablo 28.1.Yirmi Yedinci Bölüm	103
Tablo 29.1. Yirmi Sekizinci Bölüm	106
Tablo 30.1. Yirmi Dokuzuncu Bölüm	109
Tablo 31 .1. Otuzuncu Bölüm	111

Üniversite	:	İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitü	:	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Dalı	:	Türk Dili ve Edebiyatı
Programı	:	Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı	:	Dr. Öğrt. Üyesi Sayın Kayhan Şahan
Tez Türü ve Tarih	:	Yüksek Lisans – Haziran 2021

ÖZET

ANLATININ SÖYLEMİ IŞIĞINDA BABİL'DE ÖLÜM İSTANBUL'DA AŞK ROMANINDA ZAMAN İNCELEMESİ

Gerard Genette, Anlatının Söylemi adlı devrim niteliğindeki eseriyle anlatıbiliminin çağdaş kurucularından sayılır. Anlatının Söylemi'nde anlatıların zaman katmanlarını ayırarak incelemek için düzlem, süre ve sıklık başlıklarını ve bu başlıkların alt dallarını kullanır.

Son yılların yazar, araştırmacı ve akademisyen kimlikleri ile ön plana çıkan en önemli edebiyatçılarından biri İskender Pala'dır. Pala, pek çok farklı dalda eserler kaleme almasına rağmen giderek roman yazmaya ağırlık göstermeye başlamıştır. Özellikle derin tarih ve edebiyat tarihi birikimlerini romanlarının içerisine nakış nakış işleyen Pala'nın romanları okurların dikkatini bu alanlara çekmektedir.

Bu çalışmada İskender Pala'nın yazmış olduğu ilk roman olan 'Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk' eserinin kurgusuna zaman açısından bakılmıştır. Roman, Gerard Genette'nin 'Anlatının Söylemi' adlı eserindeki zaman ile ilgili olan 'Düzen, Süre, Sıklık' başlıklarına göre incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İskender Pala, anlatıbilim, Gerard Genette, roman, zaman

University : **Istanbul Kültür University**
Institute : **Institute of Master Education**
Department : **Turkish Language and Literature**
Programme : **Turkish Language and Literature**
Supervisor : **Doç. Dr. Kayhan Şahan**
Degree Awarded and Date : **MA- JUNE 2021**

ABSTRACT

A RESEARCH ON THE NOVEL OF BABİL'DE ÖLÜM İSTANBUL'DA AŞK IN THE LIGHT OF NARRATOR'S DISCOURSE

Gerard Genette is considered one of the modern founders of narratology with his revolutionary work *The Discourse of Narrative*. He uses the headings of plane, duration and frequency and the sub-branches of these headings to examine the narratives by separating the time layers in the *Discourse of the Narrative*.

One of the most important writers of recent years, who has come to the fore with his writer, researcher and academic identities, is İskender Pala. Although Pala has written works in many different branches, he has started to focus on writing novels. In particular, the novels of Pala, who embroiders his deep history and literary history into his novels, draw the attention of readers to these areas.

In this study, the fiction of 'Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk' which is the first novel written by İskender Pala, is examined in terms of time. The novel has been examined according to the titles of 'Order, Duration, Frequency' related to time in Gerard Genette's 'The Discourse of Narrative'.

Key Words: İskender Pala, Narratology, Gerard Genette, novel, time

KISALTMALAR

BC	: Babil Cemiyeti
BAUM	: Babil Uzay Araştırma Merkezi
İ. PALA	: İskender PALA
ags.	: Adı geen sayfa
vb.	: ve benzeri
s.	: Sayfa
Yay.	:Yayın
vs.	: ve saire
BÖİA	: Babil’de Ölüml İstanbul’da Aşk
ev.	: Çeviren
L & M	: Leyla ile Mecnun

GİRİŞ

İnsanoğlu bu dünyada var olduğunu ve diğer insanlarla ortak bir yaşam alanını paylaşmaya başladığını anladığı tarihin karanlık çağlarından itibaren başkaları ile iletişime geçmeye de başlamıştır. Bu iletişim elbette ki dil ile başlamıştır. Daha sonra dilin yetersiz kaldığı yerlerde mağara duvarlarında milyonlarca yıl öncesine ait olan ilk örneklerini gördüğümüz resimleri kullanmıştır. Mağara resimleri ile anlatılanlar anlatının da ilk örnekleri kabul edilebilir. Zira sanat eseri ya da anlatı, insana insanı anlatma sahasıdır. Zaman içerisinde gelişen insan, anlatının pek çok farklı türünü bulmuş ve geliştirmiştir. Bu konuda Bahar Dervişcemaloğlu “Anlatı henüz insanlar onu isimlendirmeden ve nasıl işlendiğini anlamadan çok daha önce mevcuttu.” diyerek anlatıbiliminin konusu olan anlatının insanlık tarihi kadar eski olduğunu vurgulamıştır. (Bahar Dervişcemaloğlu, Anlatıbilime Giriş, Dergâh Yayınları, İstanbul,2016,s.45) İnsanlığın var oluşundan itibaren mevcut olan ve pek çok farklı alanlara, pek çok farklı bilim sahalarına yükselen anlatı çok daha sonraları belli kuramların ve sistemli araştırmaların konusu haline gelmiştir. Tüm sanat dalları konu farkı gözetmeksizin aslında bir anlatı içermektedir. Dolayısıyla anlatı kavramı sadece edebi metinleri içermemektedir. İçeriğinde belli bir olay, olaylar zinciri ya da mesajlar içeren her türlü yazılı, görsel ya da sözlü metin bir anlatıdır. Bu açıdan bakıldığında hikâye, roman, karikatür, sinema filmi hatta afişler bile anlatı kavramının içeriğine girer.

Zaman başlığı anlatıbilim incelemelerinin temel konularından biridir. Anlatı türlerinde konunun ve de yazarın amaçladığı iletinin doğru anlaşılması elbette zaman düzlemlerinin ve zaman katmanlarının doğru anlaşılmasına bağlıdır. Yazar, en çok önem verdiği konuya doğal olarak anlatıda en çok zaman ayırmak isteyecektir. Dolayısıyla zamanın tespiti anlatıdaki konunun ve de ana fikrin tespiti için bir büyüteç görevi görmektedir. Ancak mekân incelemeleri nasıl ki sadece anlatılarda geçen yer adlarının incelenmesinden ibaret değilse zaman incelemeleri de sadece anlatıdaki olayın geçtiği zamandan veya cümlelerdeki zaman kiplerinden ibaret değildir. Olayın geçtiği yıl, ay, gün veya saatin ötesinde zaman katmanları anlatıların inşasında esas alınmaktadır.

Anlatının anlatı metni ya da aracı dışında bir de alıcının, dinleyicinin, izleyicinin ya da okuyucunun vs. duruşu söz konusudur. Anlatıyı anlatı kılan onu önemli hale getiren anlatı karşısında okuyucunun varlığı ve anlatı aracı vasıtasıyla ortaya koyduğu tutum ve tavırlardır. Anlatı eser sahibi için olduğu kadar eserin alıcısı içinde bir süreçler zinciridir. Bu bağlamda anlatıcı ile alıcı anlatım aracı üzerinde ortak bir zeminde buluşuyorlar demektir. Öyle ise alıcı ya da daha iyi bir ifade ile okuyucu da anlatıbiliminin merkezinde yer almaktadır.

Anlatıbilim bizim yazımızın konusu olan edebi eserler açısından değerlendirildiğinde yazar, eser ve okuyucunun buluştuğu ortak zemini ve süreci inceleyen bir bilim dalıdır.

Fizik kurallarına göre insanoğlu bu dünyada hareket mekanizması yönünden sadece üç boyutludur ve bu boyutlarda her yönde hareket edebiliyor. Yani hareket merkezi yukarı-aşağı, ileri-geri ve sağa sola olacak şekilde mümkündür. Albert Einstein'ın izafiyet teorisine göre dördüncü bir boyut olan zamanda ise sadece ileri doğru hareket mümkündür. (Einstein, Albert, İzafiyet Teorisi, Say Yayınları, İstanbul, 2021.) Yani insanlar zamanda ileri veya geri yönde hareket edemezler. Gerçek hayatta imkânsız olan bu durum kurgusal anlamda mümkündür ve de eserlerde özellikle romanlarda zamanın bu çok yönlü hareketine sıklıkla başvurulmaktadır. Hem gerçek, hem de kurmaca hayatta bireyin ve toplumun içinde yaşadığı dünya, geride kalan mazi ve de hayal edilen, tasarlanan istikbal zaman kavramıyla ifade edilir. Lakin gerçek hayatta tekrar yaşanılmayan, geri dönülemeyen geçmiş ile henüz gelmeyen gelecek kurmaca dünyada ulaşılabilir bir yöne sahiptir.

Zaman kavramı elbette ki dünyanın kendi eksenini ve güneş etrafındaki dönme hareketinin hesap edilerek sembollere ve rakamlara dönüştürülmesi sayesinde ifade edilir. Günümüzde bu hesaplamalar saatlerin yardımıyla kolaylıkla yapılırken saatin icadından evvel ay ve güneş hareketlerinin gözlenmesi sayesinde tecrübe edilen tekrarlanmalar ile bulunurdu. Anlatılarda ise zaman kavramı gerçek hayattaki gibi net ve kronolojik değildir. Gerçek hayattaki gibi belli silsileler zinciri şeklinde vuku bulmayabilir. Gerçek hayattaki bir hadisenin süresi ile anlatıda kullanılan söylem zamanları farklılıklar içerebilmektedir. Sözelimi gerçek hayatta kısa bir sürede meydana gelen olay anlatıda daha uzun bir şekilde ifade edilebilirken bunun tam tersi olarak uzun bir zamanda meydana gelmiş bir olay anlatıda kısa bir şekilde de ifade edilebilir. Örneğin İskender Pala'nın Mihmandar adlı romanında Ebu Eyüp El Ensari,

Hız. Peygamber'i Medine'de ilk kez gördükten sonra olaylar kesintiye uğrar ve olaylar onlarca yıl sonra romanın kahramanı olan Ebu Eyüp El Ensari'nin doksan yaşına merdiven bastığı zaman dilimine geçilerek anlatılır. Ve romanın sonunda ise günümüz dünyasına gelinir. Sünnet merasimi olan bir çocuğun ailesi ile Eyüp Sultan Türbesi'ne gelişi anlatılır. (Pala, İskender, Mihmandar, Kapı Yayınları, İstanbul, 2014.) Yine Pala'ya ait olan bir başka roman olan Efsane'de Barbaros Hayrettin Paşa'nın vefatından sonra olaylar günümüze gelir.(Pala, İskender, Efsane, Kapı Yayınları, İstanbul, 2018.)

Buradan hareketle anlatılarda zaman kavramının incelenmesi sırasında iki unsur ele alınmalıdır. Bunlar *hikâye* ve *anlatı* olarak karşımıza çıkar. Bu kavramları Rimmon-Kenan anlatılardaki zaman için "Öykü ve söylem arasındaki kronolojik ilişkiler" şeklinde ifade eder. (Rimmon-Kenan, Shlomith, Narrative, Fiktion, Contemporary Poetics, Routledge,(Çev. Bahar Dervişcemaloğlu) 2002, s. 44.)

Bu çalışmayla İskender Pala'nın ilk romanı olan Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk, Gerard Genette'nin *Anlatının Söylemi* ışığında incelenmiştir. Roman 'Düzen, Süre ve Sıklık başlıkları altında önce bir bütün halde sonra da otuz bölüm halinde tek tek incelenmiştir.

1. İSKENDER PALA’NIN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. Hayatı

İskender Pala 8 Haziran 1958’de Uşak ilinde hayata gözlerini açtı. Öğrenim hayatının ilk kademesi olan ilkokula Cumhuriyet İlkokulu’nda başladı. Lise hayatını Kütahya ilinde Kütahya Lisesinde tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne geçiş yaparak bu okula yerleşti. Pala, üniversite eğitimini 1979 yılında tamamladı. Aynı üniversitede Câmîü’n-Nezâir adlı yüksek lisans tez çalışmasını yazdı. Doktora çalışmasını da yine İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde Aşkî, Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divânı adlı çalışmasıyla tamamladı. 1983 yılında Divan edebiyatı dalında doktor unvanını kazandı. 1993 yılına gelindiğinde ise İstanbul Üniversitesi’nde Doçent olarak görevine devam etti. 1998 yılında halen görev yapmakta olduğu İstanbul Kültür Üniversitesi’nde profesör oldu. Henüz hayatta iken Türk edebiyatı tarihine adını yazdıran İskender Pala okuma serüvenine başlangıcını Peyami Safa’nın eserleri ile başladığını söyler. İlk okuduğu kitaplar 9. Hariciye Koğuşu ve Yalnızız olur. Peyami Safa’dan sonra Ömer Seyfeddin, Refik Halit Karay ve Reşat Ekrem’in eserlerini okur. Divan edebiyatı ve Osmanlı tarihi ile tanışması ise İstanbul ve Erzurum’da geçen yıllarına denk gelir. İskender Pala o yılları şöyle anlatır:

“Tanpınar’ın 19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi’ne çarpılmıştım. Onun açtığı kapıdan girerek artık İsmail Hami’ler, Uzunçarşılı’lar, Pakalın’lar, Öztuna’lar okuyordum. Türk Klasik Edebiyatı’nı sevmiştim. Âşıktım, ama onu tanıımıyordum. Nihad Sami merhumun Resimli Türk Edebiyatı Tarihi benim Divanu Lugati’t-Türk’ümdü. Türk klasik şiiri meğer benim için bir tarz-ı hayat imiş, beni öyle buldu. Hâlâ şiir yazamam, ama şiirin has bahçesindeki seyranın yolunu yordamını iyi bilirim. Bunu, Fuzulî’den, Bakî’den, Nefî’den, Yahya’dan, Nailî’den, Galib’den Nedim’den öğrendim. Galib Dede “Birdenbire bul aşkı, bu tuhfe bulanındır.” diyordu ve ben, tam da onun dediği bir hediye gibi birdenbire aşkı bulmuştum.” (www. iskenderpala.net)

Yeni nesiller tarafından pek bilinmeyen divan edebiyatının tanınması ve sevilmesi için çalışmalara başlar. Bunun için divan edebiyatından ilham alarak yazılar

kaleme alır. Denemeleri, makaleleri, hikâyeleri, gazete yazıları hep Divan edebiyatı menşelidir. Geniş halk kitlelerinin merakla ve ilgiyle izlediği divan edebiyatı seminerleri, konferansları düzenler. Televizyon programları ile de sevenlerinin karşısına çıkar. Şairane adlı programı TRT’de Hilmi Yavuz ile birlikte sunarlar. Divançe TRT 2 kanalında yayınlanır. İskender Pala “*Divan Şiirini Sevdiren Adam*” olarak da tanınmaktadır. Türkiye Yazarlar Birliği Dil Ödülü’nü (1989), AKDTYK Türk Dil Kurumu Ödülü’nü (1990) ve Türkiye Yazarlar Birliği İnceleme Ödülü’nü (1996) aldı. Uşaklı hemşerileri tarafından “*Uşak Halk Kahramanı*” seçildi. Babil’de Ölüm İstanbul’da Aşk, Katre-i Matem, Od, Efsane, Mihmandar ve Şah Sultan gibi romanlarının yüzbinlerce basıldı. Sayısız ödül alan İskender Pala Türk Patent Enstitüsü tarafından marka ödülüne layık görüldü ve adı tescillendi. Halen İstanbul Kültür Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yapan Pala evli ve üç çocuk babasıdır.

1.2.Edebi Kişiliği

Eserlerinin ve dahi hayatının büyük bir kısmı şiirlerle iç içe geçen İskender Pala’nın şiir yazmaması şair olmaması elbette düşündürücüdür. Kalem bu kadar kuvvetli olmasına rağmen şairlik yönünün zayıflığını teşebbüs ettiği mısraların beğenilmeyişi veya takdir edilmeyişine bağlar. Bu durum Pala’nın gönlünde sönmeyen bir ukde alevi olarak yanmaya devam etmektedir. İskender Pala bu yönünü şu şekilde dile getirir:

“İtiraf etmeliyim ki şiir kitapları hiç ilgimi çekmiyordu. Çünkü yazdığım dörtlüklere sitayişler yağdırıp ileride büyük şair olacağımı söyleyen arkadaşlarım ve hocalarım yoktu. Bugün bir şair olamamışsam ve ömrüm şairleri kıskanmakla geçiyorsa eğer, bunun sorumluları onlardır.”(www.iskenderpala.net)

Pala’nın son yıllarda yazmış olduğu romanlar bir nevi edebiyat tarihi gibidir. Fakat bu edebiyat tarihi zengin bir edebi üslupla kaleme alınmıştır. Eserlerinde edebiyat tarihi hakkındaki derin bilgiler de dikkat çekmektedir. Mustafa Cemiloğlu “Edebiyat tarihi kavramı, edebiyat eserlerinin, bunları oluşturanların söz konusu eserlerin ilgili olduğu devir, dönem ve ortamların sosyal, siyasal ve kültürel özellikleriyle bağlantılı olarak incelenmesi durumudur” der. İskender Pala’nın romanlarında tam da bu ölçüt ile karşılaşılır. Zira romanlarda adı geçen edebiyatçılar ve devirler yaşadıkları dönem ve devrin sosyal, siyasal ve kültürel kimlikleri ile çıkar

okuyucunun karşısına. (Cemiloğlu, Mustafa,. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003)

İskender Pala hayatı boyunca hiç şiir kitabı yayınlamaz fakat yazdığı düz yazılar hep şiir tadındadır. Adeta nesri nazma yaklaştıran bir lirizm satırlarında yer bulur kendine. Aşk eserlerinin en vazgeçilmez konusudur. Bu sebeple sadece aşk konusunu işlediği öykü kitabı dahi vardır. Aşkname adlı bu eserdeki tüm öyküler aşkı anlatır ve aşkla anlatır. Pala için aşk beslendiği divan edebiyatı geleneğindeki gibidir. Aslolan kavuşmak değil sevgili için kendinden geçmek ve her türlü fedakârlığı yapmaktır. İskender Pala'nın edebi kişiliğini elbette ki divan edebiyatı oluşturur. Fakat divan edebiyatı içerisinde özellikle Fuzuli'yi üstadı kabul eder. Leyla ile Mecnun mesnevisi kendisi için bir kılavuz niteliğindedir. Pala'nın eserlerinde bu iki ismin sıkça geçmesinin nedeni bundandır. Hatta ' Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk' romanı baştan sona Fuzuli ve onun eşsiz eseri 'Leyla ile Mecnun' mesnevisi üzerinedir. İskender Pala, özellikle yazdığı romanlarda hem divan edebiyatını anlatır hem de divan edebiyatı etkisiyle anlatır. 'Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk' romanında Fuzuli ve Leyla ile Mecnun'u işlediği gibi Efsane romanında Şeyh Galip'in büyük eseri Hüsn-ü Aşk'tan izler vardır. Yusuf ile Züleyha mesnevisindeki hikâyeler Katre-i Matem romanında karşımıza çıkar. Divan edebiyatı eserlerinin bir kilit kavramı olan beşeri aşktan İlahi aşka terakki ise Yunus Emre'nin hayatını konu edindiği Od romanıyla çıkar karşımıza. İskender Pala için edebiyat güzel olanı güzellikle anlatıp sevdirmektir adeta. Peygamber sevgisini anlattığı Mihmandar romanı ile de büyük sahabelerden Ebu Eyüp el Ensari'yi tanıtır bizlere. Eserlerinde İslami unsurlar zirvededir. Güzel olanı güzel bir şekilde anlatan, aşkı, aşk ile anlatan Pala'nın eserlerinde karşımıza başta Osmanlı tarihi olmak üzere tarihi konular ve şahsiyetler de çıkmaktadır. Şah Sultan, Mihmandar, Od gibi romanlarında tarihte gerçekten yaşamış kişiliklerden bahseder. Eserlerde dönemin özellikleri ve tarihi vakalar olayların içerisine yedirilerek anlatılmaktadır. Bu vesileyle derin tarihi hakikatler de eserlerinde yer almaktadır. Pala için tarihimiz örnek alınacak şahsiyetlerle dolu bir hazine sandığı gibidir. O eserleri ile bu sandığın kapısını açar ve şahsiyetleri yeni nesle tanıtır. Bu vesile ile örnek alınacak şahsiyet bulmakta zorlanan yeni nesillere bu tarihi şahsiyetleri tanıtarak kılavuzluk eder. Lakin biyografik romanlar için bir konuya da dikkat çeker ve "Tarihi bir olayı anlatırken en ufak bir yanlış yapmamalı. Yoksa vebali büyük olur. Kul hakkına girer." der.(Milliyet Gazetesi, İskender Pala ile Ropörtaj, 16 Mart 2014.) İskender Pala'nın

romanlarında postmodernizmin özellikleri de çıkar karşımıza. Eserlerde olayın akışı kesilerek araya girme ve konu ile ilgili hikâyeler anlatma sıkça çıkar karşımıza. Bazen olayın sonucu okurun hayal gücüne bırakılır. Katre-i Matem romanı buna örnektir. Bazen de anlatıcı bir değil birden fazla kişiden oluşur. Böylece olaylar farklı bakış açıları ile değerlendirilmiş olur. Örneğin Od romanı Mihmandar romanı ve Efsane romanlarında birden fazla anlatıcı, birden fazla bakış açısı mevcuttur. Ayrıca eserlerinde klasik anlamda kronolojik olaylar yoktur. Olaylar anakroniler yani geriye dönüş ve ileriye geçişler ile içi içe bir üslupla çıkar karşımıza. Çoğu romanı uzun bir zaman dilimini ihtiva ettiği için birden çok olay farklı farklı bölümler halinde bir bütünün parçaları oluverirler. Babil’de Ölüm İstanbul’da Aşk romanındaki gibi. İskender Pala çağdaş anlatım tekniklerini kullanarak kadim olan ancak yeni nesiller açısından korku ile bakılan divan edebiyatının farklı yönlerini eserlerinde işlemektedir.

1.3.Aldığı Görevler

1979-1982 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji seminer kütüphane memuru

1982-1984 Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Deniz Lisesi Komutanlığı'nda teğmen

1984-1986 Üsteğmen

1986-1987 Boğaziçi Üniversitesi'nde part-time Türk Dili ve Edebiyatı öğretim üyesi

1987-1994 Yüzbaşı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Tarihi Deniz Arşivi kuruluş ve faaliyetleri

1994-1996 Tarihi Deniz Arşiv Araştırmaları ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığı yayın faaliyetlerinin yürütülmesi

1996-1997 Öğretim yılı, MSÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Eski Türk Edebiyatı öğretim üyesi ve İSAM redakte kurulu üyeliği

2009-(Günümüz) Uşak Üniversitesi Öğretim Üyeliği

1997-(Günümüz) İstanbul Kültür Üniversitesi Öğretim Üyeliği

1.4.Ödülleri

Türkiye Yazarlar Birliği Dil Ödülü, 1989 (Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü)

AKDITYK Türk Dil Kurumu Ödülü, 1990 (Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü)

Türkiye Yazarlar Birliği İnceleme Ödülü, 1996 (Şairlerin Dilinden)

Aydınlar Ocağı Kayseri Şubesi. Yılın Edebiyat Adamı Ödülü, 2001

YTB Uşak Halk Kahramanı Ödülü, 2001

TDK Türkçeyi En güzel Kullanan Yazar Ödülü, 2003

Türk - Eğitim-Sen, Türkiye Yazarlar Birliği, Polis Akademisi ve Emniyet Teşkilatı "Yılın Romanı Ödülü" (Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk), 2003

Türk Patent Enstitüsü Marka Ödülü

1.5. Eserleri

1.5.1. Roman

Mesela (2016)

Bülbülün Kırk Şarkısı (2015)

İstanbul'un Sandığı (2014)

Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk (2003)

Katre-i Matem (2009)

Şah ve Sultan (2010)

Od - Bir Yunus Romanı (2011)

Mihmandar (Bir Eyüp Sultan Romanı) (2013)

Efsane Bir Barbaros Romanı (2013)

Aşka Dair (2012)

Akşam Yıldızı (2019)

Kervan (2020)

1.5.2. İnceleme ve Derleme

Aşına Güzeller (2004)

Baki - Şahane Gazeller 2 (2004)

Efsane Güzeller (2004)

Gözcü (2004)

Güldeste (2004)

Kırklar Meclisi (2004)

Divane Güzeller (2004)

Şahane Gazeller 1 Fuzuli (2004)

Perişan Güzeller (2004)

Şi'r-i Kadim (2004)

Ve Gazel Yeniden (2004)

Şahane Gazeller 2 Baki (2004)

Şahane Gazeller 3 Necati (2004)

Şahane Gazeller 4 Nedim (2004)

Kronolojik Divan Şiiri Antolojisi (2004)

Kudemanın Kırk Atlısı (2004)

Kırkıncı Kapı (2005)

Şahane Gazeller 5 Şeyh Galib (2005)

Şahane Gazeller 6 Nabi (2005)

Şahane Gazeller 7 Nef'i (2005)

Şahane Gazeller 8 Naili (2005)

Şairlerin Dilinden (2005)

Şiirler Şairler Meclisler (2005)

Şahane Gazeller 9 Aşki (2005)

Şahane Gazeller 10 Ahmed Paşa (2005)
Hayriyye (2005)
Kadılar Kitabı (2006)
Gül Şiirleri (2007)
Gül İle Gülü Tartanlar 1 (2007)
Leyla İle Mecnun (2007)
Mir'at (2007) Mevlana (2007)
Ah Mine'l -Aşk (2008)
Aşkname (2008)
Düşte Kalan (2008)
Hilye -i Saadet (2008)
Su Kasidesi (2008)
Dört Güzeller Toprak Su Hava Ateş (2008)
İki Dirhem Bir Çekirdek (2008)
Ayine (2008)
Perişan Gazeller (2008)
Müstesna Güzeller (2008)
Kahve Molası (2008)
Kırk Güzeller Çeşmesi (2008)
Tavan Arası (2008)
Kırk Ambar (2008)
Mevlid (2009)
Şahane Gazeller 3 / Nabi
Nedim, Şeyh Galib (2010)
Sözün Özünden Dünden Bugüne Atasözleri (2010)

Şair Fatih: Avni / Fatih Sultan Mehmet (2010)

Şahane Gazeller 2 / Baki, Nef'i, Naili (2010)

Şahane Gazeller 1 / Ahmet Paşa, Necati Fuzuli (2010)

İki Darbe Arasında (2010)

Muhteşem Şair Muhibbi (2011)

Boğaziçi'ndeki Mücevher Dolmabahçe Sarayı (2011)

Aşka Dair (2012)

Kitab-ı Aşk (2012)

1.5.3.Akademik Divan Edebiyatı Çalışmaları

Akademik Divan Şiiri Araştırmaları (2005)

Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü (2008) Divan Edebiyatı (2008)

2. ANLATININ SÖYLEMİ

2.1. Anlatı Zamanı-Hikâye Zamanı

Bahar Dervişcemaloğlu söylem zamanı ve öykü zamanını ifade ederken “Karakterlerin başından geçen olaylar, yani öykü boyunca yaşadıkları ile bütün bunların anlatıda anlatılması arasındaki farka dayanmaktadır.” şeklinde ifade eder. (Bahar Dervişcemaloğlu, Anlatıbilime Giriş, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2016, sayfa 161.) Anlatıbilimlerinde zaman konusu incelemeleri bu iki esas üzerine inşa edilir.

Öykü Zamanı, anlatıda belirtilen olay örgüsünün içinde bulunduğu zamanı ifade eder. Başka bir deyişle anlatıya malzeme olan araçla yani roman, hikâye tiyatro vb. vasıtalarla anlatılan olayın başlama zamanı ve bitiş zamanı arasında geçen zamandır. Öykü zamanı anlatı boyunca meydana gelen, betimlenen hadiselerin süresini yani ne kadar bir sürede geçtiğini ifade etmek için kullanılan bir terimdir. Anlatıbilimine ve de bu araştırmamıza konu olan romanlarda öykü zamanı genel itibari ile net bir şekilde anlatılır.

Söylem zamanı ise anlatıya konu hikâyeyi anlatmak, yazmak ya da okumak için ihtiyaç duyulan zaman anlamına gelmektedir. Takdir edileceği üzere yazılı anlatılarda söylem zamanının anlatıcı tarafından ne kadarlık bir zaman diliminde gerçekleştiğinin bilinmesi pek mümkün değildir. Bu itibarla yazılı anlatılarda söylem zamanı denince metnin ne kadarlık bir sürede okunacağı düşünülmelidir. Öykü zamanı ile söylem zamanının birbiriyle uyuşmaması pek doğal bir sonuç olarak karşımıza çıkar.

Söylem zamanı anlatı metninin kaç sayfadan oluştuğuna, okuyan kişiye ve okuyacak kişinin hangi sorunlarla karşılaşacağına göre farklılıklar arz eder. Söylem zamanı yani eserin okunması için geçen süre, eserin doğrudan doğruya anlaşılabilirliğini ve eserin değerlendirilmesini etkiler. Söylem zamanı metnin bir oturuşta mı okunabileceğini yoksa bölümlere ayrılarak mı okunabileceğini tespit etmeyle anlaşılır. Bu soruların cevabı da eserin hitap ettiği kesim olan okuyucunun eseri anlaması ve de değerlendirmesi açısından önemlidir. Zira anlatının düzenli olmayan parçalar halinde okunması durumunda esere okuyucunun okuma zaman dilimindeki yaşantısından izlerin karışmasına sebep olabilir.

Bahar Dervişcemaloğlu öykü zamanı ile söylem zamanının arasında ki ayrımın yararını “Öykü zamanının ilerleyişi ise söylem düzeyinde karşımıza çıkan duraklamalar, yavaşlatmalar, hızlandırmalar, eksilteler vb. karşılaştırılınca anlamlı sonuçlara ulaşılmaktadır.” der. (Bahar Dervişcemaloğlu, Anlatıbilime Giriş, Dergâh Yayınları, İstanbul,2016,sayfa 162.) Buna en güzel örneği de gerçekçi romanlar olduğunu izah eder. Gerçekçi romanlarda ana karakterin başından geçen hadiseler anlatının geniş bir yekûnünü teşkil ederken hadisenin tamamlanmasının ardından ana karakterin hayatının geri kalanının uzun bir süresini kaplayan öykü zamanındaki bölüm ise söylemde kısa bir yer tutmaktadır.

Anlatıbiliminin kurucusu sayılan Gerard Genette Anlatının Söylemi adlı eserinde bu yazının da konusu olan zaman başlığını ‘düzen, süre, sıklık’ başlıklarına ayırmış ve bu başlıklar altında incelemiştir. Günümüzde anlatılarda zaman konusu bu tasnifler başlığı altında incelenmektedir.

2.2. Düzen

Düzen, anlatılarda meydana gelen, yaşanan hadiselerin nasıl sıralandığı, nasıl anlatıldığını belirten bölümdür. Bahar Dervişcemaloğlu Anlatıbilime Giriş adlı eserinde ‘Bir öyküyü meydana getiren olaylar, çeşitli olasılıklar dâhilinde düzenlenebilir; işte düzen kategorisi bu olasılıklarla ilgilidir.’ der. (Bahar Dervişcemaloğlu, Anlatıbilime Giriş, Dergâh Yayınları, İstanbul,2016,sayfa 163.) anlatıbilimde düzen doğrudan doğruya zaman konusu ile alakalıdır ve ‘Ne zaman?’ sorusunun cevabını verir.

Gerard Genette ‘ Anlatı iki katmanlı bir zamansal dizidir. Bir anlatılan şeyin zamanı vardır, bir de anlatının zamanı. Yani gösterilenin zamanı ile gösterenin zamanı.’ der. (Gerard Genette, Anlatının Söylemi, Ayrıntı Yayınları, İstanbul,2020.)

Bir anlatıda zaman, gerçek hayattaki gibi olayların oluş sırasına göre ve art arda bir şekilde zamanın ileriye dönük akıcı ivmesine uygun bir şekilde anlatılıyorsa bu kronolojik bir anlatıdır. Anlatılar her zaman kronolojik anlatıma uygun bir şekilde anlatılmaz. Olayların kronolojik anlatımının dışına çıkılabilir. Bu durumunun doğal bir sonucu olarak gerçek hayattaki zamana uymayan değişik anlatı teknikleri öykü zamanı boyutunda ortaya çıkar. Bu teknikler şu başlıklara ayrılır:

2.3. Anakroni

Anakronizm (anachronism/anachronisme), Latince’de “arka, eski, geri ve uzak” gibi kavramları anlatan “ana” ile “zaman” anlamına gelen “chronos” kelimelerinin birleşiminden türemiş bir kelimedir. Olaylar arasındaki kronolojik bağlantının bozulması anlamına elmektedir. Türk Dil Kurumu ise ankronik kelimesini “Tarihlendirmede yanılğı içinde bulunan.” anlamına geldiğini belirtir. (TDK.gov.tr.anakronik.) Anakroni anlatıdaki olayların kronolojik anlatımın dışına çıkılarak ifade edilmesidir. Kronolojik olmayan bir zaman düzeni anlamına gelen anakroni eserlerde sıkça başvurulanan bir tekniktir. Bir nevi zamansal bir sapmayı ifade eder. Bu konuda Manfred Jahn “Buradaki temel soru öykünün olayların normal dizilişini yansıtır yansıtmadığıdır. Eğer yansıtıyorsa, kronolojik bir düzen var demektir. Eğer yansıtmıyorsa bir anakroni biçimiyle karşı karşıyayız demektir.” der. (Manfred, Jahn, Anlatıbilimin Anlatı Teorisi El Kitabı. Çev. Bahar Dervişcemaloğlu, Dergâh Yayınları, Ankara, 2012.)

Anakroniler iki şekilde karşımıza çıkmaktadır.

2.3.1. Analepsis

Gerard Genette’nin Anlatının Söylemi adlı eserinde kullandığı bu terim zamandan geriye doğru bir sapmayı anlatır. Genette ‘geriye dönüş’ terimi yerine analepsis terimini tercih eder. Sinema geleneğinde uzun yıllardır başvurulanan tekniklerden biri olan ‘flashback’ tekniğinin anlatıbilimindeki karşılığı olarak analepsisi ifade eder Gerard. Anlatılarda yazar okuyucunun dikkatini çekmek üzere önce hikâyenin son bölümünü özetleyip ardından bu bölümü hazırlayan hadiseler zincirine zamandan geriye dönüşlerle yani analepsislerle anlatabileceği gibi, şimdiki zamanda geçen bir olaya açıklık getirmek ve olayı anlaşılır kılmak benzeri sebeplerle de analepsislere başvurulabilir.

2.3.2. Prolepsis

Bir nevi ileriye görüş ya da öngörü şeklinde ifade edilebilecek olan hikâyede anlatılan zamandan sonraki bir gelecekte olacak olayların anlatılması anlamına gelen bu tekniği Genette Gerard prolepsis olarak terim etmiştir. Sinemada ‘flashforward’ tekniğinin anlatıbilimindeki karşılığıdır prolepsis. Bu zaman tekniğinde anlatıcı

anlatımında gelecekte meydana gelecek hadiseleri önceden okuyucuya bildirir. Bir nevi ileriye doğru bir mesafe atlayışıdır.

2.4.Süre

Gerard Genette öykü süresi kavramı ile öyküdeki olayın uzunluğu ile bu olayın dil vasıtasıyla sunulması arasındaki ilişki olduğunu söyler. Süre olayın uzunluğu ve bu uzunluğun hangi teknikler ile verildiği arasındaki bağlantıdır. Gerard Genette süre kavramını beş başlık altında toplar. Bunlar ‘ sahne, yavaşlatma, özet, hızlandırma, eksilti ve ara’ alt başlıklarıdır. Bunlardan tezimizin araştırma konusu olan eksilti, özet, ara başlıklarını görelim.

2.4.1. Eksilti

Öyküde bazı olaylar hakkında hiçbir şeyin söylenmediği bazı olayların ya da belli bir zaman diliminin atlandığı kısımlardır.

2.4.2. Ara

Öykünün olay anlatı akışının kesilmeye uğraması durumudur. En sık olarak betimlemelerde karşımıza çıkar. Yazar betimlemeler ile olaya bir ara verir. Ayrıca yazar betimleme haricinde çeşitli yorumlar ya da anlatıdaki olayın çağrışımı konular hakkında da bilgiler sunarak ara tekniğini uygulayabilir.

2.4.3. Özet

Anlatıdaki olayın bir kısmının kronolojik zaman akışı içerisinde özetlenmesi durumudur. Özetteki amaç anlatım hızını arttırmaktır. Birkaç günde, ayda ya da birkaç yılda meydana gelmiş bir olayı bir paragraf ve ya birkaç cümlede özetleme tekniğidir.

2.5. Sıklık

Sıklık tekniği anlatıda yazar tarafından anlatılan bir olayın kaç kere meydana geldiği ile ilgili bir tekniktir. Bu teknik yazarın özellikle belirtmek istediği hususları ön plana çıkarmak için kullandığı bir yoldur. Yazar sıklık kavramını çeşitli şekillerde kullanabilir. Bir kere olmuş bir olayı bir kere anlatmak, bir kere meydana gelmiş bir olayı birkaç kere anlatmak ya da bir defadan çok meydana geliş bir olayı bir kere anlatmak gibi.

3. BABİL'DE ÖLÜM İSTANBUL'DA AŞK ROMANINDA ZAMAN

3.1. Düzen

3.1.1. Hikâye Zamanı

Romanın hikâye zamanı İskender Pala'nın Kanun Koyucu olarak nitelendirdiği Kanuni Sultan Süleyman'ın Bağdat'a girişi ile başlamaktadır. Bu tarih de 1534 yılına tekabül etmektedir. Roman Islahat Fermanı sonrasındaki yılları da içine alacak şekilde 1903'lü yıllara gelir. Dolayısıyla roman hikâye zamanı olarak yaklaşık 370 yıl süren bir zaman dilimini kapsamaktadır. İskender Pala, bu hikâye zamanını kitabın içerisindeki otuz bölüm içerisine farklı başlıklar halinde sıralayarak bir kronoloji oluşturmuştur. Bu kronoloji ileride değinileceği üzere anakroni tekniği ile analepsis ve prolepsisler yapılarak kırılmaya uğramış olsa bile genel itibari ile roman boyunca akmaktadır. Romanın başından sonuna kadar ilerleyen zaman kavramı ile birlikte olaylar ve karakterler da tarihi süreçlerine uygun bir şekilde anlatılmaktadır. Osmanlı döneminin en muhteşem yıllarından itibaren çöküş yıllarına kadar uzanmakta olan zaman dilimlerinde Osmanlı ve Batı medeniyetlerinin değişimleri de gözler önüne serilmektedir. Romanda hikâye zamanı bazen açık bir şekilde ifade edilirken bazen de zımnî bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Romanın hikâye zamanı tablosundan sonra otuz bölümün her biri de ayrıca kendi içerisinde hikâye zamanı bakımından incelenecekti.

Tablo 1. Hikâye Zamanı

Romanın Bölümü	Hikâye Zamanı	Romanın Bölümü	Hikâye Zamanı	Romanın Bölümü	Hikâye Zamanı
1.Bölüm	1534 yılı ve üç gün	11.Bölüm	Hürrem Sultan yılları	21.Bölüm	Hicri 1040 miladi 1631
2.Bölüm	Yedi gün	12.Bölüm	Kanuni ve şair Baki yılları	22.Bölüm	Evliya Çelebili yıllar
3.Bölüm	Belirsiz	13.Bölüm	Birkaç gün	23.Bölüm	Belirsiz
4.Bölüm	İki yıl beş buçuk ay	14.Bölüm	Dört gün	24.Bölüm	Belirsiz

5.Bölüm	Belirsiz	15.Bölüm	Eylül ve de Ramazan ayı	25.Bölüm	12 yıllık süre (1730 yılı)
6.Bölüm	1543 yılı	16.Bölüm	Hicri 1000.yıl miladi 1591	26.Bölüm	Sultan III. Selim Dönemi
7.Bölüm	Belirsiz	17.Bölüm	Belirsiz	27.Bölüm	Fransız İhtilali Yılları
8.Bölüm	Belirsiz	18.Bölüm	Belirsiz	28.Bölüm	50yıl(1867)
9.Bölüm	40 yıllık süre	19.Bölüm	İki yıl	29.Bölüm	10yıl(1896)
10.Bölüm	40 yıllık süre	20.Bölüm	Birkaç gün	30.Bölüm	Kitabın 450.yılı

3.1.2. Anlatı Zamanı

Anlatı zamanını Genette bir anlatıyı anlatmak ya da okumak için gerekli olan zaman olarak ifade eder. Anlatıbilimde bir metnin ne kadar sürede anlatıldığı yazarın metni oluşturma süresi bilinmektedir. Dolayısıyla anlatı zamanı deyince metnin ne kadar sürede okunabileceği yani okuma zamanı anlaşılmaktadır. Fakat okuma zamanı da kişilere ve durumlara göre değişiklik göstermektedir. Bahar Dervişcemaloğlu “Söylem zamanı ölçülürken ya metindeki kelimelere/sayfalara ya da metnin ne kadar zamanda okunduğuna bakılır.” der.(Dervişcemaloğlu, Bahar, Anlatıbilime Giriş, s.162)

Bizler de bu çalışmada anlatı zamanını tespit ederken Bahar Dervişcemaloğlu’nun dediği gibi romanın kelime ve sayfa sayılarının ve de kısımlarına bakacağız. Roman toplamda 89.414 kelimedenden ve otuz bölümden oluştuğu için her bölüm ayrı ayrı değerlendirilerek roman içerisindeki yüzdeleri de yazılacaktır.

Tablo 1.2 Anlatı Zamanı

Bölüm	Sayfa Sayısı	Kısım Sayısı	Kelime Sayısı	Ağırlığı
1.Bölüm	14	5	3045	% 3,40
2.Bölüm	14	2	3178	% 3,54

3.Bölüm	8	Ø	1421	% 1,58
4.Bölüm	17	6	3739	% 4,18
5.Bölüm	12	3	2534	% 2,83
6.Bölüm	13	4	2828	% 3,16
7.Bölüm	9	2	1907	% 2,13
8.Bölüm	9	2	1702	% 1,09
9.Bölüm	8	3	1629	% 1,82
10.Bölüm	14	2	3093	% 3,45
11.Bölüm	8	Ø	1678	% 1,87
12.Bölüm	9	3	1778	% 1,98
13.Bölüm	4	Ø	738	% 0,08
14.Bölüm	10	4	2036	% 2,27
15.Bölüm	24	2	5329	% 5,95
16.Bölüm	24	2	5534	% 6,18
17.Bölüm	8	Ø	1633	% 1,82
18.Bölüm	12	2	2457	% 2,74
19.Bölüm	18	3	3929	% 4,39
20.Bölüm	10	Ø	2133	% 2,28
21.Bölüm	16	Ø	3410	% 3,81
22.Bölüm	24	Ø	5284	% 5,90
23.Bölüm	15	2	3383	% 3,78
24.Bölüm	15	3	2988	% 3,34
25.Bölüm	26	4	6058	% 6,77
26.Bölüm	20	4	4766	% 5,33
27.Bölüm	18	2	3899	% 4,36
28.Bölüm	13	Ø	2726	% 3,04
29.Bölüm	18	3	3995	% 4,46
30.Bölüm	4	Ø	534	% 0,59

3.1.3Anakroni

Babil’de Ölüm İstanbul’da Aşk romanında yazar İskender Pala anakroni tekniğini oldukça sık kullanmıştır. Roman içerisindeki farklı bölümlerde analepsis ve prolepsisler yaparak zamanda geriye\ileriye sıçramalar yapmıştır.

3.1.3.1.Analepsis

Romanın beşinci bölümünde İstanbul'a giden kervan gece baskına uğramıştır. Sabah olduğunda gece yaşananlar kitabın ağzından analepsis yapılarak anlatılır ve baskında neler yaşandığı açıklanır.

Romanın dokuzuncu bölümü analepsis tekniği açısından fevkalade bir örnektir. Bölümde Cariye Rukal Topkapı Sarayı'nın duvarlarından atlayarak kaçmış ve ayağını incitip bir ağaç kavuğuna sığınmıştır. Bu andan itibaren analepsis tekniği ile zamandan geriye gidilir. Rukal'ın dört yıl önce saraya köle olarak satılışı, sarayda yaşadıkları hamileliği ve neden kaçmak zorunda kaldığı anlatılır.

Romanın onuncu bölümünde yine Cariye Rukal üzerinden analepsis tekniği ile zamanda geriye gidilir. Bu kez yazar kırk yıllık bir zaman dilimini adeta özetler.

Romanın on birinci bölümünde Cariye Rukal ana olayın akışı içerisinde hala ağaç kavuğunda saklanmakta iken analepsis yapılarak zamanda geriye doğru gidilir. Bu kez Kanuni ve Hürrem Sultan üzerinden anlatım yapılır. Hürrem Sultan'ın saraya gelişi ve Kanuni ile olan aşkı karşımıza çıkar. Analepsis tekniği Hürrem Sultan'ın hayatının sonuna kadar anlatım yapar.

Romanın on ikinci bölümünde olaylar kitabın ağzından anlatılırken yeniden analepsis ile geriye dönüş tekniği uygulanır. Bu kez karşımıza Şair Baki ve tekrar Kanuni çıkar.

On üçüncü bölümde Cariye Rukal hala sarayın dışındaki ağaca sığınmış haldedir. Ana olay akışında sadece bir koz bekçisi ile karşılaşılır. Ve buradan itibaren analepsis tekniği ile Fatih dönemine gidilir. Fatih döneminde kız bekçileri ocağının kuruluş hikâyesi anlatılır ve hikâye zamanına gelinceye kadar bu ismin kız bekçileri yerine kozbekçilerine dönüş serüveni anlatılır.

Görüldüğü üzere İskender Pala beş bölüm boyunca ve yaklaşık kırk beş sayfa süren bir analepsis tekniği uygulayarak ana olaya bir ara verir ve zamanda geriye doğru okuyucuyu yolculuğa çıkarır. Fakat bu analepsisler ana olayı açıklayıcı ve takviye edici niteliktedir.

Romanın on dördüncü bölümünde Cariye Rukal bir handa çıkar okuyucunun karşısına. Buradan itibaren hana gelinceye kadar neler yaşandığı analepsis tekniği ile zamanda geriye dönüş yapılarak anlatılır.

On beşinci bölümde ana olayların nasıl sonuçlandığı bilinmemektedir. Romanın kahramanı olan kitap bir geminin sintinesinde çıkar okuyucunun karşısına. Buradan itibaren analepsis tekniği ile zamanda geriye doğru gidilir. Cariye Rukal'ın başına gelenler, yakalanıp öldürülmesi, İstanbul'da yaşananlar ve kitabın gemiye nasıl geldiği açıklanır.

Romanın on altıncı bölümünde Papa IV Julius ve Antonio karakterleri çıkar karşımıza. Bu karakterlere ait bilgiler analepsis tekniği ile zamanda geriye dönüşler yapılarak açıklanır. Ayrıca Alman Ressam Elsheimer'in evinde yaşananlar da analepsis yapılarak açıklanmıştır.

Romanın yirmi birinci bölümünde kitap en son Atai Efendi'nin elindeyken Nef'inin elinde çıkar karşımıza. Kitabın Nef'inin eline nasıl geçtiği analepsis yapılarak anlatılır.

Yirmi üçüncü bölümde Silistre Kalesi'nde yer alan kitabın nasıl Molla Mehmet'in eline geçtiği analepsis yapılarak anlatılmıştır.

Yirmi beşinci bölümde daha önce Halep'te bulunan kitap İstanbul'da BC üyelerinin masasında çıkar okuyucunun karşısına. Kitabın Halep'ten nasıl geldiği BC'nin eline nasıl geçtiği analepsis tekniği ile anlatılmıştır.

Romanın yirmi altıncı bölümünde kitap Galata Mevlevihane'sindedir. Buraya nasıl geldiği, yıllardır nerelerde kaldığı ve neler gördüğü analepsis yöntemi ile okuyucuya bildirilir. Ayrıca İstanbul varoşlarında serseri bir hayat yaşayan Üvendire Veyis'in Kastamonu'da neden kaçma zorunda kaldığı analepsis yapılarak anlatılmıştır.

Romanın yirmi yedinci bölümünde kitap en son Galata Mevlevihane'sindeyken Paris'te çıkar karşımıza. Paris'e nasıl geldiği ve Halet Efendi'nin kitabı nasıl ele geçirdiği analepsis yapılarak anlatılmıştır.

Yirmi sekizinci bölüme gelindiğinde kitap Kontes Lourent'in yanındadır. Kitabın Halet Efendi'nin elinden nasıl çıktığı ve Kontes Lourent'in eline nasıl geçtiği analepsis yapılarak anlatılmıştır.

Romanın yirmi dokuzuncu bölümünde kitap Blankenburglu Robert Koldewey elinde ve Bağdat'tadır. Kitabın Koldewey'in eline nasıl geçtiği Bağdat'a nasıl geldiği analepsis yapılarak anlatılmıştır. Ayrıca yaralanan Koldewey üç gün hastanede yattıktan sonra kazı alanına dönmüş ve her şeyin harap olduğunu görmüştür. Üç gün boyunca yaşananlar da analepsis yapılarak anlatılmıştır.

3.1.3.2.Prolepsis

İskender Pala romanda anakroni tekniklerinden en çok analepsisi kullanmıştır. Bununla birlikte romanın farklı bölümlerinde prolepsis yaparak zamanda ileriye doğru sıçramalar yapmış ve daha sonra olan olayları dile getirmiştir. Hemen hemen her prolepsisten sonra da analepsis tekniği ile atlanılan yerleri okuyucuya sunmuştur.

Romanın on dördüncü bölümünde Bir önceki beş bölüm boyunca saray surları dışındaki ağaç kavuğuna sığınan Cariye Rukal karşımıza bir handa çıkar. Prolepsis tekniği ile zamanda ileri doğru gidilmiş ve üç günlük süre atlanılmıştır. Daha sonra bu üç gün boyunca yaşananlar da analepsis yapılarak okuyucuya sunulmuştur.

On beşinci bölümde Kitap bir kalyonun sintinesinde çıkar karşımıza. En son İstanbul'da ve Cariye Rukal'in yanında iken bölüm başında prolepsis yapılarak zamandan ileriye doğru sıçrama yapılmış ve kitap yıllar sonra bir sintineye gelmiştir.

Yirmi birinci bölümde en son Atai Efendi'de olan kitap okuyucunun karşısına Nef'i'nin elinde çıkar. Prolepsis yapılarak zamanda ileriye gidilmiş ve kitap Nef'i'ye geçmiştir.

Romanın yirmi ikinci bölümünde kitap bir gemide ve Tuna Irmağı'nın buzlu sularında ateş altında, saldırıya uğramış olarak çıkar okuyucunun karşısına. Bir önceki bölümde Şair Nef'i'de olan kitap zamanda ileri doğru bir sıçrama ile Tuna'ya gelmiştir.

Yirmi üçüncü bölümde yine prolepsis tekniği ile zamanda ileri doğru gidilmiş ve Halep'e gelinmiştir. Molla Mehmet çantasında kitap olduğu halde Baltacı Mehmet Paşa'nın huzurunda sihir yapmaktadır.

Yirmi beşinci bölümde en son Halep'te Şair Nabi'nin elinde olan kitap prolepsis tekniği ile İstanbul'da Sadrazam İbrahim Paşa'nın ve BC üyelerinin masasında çıkar karşımıza.

Yirmi altıncı bölümde en son Şair Nedim'in elinde olan kitap Galata Mevlevihane'sindedir. Prolepsis tekniği yapılmış ve zamanda ileri doğru gidilmiştir.

Yirmi yedinci bölümde en son Galata Mevlevihane'sinde bulunan kitap prolepsis tekniği ile Paris'te çıkar karşımıza.

Yirmi sekizinci bölüm yaklaşık yetmiş beş yıllık bir süreyi atlayarak başlar. Bir önceki bölümde yaşananlardan beri yaklaşık üç çeyrek asır geçmiştir. Burada daha önceki çoğu bölümün başında olduğu gibi prolepsis yapılmıştır.

Romanın yirmi dokuzuncu bölümünde kitap en son Namık Kemal'de iken Koldewey'in yanında ve Bağdat'ta çıkar karşımıza. Böylece prolepsis yapılmış ve zamandan ileriye doğru gidilmiştir.

3.2. Süre

3.2.1. Romanda Ara / Duraklama

İskender Pala romanın hemen hemen her bölümünde zengin betimlemeler yapmış ve okuyucuyu tarihi ve edebi bir yolculuğa çıkarmıştır. Bu zengin betimlemelerin dışında bazı yorumlar, bilgilendirmeler ve tarihi hakikatler ile şahsiyetler de romanda ara tekniği ile sunulmuştur. Betimlemeler dışında kalan bazı ara örnekleri şunlardır:

Romanın ikinci bölümünde Babil Medeniyeti, tarihi kütüphanede okunan papirüsler üzerinden verilmiştir.

Romanın altıncı bölümünde kitabı yanında gizlice İstanbul'a getirip emaneti sahibine verecek olan Gökçe Ali İstanbul'a girdiğinde bir hafta önce olan doğa olayı, yıldız yağmuru anlatılmış ve halkın bu olaya karşı duygu ve düşünceleri, korkuları yazılmıştır. Ayrıca İstanbul'un dikili taşları ve efsaneleri ile halkın hurafeleri bölümde ara tekniği ile betimlemeler dışında geniş yer tutmuştur.

Yedinci bölümde nakkaşlık sanatı tanıtılmıştır.

Sekizinci bölümde Abdal Musa'nın ağzından haçlı seferleri Selahaddin'in Kudüs'ü fethi ve murassa hançerin mazisi anlatılarak ara yapılmıştır.

Dokuzuncu bölümde Cariye Rukal üzerinden Osmanlı'da harem ve haremdeki hayat ile buradaki yaşantı ve insanlar arasındaki ilişkiler anlatılarak ara yapılmıştır.

Onuncu bölümde saray yaşantısı bezm ve rezm tabirleri izah edilmek suretiyle anlatılmıştır. Ayrıca Dersaadet olan İstanbul sosyal hayatı, Topkapı Sarayı'nın mazisi ve hanedanın dünyayı yönetirken günlük hayatta yaşadıkları anlatılarak ara yapılmıştır.

On birinci bölümde romanın ana konusu olan olaya tamamen ara verilmiştir. Bölüm baştan sona Hürrem Sultan'dan bahseder. Hürrem Sultan'ın saraya gelişi Kanuni ile aşkları, çocukları ve kızı Mihrimah Sultan'ı evlendirmesi gibi konular ayrıntıları ile anlatılmıştır.

On ikinci bölümde ise yine baştan sona ara tekniği uygulanarak romanın asıl konusu bir kenara bırakılmış ve bu sefer de kitabın dilinden Tuti Hanım anlatılmıştır. Tuti Hanım ve Şair Baki'nin tanışmaları evlilikleri ve Baki'nin şiirlerinin ilham kaynağı olan aşkları bölümde karşımıza çıkan ayrıntılardır.

On üçüncü bölümde romanın hikâye zamanındaki adıyla kozbekçileri ocağının hikâyesi anlatılır. Kozbekçileri ocağı aslında Fatih döneminde kurulmuş ve ilk adı da kızbekçileri olarak verilmiştir. Fatih döneminde hangi sebeple olduğu bilinmeyen olayda bir cariye yine saraydan kaçmış ve bir derviş tarafından saraya getirilmiştir. Bu hareketine karşılık Fatih de dervişin isteği ile sarayın hemen dışındaki ormana bir ocak kurmuş ve adına da kızbekçileri denmiştir. Bu ocak aynı zamanda bilinen ilk çevrecilerdir.

On dördüncü bölümde önceki bölümlerde saray hayatı ve dünyayı yöneten hanedanın gözünden anlatılan Dersaadet'in şimdi farklı bir yüzü çıkar karşımıza. Saraydan kaçan Rukal üzerinden İstanbul'un o yıllardaki varoş ve batakhaneleri tasvir edilir.

On beşinci bölümde bir kalyonun sintinesinde İstanbul'dan ayrılmak zorunda kalan kitabın dilinden gemicilik ve o yılların seyahat manzaraları gözler önüne serilirken bölümün hatırı sayılır bir kısmı da Yasef Nasi ailesine ayrılmıştır. Nasi ailesi gerçekte uluslararası ticaret yapmaktadır ama aslında beynelminel bir istihbarat örgütünün kurucularıdır. Malumatın akçeden değerli olduğu yıllarda Osmanlı ve

Avrupa arasında istihbarat işleri yürütmektedirler. Ayrıca bölümde Fuzuli'nin aşk tasvirleri de yine dikkat çeken ara yerlerdendir.

On altıncı bölüme geldiğimizde bu kez karşımıza Batı medeniyeti çıkar. Bu medeniyet Papa'nı ve Papalık makamının gözünden anlatılır. Osmanlı ile Roma yani Doğu ile Batı, Hilal ile Haç bu kez sanat anlayışları yönünden mukayese edilir. Batı'da resim sanatı Doğu'da ise şiir sanatının yani sözün gelişmesinin sebepleri anlatılarak ara tekniği yapılır. Roma şehri, sosyal yaşantısı din ve sanat anlayışları ile yine bölümde hatırı sayılır bir yer tutar. Yine bölümün oldukça uzun bir yeri aşk tasvirine adanmıştır.

Görüldüğü üzere aşk romanın da ana fikirlerinden olması dolayısıyla sık sık karşımıza çıkar. Ve İskender Pala romanın ana konusu içerisine aşkı ara tekniği ile sayfalar dolusu yedirir.

On yedinci bölümde tekrar Osmanlı topraklarına dönen kitap bir kalyondadır. Bu vesile ile yazar hikâye zamanındaki yılların gemicilik, haritacılık ve Akdeniz korsanlığı üzerine bilgiler verir.

On sekizinci bölümde Hicri bininci yıl münasebeti ile yapılan şenlikler ve İstanbul'a tekrar dönen kitabın gözünden şehirdeki değişimler anlatılır. Ayrıca bölümde Hakani Bey'in ziyaret ettiği bir kabirden hareketle 'meyyitzade'nin hikâyesi anlatılır. Savaşa giden bir sipahi hamile eşini kimsesi olmayınca Allah'a emanet ederek sefere çıkar. Fakat gebe kadın doğuma az bir zaman kala vefat eder ve defnedilir. Seferden dönen sipahi eşinin kabir toprağına sarılıp gözyaşı dökerken kabirden çocuk ağlaması duyulur. Kabir açılınca ölen kadının kabirde doğum yaptığı ve doğan bebeğin annesinin her yeri çürümeye başlamasına rağmen çürümeyen bir memesinden süt içerek hayatta kaldığı anlatılır.

On dokuzuncu bölümde Günter Kâfir karakteri üzerinden resim ve minyatür sanatlarının mukayeseli tanımları çıkar karşımıza. Astronomi âlimi Münecimbaşı Takiyyüddin Efendi ve çalışmaları bölümün ara tekniği ile verilen bilgilerindendir. Ayrıca bölüm zengin İstanbul tasvirleri ile dikkat çekmektedir. Özellikle Galata Kulesi'nden İstanbul döneme ait bir fotoğraf netliği ile tasvir edilmiştir.

Yirmi birinci bölümde karşımıza Nef'i çıkmaktadır. Nef'i'nin hiciv üslubu ve başından geçenler tarihsel gerçeklere uyumlu bir şekilde tasvir edilmiştir. Bölümde

Ayrıca Logari Hasan Efendi'nin roketle havaya yükselmesi hadisesi anlatılır. Bu hadise vesilesi ile din ve bilim arasındaki ilişkiler anlatılırken bu ilişkiler üzerinden Avrupa ve Osmanlı mukayese edilir. Ayrıca İstanbul'un değişen eğlence anlayışı da ara tekniği ile karşımıza çıkar.

Yirmi ikinci bölümde Evliya Çelebi ve Seyahatname 'de anlatılan öykülerin başlıkları verilmiştir.

Yirmi üçüncü bölümde Molla Mehmet üzerinden simya ve sihir tasvirleri yapılmıştır.

Yirmi dördüncü bölümde Şair Nabi çıkar karşımıza. Nabi'nin şiir üslubu ve divan edebiyatındaki yeri ara tekniği ile bölümde yer alır.

Yirmi beşinci bölümde Osmanlı'nın Lale Devri karşımıza çıkar Lale Devri Sadabat Sarayı üzerinden tasvir edilir. Lale Devri ile Osmanlı'nın çöküşe giden yılları ve çöküşün sebepleri de verilen bilgiler arasındadır. Bu bölümde BC ilk defa yedi kişi ile toplanıp ayin yapmaktadırlar. Bu toplantı ve ayin ritüelleri tasvir edilmiştir. Aşk tasvirleri yine pek çok bölümde olduğu gibi karşımıza çıkar. Şair Nedim ve şiir anlayışı verilen bilgiler arasındadır. Son olarak Patrona Halil İsyanı ve şehirde yaşanan kargaşa bölümde ara tekniği ile verilenler arasındadır.

Yirmi altıncı bölümde Galata Mevlevihane'si karşımıza çıkar. Bu Mevlevihane içerisindeki yaşantı dile getirilir. Ayrıca dervişlerin manevi yolculuklarındaki mertebeler de Üvendre Veyis karakteri üzerinden verilir. Bölümde Şeh Galip ve Esrar Dede de tanıtılan karakterlerdendir. Şeh Galip'in Hüsn-ü Aşk'ı da verilen bilgilerdendir.

Yirmi yedinci bölümde Avrupa'da yaşanan devrimler ve bunların sonuçları verilmiştir. Paris ve Paris'teki sosyal hayat çevre tasvirleri Halet Efendi üzerinden verilir. Ayrıca Osmanlı'nın hızlanan çöküş yılları ve buna karşın ilerleme gösteren Avrupa ülkelerinin gelecek planları da BC toplantısındaki üyeler üzerinden verilir.

Yirmi sekizinci bölümde Namık Kemal çıkar karşımıza. Namık Kemal'in şiir anlayışı üzerinden eski yeni çatışması bölümde yer alan konulardandır. Eski şiir, kadim şiir, divan şiiri giderek gözden düşmekte ve yeni şiir anlayışı revaç bulmaktadır.

İskender Pala Osmanlı'nın çöküşünü hem siyasi hem de sanat açılarından karşımıza çıkarır.

Yirmi dokuzuncu bölümde Arkeolog Koldewey üzerinden Babil Medeniyeti uzun uzun anlatılır. Kazı alanında dünyanın en eski ve büyük medeniyetleri yaşamıştır. Yunus Peygamber, İbrahim Peygamber, Nuh Peygamber, Danyal Peygamber gibi zatların haricinde Gılgamış, Hammurabi yasaları Semiramis'in asma bahçeleri, Asurbanipal'in aslanları terbiye edişi gibi bilgiler ara tekniği ile karşımıza çıkar. Babil Kulesi ve orada yaşayan halkın görüntüsü hayali olarak kitap tarafından anlatılır.

3.3. Romanda Sıklık

Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk romanı içerisinde sık sık tekrarlanan olaylar veya yaşanış olayların tekrar tekrar anlatıldığı bölümler vardır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

Yedi rakamı roman boyunca karşımıza çıkmaktadır. Yedi rakamı Babil medeniyetinde kutsal sayılmaktaydı Bu yüzden yedi katlı Babil Kulesi, yedi yıl, yedi sır, yedi mertebe, yedi başlı şamdan, yedi yaşında çocuk gibi kavramlar romanda sıkça geçer.

BC üyeleri her yedi yılda bir toplanmaktadır. Ve üyeler yedi kişiden oluşmaktadır. Eksik ve ya fazla değil yedi kişi. BC üyeleri buluşmak için güvercinle haberleşirler.

Romanın baş tarafında ama kütüphaneci Fuzuli'ye "Aşk bilen biri için yedi gerçek sır vardır, ona sahip olan dünyaya hâkim olur." der. Bu cümledeki *aşk bilen biri* ve *yedi gerçek sır* tabirleri roman boyunca farklı farklı bölümlerde ve farklı farklı sayfalarda karşımıza çıkar.

Fuzuli kütüphaneciden aldığı sirüş başlıklı murassa hançeri romanın baş tarafında ağacın dibine gömer fakat bu hançer roman boyunca çeşitli yerlerde karşımıza çıkar.

Fuzuli İhtar Tapınağı'nın giriş şifresini hançerden çıkan bir kayışta bulur ve araştırıp öğrenir. Hançeri saklamadan önce bu yazıları da matarasının kayışının iç tarafına yapıştırarak gizler. İşte bu matara kayışı da roman boyunca BC üyeleri ya da hazine avcılarının elinde olarak sürekli karşımıza çıkar.

Romanda sıklıkla tekrar edilen konulardan biri de Leyla ile Mecnun mesnevisi ve içerisinde anlatılan hikâyedeki sahnelerdir. Örneğin Leyla ile Kays'ın okulda karşılaşmaları, Kays'ın aşkından çöllere düşüp vahşi hayvanlarla ünsiyet kesbetmesi pek çok yerde anlatılır. Kays'ın çölde kendisine gelen Leyla'yı tanımaması ve o

“Ger ben ben isem nesin sen ey yar

Ver sen sen isen neyim nen-i zar.” demesi.

Yine Kays'ın Leyla'nın kabri başında ağlaması ve oracıkta vefatı sık sık beyitler aracılığı ile anlatılır. Fakat romanda Leyla ile Mecnun mesnevisine ait en çok yinelenen kısım Kays'ın şifa bulması için Mekke'ye götürülüp Kâbe'ye yüz sürdürülmesidir. Kâbe'nin eşiğine başını koyan Kays'ın şifa bulup aşk belasından kurtulması beklenirken o Allah'tan aşkının artması için dua eder.

“Ya Rab belay-ı aşk ile kıl aşına beni

Bir dem bela-yı aşktan etme cüda beni”

Kays'ın Kâbe'nin eşiğine başını koyup aşkını arttırması için dua etmesi romanda Leyla ile Mecnun mesnevisine ait en sık anlatılan sahnedir. Bunun nedeni İskender Pala'nın aşkı anlatırken bu sahneyi mecazi aşktan ilahi aşka geçmede bir mertebe olarak görmesidir. Bu sahne ile aşk boyut değiştirir zahirden hakikate geçer mecazdan hakikiye inkılâp eder.

Romanda Leyla ile Mecnun kitabında yer alan ilk sayfaya yazılan aşk kelimesi ve kelimenin tam da üstünün farklı zamanlarda farklı karakterler tarafından öpülmesi yinelenen kısımlardandır. Cariye Rukal karakterinin kanı tam da bu buselerin konulduğu yerin üzerine denk gelir ve orada adeta bir şakayık resmine dönüşür. Romanın bu bölümünden sonra da şakayık resmi sık sık tekrar karşımıza çıkar.

Ayrıca romanın hemen hemen her bölümünün sonunda kitap kendini Kays'ın yerine koyduğu için Leyla'yı anmaktadır. Leyla'yı aramakta, Leyla diye ağlamakta ve Leyla diye feryat etmektedir. Böylece aşkını sıklıkla ikrar etmektedir.

Romanın pek çok bölümünde de Rukal karakteri çıkar karşımıza. Kitap Rukal'i Leyla'nın yerine koymaktadır ve çoğu kez Leyla diye ona sarılmakta onun hayaline sığınmaktadır.

Romanda ayrıca karşımıza sık sık divan şairleri çıkar. Bunlar Hilleli Mehmet Efendi(Fuzuli), Mahmut Abdülbaki Efendi(şair Baki), Nev'izde Ata, Hakanî Mehmet Bey, şeyh Glib, Esrar Dede, Nedim, Nb, Ömer Nef', Nmk Keml'dir.

4. BABİL'DE ÖLÜM İSTANBUL'DA AşK ROMANININ BÖLÜMLER HALİNDE İNCELENMESİ

Pala'nın ilk roman çalışması olan Babil'de lm İstanbul'da Aşk eseri toplam 415 sayfa uzunluğundadır ve 30 farklı bölümden oluşur. Eserin her bölümü numaralandırmış ve her bölüme ayrıca farklı başlıklar verilmiştir. Ayrıca her bölümü başlığından sonra çoğu divan edebiyatından seçilmiş olmak üzere şiirler ve beyitlerle giriş yapılmıştır. Aşağıda romanın her bölümünün ayrı ayrı olay örgüsü işlenecek ve bu olay örgüleri ile birlikte Gerard Genette'nin Anlatının Söylemi eserindeki zaman başlıklarına göre bakılacaktır.

4.1. Bu, ykmzn Başlangıcıdır Sevinç İçinde Büyüyen İlk Acıdır

Romanın 1-15 sayfaları arasında yer alan bu ilk bölümünde Hilleli şair Fuzulî Bağdat İlimler Akademisi Kütüphanesinde araştırma yapmaktadır. Bu aynı zamanda Kanun Koyucu Sultan Süleyman'ın Bağdat'a girdiği ilk gündür. Kütüphanede kr bir Sryanı rahib olan ve aynı zamanda da yetmiş yaşlarında olan bilge memur murassa bir hancerle birlikte bazı sırları ihtiva eden ciltleri Hilleli Fuzuliye verir. Birinci blmde ayrıca Kanun Koyucu Sultan Süleyman'ın Bağdat'ı fethi ile birlikte Nişancı Celalzade Mustafa Bağdat İlimler Akademisi Kütüphanesini teslim almak üzere gelir ve burada Fuzuli ile tanışır. Fuzuli'nin nn İstanbul'dan bilen Celalzade Mustafa kendisini şiir meclisine davet eder. Fuzuli, bu daveti kabul eder ve şiir meclisine gider. Bu mecliste Taşlıaylı Yahya Fuzuli'den Türkçe olarak Leyla ve Mecnun mesnevisini yazmasını ister.

4.1.2. Düzen

4.1.2.1.Öykü Zamanı

Babil’de Ölüm İstanbul’da Aşk romanı Osmanlı devrinin en parlak zamanları olan Muhteşem Süleyman lakaplı Kanuni’nin Bağdat’a 1534 yılındaki giriş günüyle başlar. Kitabın birinci bölümü kronolojik olarak üç günü kapsamaktadır. Kanuni’nin Bağdat’a girdiği günün gündüzünde Hilleli şair Mehmet Fuzuli de Bağdat İlimler Akademisi’nin kütüphanesinde yer almaktadır. Bu bölümde olaylar daha çok kronolojik bir düzen içerisinde karşımıza çıkar.

Bölümün sonunda Hilleli Şair Mehmet Fuzuli üçüncü akşama girilirken Dicle kıyısında yer alan nişancının konağına gider ve burada Anadolu’dan gelen sanatçılardan oluşan şairler meclisine katılır.

4.1.2.2.Söylem Zamanı

Romanın birinci bölümü on beş sayfalık bir yeri kapsamaktadır. Bölüm beş kısımdan oluşmaktadır. Toplam 3045 kelimeden oluşan birinci bölümün kitap içerisindeki oranı ise %3,40’ tır.

4.1.2.3.Analepsis

Bölümde analepsis yoktur.

4.1.2.4.Prolepsis

Bölümde prolepsis yoktur. Bu bölümde gelişen olaylar kronolojik bir düzen göstermektedirler. Dolayısıyla birinci bölümde ne analepsis ne de prolepsis söz konusu değildir.

4.1.3.Süre

4.1.3.1.Ara

Romanın birinci bölümünde Hilleli Şair Mehmet Fuzuli kütüphanedeyken eserleri incelediği sırada sultanın adamlarının gelip kütüphaneye el koymalarından evvel yazar Fuzuli’nin eline alıp incelediği eserler hakkında uzun tasvirlerde bulunur.

Yazar ayrıca bu bölümde olayın anlatıldığı birinci günün içerisinde Bağdat’ın sosyal durumundan şehirdeki insan kalabalığının kimler olduğundan bahsederek roman içerisinde **duraklamalar** yapmaktadır.

4.1.3.2. Eksilti

Romanın birinci bölümü üç günlük süre zarfında kronolojik olarak gerçekleşmektedir. Fakat yazar sadece birinci günün gündüzünde yaşananlar ile üçüncü günün akşamında yaşanan olayları anlatmaktadır. Arada geçen iki günlük süre zarfında eksilti yapılmış yani belli bir zaman dilimi atlanmış, es geçilmiştir. Romanda bu durum şu cümleden anlaşılmaktadır.

“Hilleli Mehmet, iki gün önce kaldığı handan eşyasını alıp imareti olan bir medrese hücreğine taşınmıştı.” (Babil’de Ölüm İstanbul’da Aşk sayfa 12)

Yukarıdaki cümleden yapılan eksiltinin **açık eksilti** olduğu ‘iki gün önce’ sözünden anlaşılmaktadır.

4.1.3.3.Özet

Bölümde özet sayılabilecek bir ifade yer almamaktadır.

4.1.4.Sıklık

Sıklık eserde bir olayın tekrarlanıp tekrarlanmaması ve ifadelerin tekrarlanıp tekrarlanmaması durumudur. Romanımızın birinci bölümünde **sıklık** kavramı karşımıza çıkmaktadır. Romanın birinci bölümünün sekizinci sayfasının iki farklı yerinde ve on üçüncü sayfasında şu cümle tekrarlanır:

“Aşk bilen biri için yedi gerçek sır vardır, ona sahip olan dünyaya hâkim olur.”

Romanın on dördüncü sayfasında Hilleli Mehmet Fuzuli kendi kendine konuşurken yine “*Aşk bilen*” tabirini yinelemiştir.

“*Aşk bilen biri için yedi gerçek sır vardır, ona sahip olan dünyaya hâkim olur.*” cümlesi romanın ilerleyen bölümlerinde de tekrar karşımıza çıkacaktır. Yeri gelen bölümlerde ayrıca hatırlatılacaktır. Çünkü bu cümle romanın anahtar cümlelerinden biridir.

Tablo 2.Birinci Bölüm

Öykü zamanı	1534 yılı ve kronolojik olarak üç gün
Söylem Zamanı	3045 kelime - %3,40
Aneleipsis	Ø
Prolepsis	Ø
Ara	✓

Eksilti	✓
Sıklık	Ø
Sıklık	✓

4.2. Bu, Rahip Akeldan'ın Bilgelik Süsüdür ve Uzak Sırlarının Gizemli Öyküsüdür

16-29 sayfalar arasını oluşturan bu bölümde Fuzuli Bağdat İlimler Akademisi Kütüphanesinde tanıştığı Süryani ama rahibin kendisine verdiği murassa hançeri dikkatlice inceler. Hancerin içerisinde Keldani alfabesi ile yazılmış bir şerit bulan Hilleli Fuzuli bu şerit üzerindeki papirüsleri Keldani alfabesine hâkim olan Mısırlı bir Kıpti ile okur. Okudukları papirüsler Babil Uzak Araştırma Cemiyetine aittir. Bu cemiyet kendi zamanlarında gök cisimlerini ve uzayı inceleyerek elde ettikleri bilgileri tabletlere işlerler. Cemiyetin araştırmalarını yaptıkları dönemde cemiyetin bu araştırmalarından rahatsız olan zamanın kralı cemiyet üyesi altı kişiyi öldürtür. Cemiyetin sağ kalan yedinci üyesi Rahip Arşıya Akeldan ise annesini ziyaret etmek için şehir dışında olduğu için ölümden kurtulmuştur. Arşıya Akeldan olup biten her şeyi kölesinden öğrenir. Uzak araştırmaları ile ilgili bilgilerinin ehil olmayan ellere geçmesini engellemek amacıyla sahip olduğu tabletleri ve heykelleri İştâr tapınağına saklar ve tapınağın şifresini sadece kölesine verir. Arşıya Akeldan tapınağın kapısını kapatmadan evvel kendisini de içeriye kapatır. Bunun üzerine kölesi de sahibine duyduğu saygıdan dolayı bu sırrı saklamaya ant içer. Sadece yedi kişiden oluşan ve sırrı saklayan bir cemiyet kurar. Rahip Arşıya Akeldan'ın kendisini içeriye sonsuza kadar kapatmadan önce kölesine verdiği şifre A-K-E-L-D-AN şeklindedir. Harflerin arasına ise 6-0-0-3-3-2-0 rakamları yerleştirilmiştir. Romanın ikinci bölümünde ayrıca Babil Uzak Araştırmaları Merkezi'nden kısaca BUAM olarak söz edilir. Babil Cemiyeti ise BC olarak isimlendirilir. Bu cemiyet uzak hakkında araştırma yapan yedi bilgili rahipten oluşmaktadır.

Romanın bu kısmında kısa adı BC olan Babil Cemiyeti ortaya çıkar ve roman boyunca devam eder. Osmanlı Devleti'nin de yıkılmasında pay sahibi olduğunu anladığımız bu vb. yapılarla ilgili olarak Prof. Dr. Nurullah Çetin şöyle der: “İskender Pala, her zaman her devlette var olan gizli bilgilere sahip gizli teşkilatların olabileceğine, günümüzde de küreselci mahiyette, dünyaya hâkim olmak isteyen

“Evrenin Şövalyeleri” , “Kutsal Haç Kurbanları” gibi Yahudi ya da Hıristiyan kökenli ve Türkiye’yi de tehdit eden gizli tarikat biçiminde örgütlenmiş teşkilatların varlığına işaret ediyor.” (Nurullah Çetin, İskender Pala’nın Babil’de Ölüm İstanbul’da Aşk Romanı Üzerine Bir İnceleme, Edebiyat Ufku Dergisi, 17 Nisan 2009.)

4.2.1. Düzen

4.2.1.1.Öykü Zamanı

Bu bölümde öncelikle olaylar ilk bölümün kaldığı yerinden devam etmekte dolayısıyla kronolojik bir seyir takip etmektedir. İlk bölümde Hilleli Şair Mehmet Fuzuli 1534 yılında Kanuni Sultan Süleyman’ın Bağdat’a girdiği günün sabahında İlimler Akademisi kütüphanesindeydi. Takip eden üçüncü günde ise sultanın nişancısı olan Celalzade Mustafa’nın konağında Anadolu’dan gelen şairler ile şiir meclisine katılmıştı. İkinci bölümün baş tarafında olayın ilk gününün üzerinden yedi gün geçtiği anlaşılmaktadır.

Fuzuli ama kütüphanecinin kendisine verdiği murassa hançerdeki sırrı aramak için kütüphanede araştırma yapmaya devam eder. Bu bölümde zamanın kronolojik olarak akmaya devam ettiği ve kaç gün sürdüğü açıkça belirtilir.

4.2.1.2.Söylem Zamanı

Romanın ikinci bölümü on dört sayfalık bir yeri kapsamaktadır ve iki kısımdan oluşmaktadır. Toplam 3178 kelimeden oluşan bölümün kitaptaki toplam kelime sayısına göre oranı ise %3,54’dür.

4.1.2.3.Anakroni

Bu bölümde gelişen olaylar kronolojik bir düzen göstermektedirler. Dolayısıyla ikinci bölümde ne analepsis ne de prolepsis söz konusu değildir.

4.2.2.Süre

4.2.2.1. Ara

Romanın bu bölümünde duraklamalara geniş bir yer ayrılmıştır. Öncelikle olayın akışı içerisinde kütüphanecinin kendisine emanet ettiği murassa hançerin önemi büyük olduğu için bu hançerin betimlemelerine yer verilmiştir.

Bölümün devam eden sayfalarında da Fuzuli kütüphanede keldani dilini bilen Mısırlı bir Kıpti ile papirüsler üzerinde araştırma yapmaktadır. Okunan papirüslerde BC ve BAUM hakkında bilgiler öğrenilmektedir.

4.2.2.2.Eksilti

Birinci bölüm üç günlük bir süre zarfında kronolojik olarak devam etmişti. İkinci bölüm ise ilk gün başlayan olayların üzerinden yedi gün geçtiği ifade edilir ve yedinci günden itibaren devam edilir. Oysa bu arada dört gün daha yaşanmış ve bu zaman diliminde yaşananlar anlatılmamıştır.

4.2.3.Özet

Bölümde özet sayılabilecek bir ifade yer almamaktadır.

4.2.4.Sıklık

Bölümde yinelenen herhangi bir olay yer almamakla birlikte birinci bölümde ihtiyaç kütüphanecinin söylediği şu söz:

"Sırrı koruyacağına söz ver bana ve emaneti uygunsuz adamlara teslim etme!"
(Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk sayfa 9) Fuzuli tarafından hatırlanır ve ikinci bölümde yinelenir:

"Emaneti koru, layık olmayanlara teslim etme. "

Tablo 3. 1. İkinci Bölüm

Öykü zamanı	On dört günlük bir süre
Söylem Zamanı	3178 kelime - %3,54
Anelepsi	Ø
Prolepsi	Ø
Duraklama	✓
Eksilti	✓
Sıklık	✓

4.3. Dicle'de Bir Küçük Çilek İdim Ben Mecnun Olup Hayat Buldum Yeniden

Romanın üçüncü bölümü 30. Sayfa ile 37. sayfalar arasını içermektedir. Bu bölümde bütün roman boyunca karşımıza çıkacak olan kişileştirme ve konuşturma sanatları ile olayların anlatımı başlar. Sonraki bölümlerde Leyla ile Mecnun mesnevisinin dilinden anlatılacak olaylar dizini bu bölümde kâğıt yapımı için koparılan bir çileğin ağzından aktarılır. Çilek, çöl kızı olan Leyla tarafından topraktan

çıkarılır. Bir defa ısırıldıktan sonra parşömen yapılmak üzere kazanlara atılır. Parşömen olduktan sonra da üzerine kömürle Kays ismi yazılır. Parşömen satılmak üzere tüccar kervancılara teslim edilirken artık Leyla'ya âşıktır ve bu aşk ayrılık acısıyla tutuşur. Parşömen, tüccar kervancılar tarafından Hille'ye doğru yola çıkar.

4.3.1. Düzen

4.3.1.1.Öykü Zamanı

Romanın bu bölümünde öykü zamanı açık bir şekilde ifade edilmemiştir. Kişileştirme ve konuşturma sanatlarıyla romanın geri kalan kısmında olayları bakış açısından göreceğimiz Leyla ile Mecnun mesnevisi önce bir çilek sonra da bir parşömen olarak çıkar karşımıza. Zamanı ve bu zamanların geçtiği süre belirsizdir. Bölümde öykü zamanı ile ilgili şu ifadeler geçer.

"Birkaç gün sonraydı, yaralarım iyileşmeye, kaynayan kabarcıklarım kurumaya yüz tutmuştu." (Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk sayfa 31)

"Leylâ'nın ellerine değen mühreler, melankoli hastalarının başını okşayan merhametli hekimler gibi okşamaya başladı bağrımı bir bahar ikindisinde." (Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk sayfa 31)

"Kulübedeki rafların dolmaya yüz tuttuğu akşamlardan birindeydi." (Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk sayfa 34)

4.3.1.2.Söylem Zamanı

Romanın üçüncü bölümü sekiz sayfalık bir yeri kapsamaktadır. Kitabın en kısa bölümlerinden biridir ve de kısımlara ayrılmamıştır. Bölümde toplam 1421 kelime bulunmaktadır ve bu kelime sayısının kitabın tamamına oranı ise % 1,58'dir.

4.3.1.3.Anakroni

Romanın üçüncü bölümü için anakronik bir anlatım söz konusu değildir. Belirsiz zaman ipuçlarından anlaşıldığı üzere olaylar ileriye dönük zamansal bir akışla akmaktadır.

4.3.2.Süre

4.3.2.1.Ara

Romanın bu bölümünde Leyla'nın ve çöl gecelerinin betimlemeleri ile duraklamalar yapılmıştır.

4.3.2.2.Eksilti

Bölümde eksilti yapılmamıştır.

4.3.2.3.Özet

Bölümde özet yapılmamıştır.

4.3.3.Sıklık

Bölümde sıklık kullanılmamıştır.

Tablo 4.1. Üçüncü Bölüm

Öykü zamanı	Belirsiz
Söylem Zamanı	1421 kelime - %1,58
Analepsis	Ø
Prolepsis	Ø
Ara	✓
Eksilti	Ø
Özet	Ø
Sıklık	Ø

4.4. İlk Aşkım ve İlk Acım: Adı Leylâ Aşk Derdime İlâcım: Adı Leylâ

Romanın 38 ve 54. sayfaları arasını içeren dördüncü bölümünde Hilleli Şair Fuzûlî kendisinden Leyla ve Mecnun mesnevisi yazmasını isteyen Hayali Bey'in isteğini yerine getirmek için eserini yazmaya başlar. Eserini kervancılardan satın aldığı parşömene yazar. Böylece bir çilek tanesi olarak başlayan kişileştirme ve konuşurma sanatları eser üzerinde eserin diliyle devam eder. Hilleli Şair Fuzûlî çöl kızı Leyla'nın kömür ile yazdığı Kays isminin denk geldiği parşömene kitabının ismini yazarak eseri tamamlar. Fuzuli, ihtiyar ve kör olan Süryani bilge kütüphanecinin kendisine güvenerek verdiği hançerde bulunan şifreleri de Leyla ve Mecnun eserinin beyitleri arasına gizler. Eserini tamamlayan Fuzuli bu eseri Ayas Paşa'ya gönderir. Bu bölümde Fuzuli'nin aşkı tarifi kitabın dilinden özetlenmektedir.

4.4.1. Düzen

4.4.1.1.Öykü Zamanı

Romanın dördüncü bölümü kronolojik olarak Fuzuli'nin ailesinin yanına döndüğünü ve üç aylık bir zamandır ailesinden ayrı kaldıklarını belirttiği ifade ile başlar.

Ailesinin yanına dönen Fuzuli burada üç ay kadar kaldıktan sonra Leyla ile Mecnun mesnevisini yazmak için hazırlık yapmaya başlar.

Bölümün ilerleyen kısımlarında Fuzuli kitabı yazmaya başlamıştır. Bu başlangıcın üzerinden yetmiş üç defa güneşin doğup battığı ifade edilir.

Romanın bu bölümünün ilerleyen satırlarında kitap yazılmış ve üzerinden iki yıl geçmiştir. Fuzuli de ailesi ile birlikte Hille'den Kerbela'ya taşınmıştır.

Bölümde kronolojik olarak devam eden olaylar kesin ve net tarihler verilmemekle birlikte toplamda iki yıl beş buçuk aylık bir zaman diliminde gerçekleşmektedir.

4.4.1.2. Söylem Zamanı

Romanımızın bu bölümü toplam on yedi sayfadan oluşmaktadır. Bölüm kendi içerisinde de altı kısma ayrılmış bulunmaktadır. Bölümdeki kelime sayısı 3739'dur ve roman içerisindeki oranı ise % 4,18'dir.

4.4.1.3. Anakroni

Romanın bu bölümünde olaylar Fuzuli'nin Bağdat'tan Hille'ye dönüşü ve aradan iki yıl geçtikten sonra da Kerbala'ya yerleşmesi kronolojik olarak anlatılır. Dolayısıyla bölümde anakroniye yer verilmemiştir.

4.4.2. Süre

4.4.2.1. Eksilti

Fuzuli'nin eserini tamamladıktan sonraki iki yıl boyunca BC üyeleri ve murassa hançer hakkında, sır hakkında neler olup bittiği vurgulanmamıştır. Bu iki yıllık süre zarfında olayların gelişimi hakkında eksilti yapılmıştır.

4.4.2.2. Ara

Bölümde Fuzuli'nin kitabı yazmak için yaptığı hazırlıklar uzun uzun anlatılarak ara tekniği kullanılmıştır. Dönemin koşullarında kâğıt hazırlama ve yazıyı kâğıda

geçirmeyle ilgili, yazılar kâğıt üzerine yazıldıktan sonra da kitap şekline getirme ve ciltleme ile ilgili geniş bilgiler verilmiştir.

Ayrıca tüm roman boyunca ismi zikredilecek olan çöl kızı Leyla'nın güzelliğinin betimlendiği sayfalar bölümde hatırı sayılır bir yer tutmaktadır.

Bölümün en önemli ara yerlerinden biri de tüm roman boyunca söylenecek olan ve de romanın ana fikrini teşkil eden aşkın anlatıldığı sayfalardır. Roman boyunca farklı kişilerin ve farklı kültürlerin farklı inanç mensuplarının dilinden tarifi yapılacak aşkın ilk tarifleri bu bölümde başlar. Bölümde Leyla ile Mecnun mesnevisi sadece aşkı anlatmaz aynı zamanda kendini Kays'ın yerine de koyar ve roman Kays'ın gözünden bakan kitabın diliyle hikâyeye devam eder.

4.4.2.3.Özet

Özet bölümünde birkaç gün, ay ya da yılın eylem ya da konuşma ayrıntılarına girmeden birkaç paragraf ya da sayfada anlatılmasıdır. Romanın bu bölümünde Fuzuli'nin Leyla ile Mecnun mesnevisini yazmasının üzerinden iki yıl geçer ve Kerbela'ya taşınır. Bu süre zarfı özet yapılarak hız arttırılır.

4.4.3.Sıklık

Romanın birinci ve ikinci bölümünde kütüphanecinin Fuzuli'ye söylediği söz dördüncü bölümde tekrar çıkar karşımıza:

"Aşk bilen biri için yedi gerçek sır vardır. Onlara hâkim olan dünyaya sahip olur." (Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk sayfa 42)

Tablo 5.1. Dördüncü Bölüm

Öykü zamanı	İki yıl beş buçuk ay
Söylem Zamanı	3729 kelime - % 4,18
Aneleipsis	Ø
Prolepsis	Ø
Duraklama	✓
Eksilti	✓
Özet	✓
Sıklık	✓

4.5. Bu, Karların Kana Bulandığı ve Ciğerimin İlk Kez Yandığıdır

Kitapta 55 ila 66. sayfalar arasını ihtiva eden bu beşinci bölümde Ayas Paşa Fuzuli'den aldığı Leyla ile Mecnun mesnevisini geceler boyunca gözyaşları içerisinde okur ve çok etkilenir. Okumaya doyamadığı bu eşsiz eseri Osmanlı padişahına hediye etmeye karar verir Ayas Paşa. Fakat kitap padişaha arz edilmeden evvel ciltlenmeli ve saraya layık bir esvaba bürünmelidir. Bu sebeple Leyla ile Mecnun mesnevisini Emir Raşit'in İstanbul'a göndereceği kervan içerisinde çok güvendiği bir kervan ağasına Fuzuli'nin gazellerinden oluşan tomarlar ile birlikte emanet eder ve eserin ciltlenmek ve saraya arz edilmeye layık hale getirilmek üzere İstanbul'da Kara Piri'ye verilmesini emir eder. Fakat oldukça soğuk bir gecede konaklamak üzere yolda mola veren kervana Celâlî olan Erciş Bey'inin adamları baskın verir. Kanlı bir gecenin sonunda pek çok cenaze kalır baskından geriye. Fakat sağ olarak kurtulan Alacaatlı Mustafa emaneti İstanbul'da Kara Piri'ye vermek üzere Gökçe Ali'ye teslim eder. Gökçe Ali de olup bitenleri anlatmak üzere Diyarbakır'a doğru yol alır.

4.5.1. Düzen

4.5.1.1.Öykü Zamanı

Romanın beşinci bölümünde kitap Kerbala'dan Bağdat'a ulaşır. Kitap artık Ayas Mehmet Paşa'dadır. Romanı bu bölümünde öykü zamanı ile ilgili kesin bilgilere değinilmemiştir. Kitap birkaç gün Ayas Paşa'da kaldıktan sonra İstanbul'da sultana arz edilmek üzere yeniçeriler ile birlikte yola çıkar ancak yolda baskına uğrar. Olayların kış mevsiminde gerçekleştiği aşikârdır. Fakat bu süre zarfının ne kadar olduğu belli değildir.

4.5.1.2.Söylem Zamanı

Romanımızın bu bölümü topla on iki sayfadan oluşmaktadır. Bölüm kendi içerisinde de üç kısma ayrılmış bulunmaktadır. Bölümün kelime sayısı 2534'dür ve roman içerisinde %2,83'lük bir orana sahiptir.

4.5.1.3. Analepsis

Romanın bu bölümünde ilk kez anelepsis/falshback ile yani geriye dönüş ile karşılaşmaktayız. İstanbul'a giden kervan Eşkıyalar tarafından gece baskına uğramış ve herkes ölmüştür. Burada kitaba ne olduğu gece nasıl kurtulduğu sabah olduğunda

aneleipsis yapılarak anlaşılmaktadır. Gece dizçöken ağası kitabı Gökçe Ali'ye emanet etmiştir.

Erim yani zamanda uzanma anlamına gelmektedir. Romanda aneleipsis yapılırken olayların ne kadar zaman önceki bir süreye kadar geri gittiğinin ifade edilmesidir. Romanımızın bu bölümünde aneleipsisin erimi bir gece önce olarak ifade edilir. Yani bölümde yakın erimden söz edilebilir.

4.5.1.4. Prolepsis

Romanın bu bölümünde prolepsis yani flashforward yapılmamıştır.

4.5.2.Süre

4.5.2.1. Eksilti

Romanın bu bölümünde eksilti yapılmıştır. Fuzuli olayların başlangıcında yani iki yılı aşkın bir süre önce murassa hançerden çıkan şeridi matarasının iç astarına gizlemiştir. Daha sonra ne olduğu bilinmezken kervana baskın yapıldığı gecenin sabahında şerit bir suikastçının elinde görülür. Şeriti nasıl aldığı Fuzuli'ye ne olduğu belirtilmemiş ve eksilti yapılmıştır.

4.5.2.2. Ara

İskender Pala romanlarında tasvirler oldukça yer vermektedir. Konu bizim romanımızdaki gibi günümüzden çok eski zaman diliminde gerçekleşiyorsa tasvirlerin önemi daha da artmaktadır. Romanın bu bölümünde kitabın Bağdat'tan Diyarbakır'a kadar olan yolculuğu kitabın ağzından betimlenmiş ve böylece duraklama yapılmıştır. Ayrıca kervanın mola yerinde baskından önceki sahneleri ve baskın zamanı bir film sahnesi gibi tasvir edilmiştir. Baskının ertesi sabahında ortaya çıkan manzaralar da tasvir edilerek duraklama yapılmıştır.

4.5.2.3.Özet

Bölümde baskın sahneleri uzun uzun tasvir edilirken baskının sabahında Gökçe Ali'nin İstanbul'a doğru harekete geçişi özetlenmiş böylece ilerleyiş hız kazanmıştır.

4.5.3.Sıklık

Beşinci bölümde de tıpkı dördüncü bölümün sonunda olduğu gibi kitap Leyla'nın adını haykırmaktadır.

Tablo 6.1.Beşinci Bölüm

Öykü zamanı	Birkaç günlük zaman
Söylem Zamanı	2534 kelime - % 2,83
Aneleipsis	✓
Prolepsis	Ø
Duraklama	✓
Eksilti	✓
Özet	✓
Sıklık	✓

4.6. Bu, Gizli Kimlikle Dağlar Tepeler Geçtiğimiz, İstanbul'a Yetmek İçin Akla Kararı Seçtiğimizdi

Romanın 67 ve 79. sayfaları arasında yer alan bu altıncı bölümde Gökçe Ali emaneti sahibine yetiştirmek üzere İstanbul'a doğru uzun ve zorlu bir yolculuğa çıkar. Haramilerin eline düşmeden ovalar, ormanlar, dağlar aşar. Yakalanmak korkusuyla kılıktan kılığa girer ve en sonunda bu zorlu yolculuğu tamamlayıp İstanbul'a varır. Kendisine emanet edilen Leyla ile Mecnun mesnevisini Kara Piri'ye teslim eder. Kara Piri büyük bir heyecanla eseri önce kendi evine götürür. Eser okunurken evdeki herkes çok etkilenir. Bu bölümde ayrıca kişileştirme ve konuşurma sanatları ile esere yön veren kitabın anlatımı artık Kays'ın bakış açısına dönmüştür. Kitap Kays ile hemhal olmuş ve onun gözüyle onun hatıralarıyla onun aşkıyla bütünleşmiştir. Kitabın başka bir özelliği de kendisiyle temas eden herkesin bilgilerine, mahremlerine vakıf olmasıdır. Romanda adı geçen karakterlerin sırları ve yaşadıkları kitap tarafından görülebilmektedir. Kara Piri günlerce kendi hanesinde Leyla ile Mecnun Mesnevisini okuduktan sonra emaneti Osmanlı sarayının nakkaşı olan Nasuh Usta'ya verir. Nakkaş Nasuh Usta'dan kitabı süslemesini ve padişaha arza hazır hale getirmesini ister.

4.6.1. Düzen

4.6.1.1.Öykü Zamanı

Eserin altıncı bölümünde olayların hangi zamanda gerçekleştiği bazı ipuçlarından anlaşılmaktadır. Gökçe Ali emaneti aldıktan sonra birkaç günlük zahmetli bir yolculuğun ardından İstanbul'a varır. Ve İstanbul'da yeniçeri kıışlasına

giderken yolda Mimar Sinan'ı Şehzadebaşı Camii inşaatında görüp içinden selam verir. Bu kısımdan tarih roman içerisinde zımnî olarak yani açık bir şekilde değil de gizli olarak anlatılmış olur. Camii inşaatının temelleri atılmaktadır. Tarihte ise bu inşaat 1543 yılında başlanmıştır. Yani bu zımnî ifadede öykü zamanı anlaşılmaktadır. Ayrıca kitap birkaç gün Kara Pir'in evinde kaldıktan sonra Arasta'ya getirilir.

4.6.1.2.Söylem Zamanı

Romanımızın bu bölümü topla on üç sayfadan oluşmaktadır. Bölüm kendi içerisinde de dört kısma ayrılmış bulunmaktadır. 2828 kelimedenden oluşan bölümün romanın bütününe oranı ise % 3,16'dır.

4.6.1.3. Aneleipsis

Gökçe Ali günlerce at sürer ve kimliğini taşıdığı yükü gizler. Gökçe Ali'nin İstanbul'a vardığı zaman Üsküdar'dan kayıkla geçerken olaylar kesintiye uğrar ve aneipsis yapılarak bir hafta önce yaşanan yıldız yağmuru ve halkın bu doğa olayı karşısındaki korkuları anlatılır.

Romanın bu bölümündeki aneipsis bir hafta önce yaşanan olaylara geri dönüş yapılarak anlatılmıştır. Dolayısıyla burada yakın erimden söz edilebilir.

4.6.1.4.Prolepsis

Bölümde prolepsis yapılmamıştır.

4.6.2.Süre

4.6.2.1. Eksilti

Bölümde havada kalan, açıklanmayan, atlanan bir kısım yer almamaktadır.

4.6.2.2.Ara

Romanın bu bölümü hem kitap için hem de romanımızın asıl konusunu anlatması bakımından oldukça önem arz eden aşkın tarifi için önemli bir şehri İstanbul'u anlatır. Dolayısıyla İstanbul'un ve de öykü zamanındaki İstanbul'un betimlemeleri önem arz etmektedir. Yazar İskender Pala da bu durumu okuyucuya iletebilmek adına dönemin İstanbul'unu ve insanların sosyal yapısı ile düşünce

dünyalarını uzun uzun betimleyerek duraklamalar yapmıştır. Bölümde sur kapısından Topkapı'ya kadar olan kısım ve burada beklemekte olan halk, Şehzade Camii temelleri, bedesten, Kara Piri'nin Yedikule'deki ev ve ev halkı, İstanbul'un sütunları ve İstanbul halkının bu sütunlar hakkındaki inanışları, arasta ve nakkaşhane uzun uzun betimlenmiş ve duraklamalar yapılmıştır.

Ayrıca emaneti sahibine vermek için kılık değiştirerek İstanbul'a gelen Gökçe Ali Üsküdar'dan bir kayıkla karşıya geçerken olaylar duraklamaya uğrar ve bir hafta önceki yıldız yağmuru anlatılır. İstanbul halkının ve dahi ulemasının bu olay hakkındaki görüş ve inanışları, hurafeleri uzun uzun karşımıza çıkar. Bu hadiseyle alakalı olarak da İstanbul'un dikili taşları anlatılır. Hangi taşın ne zaman dikildiği, taşın şekli, halkın bu taşlar hakkındaki inanışları ve adetleri bölümde ara tekniği kullanılarak anlatılmıştır.

4.6.2.3.Özet

Bölümde özet niteliğinde bir kısım yer almamaktadır.

4.6.3.Sıklık

Bölümün sonunda daha önceki bölümlerde olduğu gibi kitap yeniden Leyla ismini haykırmaktadır.

Tablo 7.1.Altıncı Bölüm

Öykü zamanı	Birkaç günlük zaman
Söylem Zamanı	2828 kelime % 3,16
Aneleipsis	✓
Prolepsis	Ø
Duraklama	✓
Eksilti	Ø
Özet	Ø
Sıklık	✓

7. Bu, Güzellik Salonlarında Uyandığım ve Müstesna Renkler ile Boyandığımdır

Romanın 80 ile 88. sayfaları arasında bulunan yedinci bölümde Leyla ile Mecnun mesnevisi sarayın nakkaş ustası olan Nasuh Usta tarafından kalfası olan Haydar Usta'ya verilir. Nakkaş Haydar Usta, Babil Cemiyeti'nden haberdardır. Eseri okur ve ardından kopya eder. Nakkaşhanede Leyla ile Mecnun mesnevisine birbirinden güzel nakışlar nakşedilir. Eserin anlatım yerlerine uygun olarak resimler, minyatürler çizilir. Eser, güzel bir cilde de kavuşup saraya arz edilmeye layık bir hale gelince pek çok kişi tarafından da ziyaret edilir. Arastadan çıkmadan evvel eser kendisini sanki bir gerdek için hazırlanmış gibi süslü ve güzel görür.

4.7.1.Düzen

4.7.1.1.Hikâye Zamanı

Bölümde hikâye zamanı oldukça belirsizdir. Arasta, nakkaşlık, nakkaşhane, tezhip gibi sanatların ve de yaşanan dönemin zengin betimlemelerine genişçe yer verilmiş olan bölümde ana olaylar duraklamaya uğradığı için zaman da belirsiz bir hal alır. Zaman olarak sadece ciltevinde verniklendikten sonra üç gün karanlıkta bırakıldığı ifadesi vardır.

4.7.1.2.Anlatı Zamanı

Romanın yedinci bölümü dokuz sayfadan oluşmaktadır. Kendi içerisinde de iki kısma ayrılan bölümde toplam 1702 kelime bulunmaktadır. Bölümün romanın tamamına oranı ise %1,092dur.

4.7.1.3.Analepsis

Bölümde analepsis yoktur.

4.7.1.4.Prolepsis

Bölümde prolepsis yoktur

4.7.2. Süre

4.7.2.1.Eksilti

Bölümde eksilti yapılmamıştır.

4.7.2.2.Ara

Kitabın yedinci bölümü zaman açısından oldukça belirsiz ve zayıf iken zengin betimlemeler ve tarihi şahsiyetleri tanıtmak açısından oldukça dikkat çekicidir.

Bölümde kitabın saraya sunulmak üzere nasıl aşamalardan geçtiği betimlenir. Kitabın kenarlarına yapılan minyatürler, tezhipler ve arasta ile nakkaşhanede geçirdiği aşamalar betimlenir. Ayrıca kitabı ziyaret etmek için gelen kişiler de özellikle altı kişi vurgulanır, belirtilir.

Sonuç olarak romanın yedinci bölümü baştan sona kadar duraklamadan ibrettir denilebilir. Bu da romanın başkahramanı olan kitabın geri kalan bölümlerde nasıl bir hüviyette olduğunun anlaşılması içindir.

4.7.2.3.Özet

Bölümde özetlenen bir yer yoktur.

4.7.3. Sıklık

Ayrıca bölümün sonunda kitap tekrar Leyla'sına seslenmekte ve onun adını anmaktadır. Böylece önceki bölümlerde başvurulmuş sıklık burada da karşımıza çıkar.

"Leylâ!.. Seni aramak için yazık ki iradem elimde değil. Beni getiren de, gönderen de; satan da, alan da başkası. Ben sana gelemiyorum bari sen getir; sana sarılamıyorum, bari sen al! " (Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk sayfa 88)

Tablo 8.1. Yedinci Bölüm

Öykü zamanı	Belirsiz
Söylem Zamanı	1907 kelime - %2,13
Aneleipsis	Ø
Prolepsis	Ø
Ara	✓
Eksilti	Ø
Özet	Ø
Sıklık	✓

4.8. Bu, Abdal Kongay Işığın Peşime Düştüğü ve Bin Bir Düşüncenin Başıma Üşüştüğüdür

89 ve 97. sayfalar arasını içeren Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk romanının bu sekizinci bölümünde Leyla ve Mecnun mesnevisi tamamlanıp da Topkapı Sarayı'nın

kapısından içeri girdiği sırada saray nakkaş ustası Nasuh Usta'nın kalfalarından olan Haydar Usta'nın da evinden yedi güvercin havalanır. Babil Cemiyeti'nden haberdar olan Haydar Usta dünyanın farklı yerlerindeki cemiyet üyelerini haberdar etmiş ve kuşların ayaklarına bağladığı pusulada “Bir gelin, kem bakışlardan ve yavuz ellerden ancak sarayda korunabilir ve sonsuza kadar yaşar.” diyerek Leyla ve Mecnun mesnevisinin artık Topkapı Sarayı'nda olduğunu söylemiştir. Bu sırada sarayın hemen yanı başında bulunan elma bahçelerine gizlenmiş olan bir Bektaşî zaviyesi vardır. Bu zaviyede Şah İsmail için casusluk yapan Kongay ışık abdallar ve Kalenderi dervişler vardır. Leyla ve Mecnun mesnevisi henüz Topkapı Sarayı'nın kapılarından içeri girmeden evvel Ahmet Usta'nın ciltevindeyken bir gün Işık Abdal gelerek okumak için yeni kitaplar aradığını söyler. Ciltevi sahibi Ahmet Usta kılık kıyafeti oldukça farklı olan bu adamdan kuşkulananak Nakkaş Haydar'ı da ciltevine çağırıp sohbet katılmasını ister. Kılık kıyafeti garip olan Musa ismindeki bu abdal aslında Hallacı Mansur sırrını, Nesimî öğretisini yaymaya çalışmakta olan bir casustur. Abdal Musa oldukça zeki bir adamdır. Asıl kimliğini gizleyerek ve bilgi vermekten kaçınarak önce uzun uzun Haçlı seferlerinden bahseder. Ardından da çift başlı murassa bir hançerden ve onun lanetinden konu açar. Bu lanet hançerden bir kitaba geçmiştir. Nakkaş Haydar bu casustan şüphe duyarak çalışmalarını hızlandırmış ve kitabın yanlış ellere geçmesinden korktuğu için kitabı hemen saraya teslim etmiştir.

4.8.1.Düzen

4.8.1.1.Hikâye Zamanı

Romanın sekizinci bölümü de tıpkı yedinci bölüm gibi zaman açısından belirsizliklerle doludur. Fakat zengin betimlemelerle duraklamalar yapılmıştır. Bölüm kitabın Topkapı Sarayı'na adım atması ile başlar. Kitap artık saraydadır. Ancak yazar bu kısımdan sonra bir anelepsis yaparak geriye döner ve ciltevindeyken Nakkaş Haydar'ı ziyarete gelen esrareniz bir abdaldan ve onun anlattıklarından bahseder. Buradaki anelepsiste yakın erim yapılmıştır.

Esrareniz abdalin ziyaretinden sonra kitabın saraya birkaç gün içinde teslim edildiği anlatılır. Bölümde bu ifadelerin dışında zaman kavramı ile ilgili açık veya zımni ifadeler yer almamaktadır.

Bölümde zaman ve olay anlatımlarının az olmasının sebeplerinden biri de zengin betimlemeler ile duraklamaların yapılmış olmasıdır. Esrarengiz abdalın ve onun anlattıklarının tasvirleri bölümde geniş yer tutmaktadır.

4.8.1.2. Anlatı Zamanı

Romanın sekizinci bölümü dokuz sayfa ve iki kısımdan oluşmaktadır. Toplam 1702 kelimedenden oluşan bölümün roman içerisindeki oranı ise 51,09'dur.

4.8.1.3. Analepsis

Leyla ile Mecnun mesnevisi sarayın kapılarından içeri girdikten sonra analepsis yapılarak zamanda geri gidilir. Birkaç gün öncesinde ciltevindeyken kitabı görmeye gelen esrarengiz abdal ve onun anlattıklarından söz edilir.

4.8.1.4. Prolepsis

Bölümde prolepsis yoktur.

4.8.2. Süre

4.8.2.1.Eksilti

Bölümde eksilti yapılmamıştır.

4.8.2.2. Ara

Bölüm bir önceki bölümde olduğu gibi zengin betimlemeler yapılarak ara tekniği ile duraklamalar ile doludur. Özellikle Abdal Musa'nın dilinden Haçlı Seferleri geniş bir yer tutar. Ayrıca Selahaddin Eyyubi'nin Kudüs fethi sırasında yaşanan casusluk hadiseleri ve ortaya çıkan murassa hançer mevzuu bölümün duraklamaları arasındadır.

4.8.2.3. Özet

Bölümde özet tekniği yoktur.

4.8.3.Sıklık

Ayrıca bölümün sonuna gelindiğinde kitap tekrar Leyla'sına seslenmekte ve aşkını ikrar etmektedir. Böylece sıklık yapılmıştır.

"Leyla! Yokluğunda alnıma lanetler koyanlardan kurtar beni."(Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk sayfa 97)

Tablo 9.1. Sekizinci Bölüm

Öykü zamanı	Belirsiz
--------------------	-----------------

Söylem Zamanı	1702 kelime - % 1,03
Aneleipsis	✓
Prolepsis	Ø
Ara	✓
Eksilti	Ø
Özet	✓
Sıklık	Ø

4.9. Bu, Gülhane’de Bir Cevizle Karıldığım ve Megril Kızına Leylâ Diye Sarıldığımdır

Romanımızın 98-105 sayfaları arasında yer alan dokuzuncu bölümde aradan uzun bir zaman dilimi geçmiştir. Kanun Koyucu ve Bağdat Fatih Kanuni vefat etmiş, tahta önce oğlu Selim daha sonra da Murat padişah olarak geçmiştir. Dokuzuncu bölümde henüz on yedi yaşındayken sultan Murat’a sunulan cariye Rukâl’in, Gürcistan’ın Megril taraflarından getirtilerek Yedikule esir pazarından saraya satılması anlatılmaktadır. Rukâl’in Sultan Murat’ın gözdesi haline gelmesi başkadın efendinin kıskançlığına yol açar. Bu sebepten Rukâl’i saraydaki dostlarından ve sultandan ayırmaya çalışır. Rukâl hamile kalmıştır. Fakat sultandan bu durum gizlenir ve bebeği aldırılmak için ebe ayarlanmıştır. Bu durumu duyan Rukâl saraydan gizlice kaçır. Rukâl saraydan kaçarken yanında hayranlık duyduğu Fuzuli’nin Leyla ve Mecnun mesnevisini de götürür. Rukâl kaçarken ayağını kırmış ve bir ceviz ağacının kavuğuna sığınarak bütün geceyi kitaba sarılarak geçirmiştir.

4.9.1. Düzen

4.9.1. 1. Öykü Zamanı

Romanın dokuzuncu bölümünde yedinci ve sekizinci bölümün aksine zaman belirtilmeye başlar. Kanuni Sultan Süleyman ve onun oğlu Sultan Selim vefat etmiş ve şimdi tahta Sultan Murat geçmiştir. Gülhane’de bulunan ceviz ağacının kavuğuna Rukal elinde kitap olduğu halde sığınmıştır. Kitap, zamanı ifade eder. Kitap sarayın kapılarından içeri girdiğinden beri tam kırk yıl geçmiştir. Rukal ise henüz dört yıldır sarayda yaşamaktadır. Ana olayların akışı bu ceviz ağacının kavuğunda iken ara tekniği ve anakronik anlatımlar ile duraklamalara uğrar. Rukal’in geçmişi ve Sultan Murat devri bölümün hikâye zamanı olarak karşımıza çıkar.

4.9.1. 2. Söylem Zamanı

Romanımızın bu bölümü topla sekiz sayfadan oluşmaktadır. Bölüm kendi içerisinde de üç kısma ayrılmış bulunmaktadır. 1629 kelimedenden oluşan bölümün roman içerisindeki oranı %1,82'dir.

4.9.1. 3. Aneleptis

Romanın dokuzuncu bölümü saray içerisinde geçen kırk yıldan sonraki bir olayı anlatmaktadır. Olay Rukal'ın kitapla birlikte sığındığı ceviz ağacı kavuğunun içerisinde yaşadıkları geçmiş ile ilgili hatıralarının canlanmasıdır. Ayrıca Sultan Murat devri olduğu vurgulanmaktadır.

Romanın dokuzuncu bölümü aneleptisin fevkalade bir örneği ile başlar ve bölüm boyunca bu aneleptis devam eder. Olaylar Rukal ve kitabın ceviz ağacının kavuğuna sığındığı gece ile başlar buradan itibaren geriye dönüş yapılır. Dört yıl önce Rukal'ın saraya köle olarak satılması burada yaşadıkları, padişaha sunulması, gebe kalması ve bebeğini kurtarmak için saraydan kaçmaya karar vermesine kadar geriye dönüş yapılır. Burada dört yıllık bir aneleptisten olay anına doğru bir geri sarma söz konusudur. Dolayısıyla yazar bu bölümde aneleptisi uzak erim olarak kullanmış ve yakın erime doğru geçiş yapmıştır.

4.9.1.4. Proleptis

Bölümde proleptis yoktur.

4.9.2. Süre

4.9.2.1. Eksilti

Kitap saraya girdikten sonra kırk yıl geçmesine rağmen arada geçen süre zarfında neler olduğu. BC üyelerinin kitabın peşine düşüp düşmediği anlatılmamıştır. Böylece eksilti yapılmıştır.

4.9.2.2. Ara

Bölümde Rukal ve kitabın yağmurlu gecede ceviz ağacındaki halleri, Rukal'ın çocukluk yılları, saray içerisinde yaşadıkları betimlenerek duraklamalar yapılmıştır. Ayrıca yine Cariye Rukal üzerinden Osmanlı'da harem, harem hayatı ve burada yaşayanların rutinleri anlatılarak ana olaya ara verilmiştir.

4.9.2.3. Özet

Kitap saraya takdim edileli kırk yıl olmuştur. Dokuzuncu bölüm doğrudan kırk yıl geçmiş bir zaman diliminde başlar. Dolayısıyla bu bölümde kırk yıllık zaman dilimi özet yapılarak anlatılmıştır.

4.9.3.Sıklık

Bölümde sıklık başlığına yer verilmemiştir.

Tablo 10.1. Dokuzuncu Bölüm

Öykü zamanı	Bir akşam
Söylem Zamanı	1629 kelime - %1,82
Aneleipsis	✓
Prolepsis	Ø
Ara	✓
Eksilti	✓
Özet	✓
Sıklık	✓

4.10. Bu, Sultanlara Adanan Hikâyem ve Kırk Yıl Süren Özge Payemdir

Romanın 106. Sayfası ile 119. sayfası arasını içeren onuncu bölümde Leyla ve Mecnun mesnevisini kişileştirme ve konuşturma sanatlarına devam ederek Rukal ile birlikte ceviz ağacının kovuğunda geçirdiği gecede saray içerisinde geride bıraktığı kırk yılı düşünür. Topkapı Saray'ından içeri girdiğinden beri tam kırk yıl geçmiştir. Bu kırk yılın yirmi yılı Kanuni Sultan Süleyman'ın yanında geçmiştir. Geri kalan yirmi yılı da cariyelerin dairelerinde ya da ağaların yanında geçmiştir. Eğlenceler arasında geçen bu süre zarfında eser hep saygı görmüş ve el üstünde tutulmuştur. Bu süre bezm ve rezm arasında yani eğlence ve savaş arasında akıp gitmiştir. İskender Pala bu bölümden Leyla ve Mecnun mesnevisinin gözünden Osmanlı Devleti'nin kırk yılını özetler. Bu kırk yıl boyunca Osmanlı Devleti'nin geçirdiği değişimi anlatmıştır. Bölümün sonunda ayrıca adeta Kays ile bütünleşmiş olan kitap yani Leyla ve Mecnun mesnevisi Rukâl'i Leyla'sının yerine koymuş ve ona büyük bir aşkla bağlanmıştır.

4.10.1.Düzen

4.10.1.1. Öykü Zamanı

Romanın onuncu bölümü geriye dönüş yaparak saray içerisinde kitabın geçirdiği kırk yıllık zaman dilimini özetler. Bu sürenin yirmi yılı Kanuni Sultan Süleyman'ın yanında geri kalan yirmi yılı da cariyeler ve harem ağalarının yanında geçmiştir. Kitap üç padişah devrini de görmüştür. Dolayısıyla bölümün hikâye zamanı Kanuni, Sultan Selim ve Sultan Murat dönemlerini içerir.

4.10.1.2. Söylem Zamanı

Bölüm roman içerisinde on dört sayfadan oluşur. Romanın en uzun bölümlerinden biridir. Ayrıca bölüm kendi içerisinde bu kadar uzun olmasına rağmen sadece iki kısma ayrılmıştır. Bölümdeki toplam kelime sayısı 3093'tür ve romana göre oranı ise % 3,45'tir.

4.10.1.3. Analepsis

Bölümde kronolojik bir akış söz konusu değildir. Bir önceki bölümde Rukal'ın kitap ile birlikte ceviz ağacına sığındıkları gece hala devam etmektedir. Ancak geriye dönüşler yapılmıştır. Yani romanın bu bölümü baştan sona analepsis örneğidir. Ceviz ağacına sığınan Rukal yanına kitabı da almıştır ve hala oradadırlar. Bir önceki bölümde olduğu gibi zaman ilerlemez ancak analepsisler yapılarak geriye doğru kırk yıllık zaman dilimi adeta özetlenir. Hatta analepsis içinde analepsis yapılarak Sultan Fatih dönemine gidilir.

4.10.1.4. Prolepsis

Bölümde prolepsis yoktur.

4.10.2. Süre

4.10.2.1. Eksilti

Bu bölümde eksilti yapılmamakla birlikte bir önceki bölümde yapılan eksiltide cevapsız kalmış sorular cevabını bulmuştur. Kırk yıllık süre zarfında yaşananlar özetlenmiştir.

4.10.2.2. Ara

Sarayın içi ve saraydaki yaşantılar yazar tarafından sayfalarca betimlenerek duraklamalar yapılmıştır. Bölümde saray yaşantısı bezm ve rezm tabirleri ile anlatılmıştır. Saray hayatı bezm yani eğlence ile rezm yani savaş arasında gidip

gelmektedir. Ayrıca Dersaadet olan İstanbul'un hikâye zamanındaki sosyal hayatı uzun uzun anlatılır. Topkapı Sarayı'nın mazisi ve hanedanın bir yandan dünyayı yönetirken diğer yandan saray içerisindeki yaşantıları ara tekniği ile bölümde verilmiştir.

4.10.2. 3. Özet

Bölüm özet başlığı için de ideal bir örnek taşımaktadır. Zira kırk yıllık bir zaman dilimi birkaç sayfalık bir bölüme sığdırılmış ve özet yapılmıştır.

4.10.3.Sıklık

Bölümde tekrar eden olayların başında BC üyelerinin yeniden ortaya çıkmalarıdır. Ayrıca haberleşmek için yedi güvercin havalanmıştır. Kitap yine Leyla'sını yâd eder fakat bu sefer Rukal de vardır.

Tablo 11.1. Onuncu Bölüm

Öykü zamanı	Bir akşam
Söylem Zamanı	3093 kelime - % 3,45
Aneleptis	✓
Proleptis	Ø
Ara	✓
Eksilti	Ø
Özet	✓
Sıklık	✓

4.11. Bu, Sultan'ın En Muhteşem Öyküsü ve Rus Dilberinin Şakrak Türküsüdür

Romanımızın 120.sayfası ile 127. Sayfaları arasını içeren on birinci bölümünde Osmanlı tarihinin önemli kadın karakterlerinin başında gelen Hürrem Sultan'ın hikâyesi uzun uzun anlatılır. Roman Leyla ile Mecnun mesnevisinin ağzından anlatılmaya devam edilir. Ve romanda bu çalışmanın konusunu da ilgilendiren bir şekilde geriye dönüş yani analeptis/flashback yapılarak Hürrem Sulatan'ın öyküsü anlatılır. Hürrem Sultan aslında bir Rus cariyesidir ve asıl adı Roksan'dır. Roksan'ı haremdeki diğer cariyeler Ruşen diye çağırırlar. Roksan, Kanun Koyucu'ya sunulduğu daha ilk akşamda güzelliği, zekâsı, bilgisi ve cazibesıyla Kanun Koyucu'yu yani

Kanuni'yi çok etkiler. Roksan'a çok güldüğü için bizzat Kanuni tarafından çok gülen anlamına gelen Hürrem adı verilmiştir. Hürrem'e âşık olan Kanuni artık geceleri ona kavuşacağı anları ipe çekmektedir. Durmadan Hürrem'e şiirler yazarak aşkını beyitlere döker. Hürrem artık Osmanlı tarihinin akışını değiştirecek bir dereceye yükselmiştir. Bu arada Leyla ile Mecnun mesnevisi de yine bizzat Kanun Koyucu olan Kanuni Sultan Süleyman tarafından Hürrem Sultan'a hediye edilir. Hürrem elde ettiği gücü kendi lehine kullanmaya başlamış ve Şehzade Mustafa ile Damat İbrahim Paşa'yı idam ettirmeyi başarmıştır. Hatta Damat İbrahim Paşa yerine Diyarbakır Valisi olan Rüstem Paşa'yı getirtmiştir. Rüstem Paşa'yı daha iyi yönetebilmek adına da kızı Mihrimah Sultan'ı da onunla evlendirmiştir. Tüm bu saray entrikalarıyla birlikte Hürrem Sultan ayrıca Babil Cemiyeti üyesidir. Osmanlı tarihinin kaderini değiştirecek kadar güçlü ve de Kanuni gibi bir padişahı dahi yönlendirecek kadar etkili olan Hürrem Sultan tüm bu ihtişamına rağmen ömrünü sonuna yalnız bir şekilde ulaşır ve vefat eder. Bu on birinci bölümün sonunda yazarımız İskender Pala Osmanlı tarihinin en muhteşem padişahı olan Kanuni Sultan Süleyman ile Mecnun'u karşılaştırır. Kanuni'nin saltanatı muhteşemken Mecnun'un aşkı muhteşemdir. Kanuni Muhteşem adıyla zamanı elerken Kays zamana muhteşem bir adı yani Mecnun adını verir.

4.11.1. Düzen

4.11.1.1. Hikâye Zamanı

Romanın on birinci bölümünde hikâye zamanı olarak yeniden Kanuni Sultan Süleyman devri karşımıza çıkar. Fakat bu kez o devir Hürrem Sultan'ın yaşadıkları üzerinden anlatılır. Tarihler net bir dil ile ifade edilmezken Hürrem Sultan'ın saraya geldiği günden vefatına ve Kanuni Sultan Süleyman'ın yanına defnedilinceye kadar geçen zaman anlatılır. Bu zaman zarfında Hürrem'in yaşadıkları, yaptıkları ve entrikaları bölümde karşımıza çıkar.

4.11.1. 2. Anlatı Zamanı

Romanın on birinci bölümü kitap içerisinde sekiz sayfadan oluşur. Bölüm kendi içerisinde kesitlere ayrılmamış ve bir bütün halinde kaleme alınmıştır. Toplam 1678 kelimeden oluşan bölümün romanın tamamına oranı % 1,87'dir.

4.11.1. 3. Analepsis

Romanın ana karakteri olan kitap romanın dokuzuncu bölümünde Sultan Murat'ın cariyelerinden olan Rukal tarafından alınarak saraydan çıkarılmış ve sarayın

dışındaki bir ceviz ağacının kavuğuna gizlenmişti. Duvardan atlarken kırılan ayağından dolayı da burada adeta mahsur kalmıştı. On birinci bölüme gelindiğinde kitap hala Rukal ile birlikte ceviz ağacının kavuğundadır. Ve olaylar analepsis yapılarak geri dönüşlerle anlatılmaya devam etmektedir. Hikâye zamanından kırk yıl önce kitap saraya gelmiştir. Fakat burada kitabın saraya gelişinden de önceye geri dönüş yapılarak Hürrem Sultan'ın saraya geldiği ilk zamanlar ve Kanuni Sultan Süleyman'ın karşısına ilk çıkışı anlatılır. Kitabın saraya takdimine yakın zamanlarda da Hürrem'in oğullarından şehzade Mehmet ölmüş ve onun için Mimar Sinan cami temeli bile atmıştı. Kitabı getiren Gökçe Ali bu temeli görmüştü. Bu bölümdeki analepsis Hürrem'in vefatına kadar sürer.

Anelepsisin erimi için metinden bazı ipuçları elde edilebilir. Kitap saraya geleli kırk yıl olmuştur. Fakat kitap geldiğinde Hürrem Sultan hali hazırda saraydadır kırk yaşlarındadır. Hürrem'in saraya ilk geliş anından itibaren analepsis yapıldığı için yaklaşık elli yılı aşkın bir erimden bahsedilmektedir. Dolayısıyla bu bölümde yapılan analepsis uzak analepsis olarak adlandırılabilir.

Anelepsisin kapsamı denince geriye dönüş yapılarak hikâye edilen kısmın asıl hikâye zamanındaki süreye bakılmaktadır. Romanın tamamı 370 yıllık bir zaman dilimini kapsamaktadır. Bu bölümde yapılan analepsisin kapsamı da 370 yıl içerisinde elli yıllık bir zaman kapsamıdır.

4.11.1. 4. Prolepsis

Bölümde prolepsis yapılmamıştır.

4.11.2. Süre

4.11.2.1 Eksilti

Bölümde tamamen analepsis yapılarak Kanuni devri ve Hürrem Sultan anlatıldığı için Rukal'e ve de kitaba dair bir bilgi verilmemiştir. Rukal ve kitabın başına gelenler daha sonraki bölümlerde anlatılacağı için bu bölümde eksik bırakılmıştır.

4.11.2.2. Ara

İskender Pala romanlarında tarihi dönem ve olayları anlattığı için zengin tasvirler yaparak okuyucunun zihin ve hayal dünyasını harekete geçirir. Romanımızın büyük bir bölümünde başvurduğu bu üslup olayların akışında da bir ara anlamına

gelmektedir. G rard Genette, tasvirleri betimlemeleri ara olarak tanımlamaktadır. Romanın sair bölümlerine kıyasla bu bölümde tamamen ara tekniğine başvurulmuştur. Bölümde baştan sona kadar ana olaylar duraklatılmış ve Hürrem Sultan anlatılmıştır. Hürrem Sultan'ın saraya geldiği dönem, Kanuni ile tanışmaları ve aralarındaki aşk bölümde genişçe yer tutar. Ayrıca Kanuni ile Hürrem'in çocukları ve özellikle Mihrimah Sultan anlatılmıştır. Mihrimah Sultan'ın Diyarbakır Valisi Rüstem Paşa ile evlendirilmesi ve Hürrem Sultanın diğer entrikaları bölümde yer alır. Ayrıca bölümde bir de darbı mesele dönüşen kehle mevzuu anlatılır.

4.11.2.3.  zet

Bölümde elli yıllık olaylar  zet yapılarak akış hızlandırılır. Hürrem'in Kanuni ile tanışıp gözde olması, Damat İbrahim Paşa ile olan entrikalar, şehzade Mustafa'yı boğdurtması, kızı Mihrimah Sultan'ın Diyarbakır valisi Rüstem'e vermesi ve 'kehle' mevzuu sekiz sayfada  zet olarak karşımıza çıkar.

4.11.3. Sıklık

Bölümde BC  yeleri tekrar karşımıza çıkar. Bu kez BC  yeleri Pargalı İbrahim Paşa ve Hürrem Sultandır.

Bölümün sonunda daha önceki bölümlerin sonunda olduğu gibi kitap yeniden Leyla ismini zikreder ve aşkını yineler. Koynunda yattığı Rukal'e Leyla diye sarılır.

Tablo 12.1.On Birinci Bölüm

�yk� zamanı	Bir akşam
Söylem Zamanı	1678 kelime - % 1,87
Aneleipsis	�
Prolepsis	�
Ara	�
Eksilti	�
�zet	�
Sıklık	�

4.12. Bu, Şairin Mavi Melek'te Tutı'ye Baktığı ve Sultanın Ölümüne Hazin Bir Ağıt Yaktığıdır

Romanın on ikinci bölümü 128 ile 136. sayfalar arasını içermektedir. Yazar İskender Pala, bu bölümde karşımıza Sultan'ul Şuara yani Şairler Sultanı lakabıyla bilinen Şair Baki'yi çıkarır ve onu tanıtır. Baki henüz otuzlu yaşlarında bir delikanlı iken Kanun Koyucu olan Kanuni Sultan Süleyman'ın Boğaziçi'ndeki bir gezisine katılmak üzere hazır bulunur. Bir Hıdırellez günüdür. Kanun Koyucu Mavi Melek adlı kadırgasıyla gezintiye çıkacaktır Boğaziçi'nde. Şair Mahmut Abdulkaki de diğer elli kişilik davetliler ile birlikte deniz kenarında beklemektedir. Mevlevî Çelebisi Hüsametdin Efendi de uzun zamandır Leyla ile Mecnun mesnevisini ele geçirmeye çalışıyordu. Mevlevî Çelebisi Hüsametdin Efendi kitabı ele geçirmek amacıyla bir plan kurar. Yeniçeri ağasının atının bacağına bir çuvaldız batırır. Bu olayı ise sadece kitap görür. Lakin Çelebi Hüsametdin Efendi amacına ulaşamaz. Bacağına çuvaldızı yiyen at ürkererek haremlilerin üzerine doğru koşar. Ürken cariyeler atın ayakları altında ezilmemek yahut denize yuvarlanmamak için etrafa kaçar. Bu sırada Şair Mahmut Abdulkaki Efendi, denize düşmek üzere olan bir cariyenin önce elinden sonra da belinden tutarak düşmekten kurtarır. Bu cariyenin adı Tuti'dir. Şair Mahmut Abdulkaki Efendi, gösterdiği bu cesareten dolayı ceza beklerken Kanuni, Cariye Tuti'yi kendisine hediye eder. Nikâhlarını ise Kemalpaşazade kıyar. Bu şekilde Baki Efendi'nin dünyasına giren Tuti Hanım bundan sonra Baki'nin şiirlerinin de ilham kaynağı olur. Baki, şiirlerini Tuti Hanım'a duyduğu aşkın heyecanı ile kaleme alır. Bölümün ilerleyen sayfalarında Tuti Hanım'ın vefatı anlatılır. Baki Efendi ise Anadolu Kazaskerliğinden azledilir ve Sunullah Efendi ile aralarında Şeyhülislamlık makamı için soğuk bir savaş geçer. Bölümde anlatılan en önemli konulardan biri de Osmanlı İmparatorluğu'nun en önemli padişahı olan Kanuni Sultan Süleyman'ın ölmesi ve bu vefat üzerine Şair Baki'nin ünlü Kanuni Mersiyesini kaleme almasıdır. Bu mersiye o kadar etkilidir ki aradan yüzyıllar geçse de okuyanlara gözyaşı döktürmektedir. Yazarımız bu bölümde ayrıca kitabın gözünden Fuzuli ve Baki mukayesesini yapar. Kitap her iki şaire de büyük bir hayranlık duyduğunu anlatır. Kitap Efendisi Fuzuli'den sonra en çok Baki'ye Efendi demek istediğini dile getirir. Bu iki büyük şair baki kalan gök kubbede bir hoş seda bırakmıştır.

4.12. Düzen

4.12.1. Hikâye Zamanı

Romanın dokuzuncu bölümünde Rukal ile birlikte ceviz ağacının kavuğunda yer alan kitap hala ordadırlar. Onuncu bölümde kitabın sarayda geçirdiği kırk yıl anlatılmıştı. On birinci bölümde ise bu kırk yılın Hürrem Sultan nezdinde olan bakış açısı işlenirken on ikinci bölüme geldiğimizde bu kez Şair Baki zamanı çıkar karşımıza.

Zaman ile ilgili olarak Süleymaniye Külliyesi'nin yaptırıldığı yıllarda Baki'nin Müderris Kadızade Şemseddin Efendi'nin asistanı olduğu bilgisi verilir.

Baki'nin Cariye Tuti'yi kurtardığı gün ve Kanuni'nin bir heyetle Mavi Melek adlı kadırgaya bindiği gün bir Hıdırellez günüdür.

Tuti Hanım'ın ölümünden iki yıl sonra Baki'nin Anadolu Kazaskerliğinden azledildiği ayrıca vurgulanır.

4.12.1.2. Anlatı Zamanı

Romanın on ikinci bölümü kitap içerisinde dokuz sayfadan oluşur. Bölüm kendi içerisinde üç kısma ayrılmıştır. Toplam 1778 kelimeden oluşan bölümün roman içerisindeki yüzdelik oranı ise % 1,98'dir.

4.12.1.3. Analepsis

Yazar İskender Pala romanın bu bölümünü de tamamen analepsis yaparak kaleme almıştır. Romanın kahramanı olan kitap Rukal ile birlikte dokuzuncu bölümden beri sarayın dışındaki ceviz ağacının içerisinde. Yazar son üç bölümde yaptığı gibi analepsis yaparak geriye dönüş uygular. Bu kez analepsisin zamanı net olarak belli olmamasına rağmen Kanuni dönemi olduğu anlaşılmaktadır. Kanuni döneminde yaşamış ve divan edebiyatının en büyük şairlerinden olan Baki tanıtılır. Baki'nin bir Hıdırellez günü yaşadıkları, eşi olacak Tuti Hanım ile karşılaşmaları ve şairliği analepsis tekniği ile kaleme alınmıştır.

Olayın hikâye zamanı Sultan Murat devridir. Rukal'ın saraydan kaçtığı gece yanına aldığı kitap ile devam eden hikâye zamanı analepsis tekniği ile zamandan geriye doğru sıçrama yapılmıştır. Bu analepsiste Kanuni dönemine geri dönüldüğü için analepsisin uzak eriminden söz edilebilir.

Anelepsisin kapsamı da romanın tamamına bakıldığında Şair Baki'nin hayatının bir döneminin anlatıldığı görülmektedir.

4.12.1.4. Prolepsis

Romanın bu bölümünde prolepsis yapılmamıştır.

4.12.2. Süre

4.12.2. 1.Eksilti

Romanın bu bölümünde de İskender Pala tıpkı bir önceki bölümde olduğu gibi Rukal ve kitabın başına gelenlere değinmemiştir. Bu kısımlar eksilti yapılarak ilerleyen bölümlere saklanılmıştır.

4.12.2. 2. Ara

Bölümde Kanuni'nin Mavi Melek adlı kadırgası ile Boğaziçi'nde çıkacağı gezinti, gezintiye katılanlar, orada yaşananlar betimlenmiştir. Ancak bölümün ana konusu Şair Baki'dir. Şair Baki'nin hayatı, Tuti Hanım ile tanışmaları, evlilikleri, şiirlerine ilham vermesi, şiirlerindeki derin mana ve söz güzelliği ara tekniği ile verilmiştir.

Ayrıca Mimar Sinan ve Baki kıyaslanması tasvir edilmiş birinin taş estetiğinde diğerinin söz estetiğinde ustalıkları tasvir edilmiştir.

Bölüm sonunda kitabın gözünden Fuzuli ve Baki kıyaslanması yapılmış ve kitap Fuzuli'den sonra en çok Baki'yi efendisi olarak görmek istediğini söylemiştir.

4.12.2.3. Özet

Bölümde Şair Baki'nin hayatının bir bölümü birkaç sayfalık bir sürede özetlenmiştir. Bölüm Ayrıca Tuti Hanım'ın vefatından sonraki zamanları ve Anadolu kazaskerliğinden azledilmesini birer cümlede belirterek özetleme yapmıştır.

4.12.3. Sıklık

Romanımızın on ikinci bölümünde Kanuni Sultan Süleyman ve devri yeniden karşımıza çıkar.

BC üyeleri de tüm roman boyunca olduğu gibi yeniden görülür. Bu kez BC üyesi Mevlevi Çelebisi Hüsamettin Efendi'dir.

Ayrıca Leyla ile Mecnun mesnevisi yine çalınmaya çalışılmaktadır.

Tablo 13.1. On İkinci Bölüm

Öykü zamanı	Kanuni Devri
Söylem Zamanı	1778 kelime- % 1,98
Aneleptis	✓
Proleptis	Ø
Duraklama	✓
Eksilti	✓
Sıklık	✓
Özet	✓

4.13. Bu Bab, Ceviz Ağacının Efsanesi Beyanındadır

Romanın 137. sayfası ile 140. sayfaları arasını içeren bu bölüm kitabın en son bölümü hariç bölümler arasında en kısa olanıdır. Saray bahçesinin duvarlarından atlayarak kaçan Rukal ayağını kırmış ve bir ceviz ağacının kovuğuna sığınmıştır. Rukal'i sığındığı bu yerde bir kozbekçisi olan Patlak Memi bulmuştur. Bölümde İskender Pala kitabın dilinden Rukal'in sığındığı ceviz ağacının dikilme efsanesini anlatır. Fatih Sultan Mehmet zamanında dervişlerden birisi bir cariyeye yardım etmiştir. Sultan, dervişi ödüllendirmiş ve dervişin istediği bu yere bir ocak yaptırarak adını da Kızbekçileri koymuştur. Ocağın yönetimini de cariyeye yardım eden dervişe vermiştir. Daha sonraki yıllarda Kızbekçileri yerine Kozbekçileri adıyla anılacak bu ocakta yer alan dervişler Türklerin ilk bilinçli çevrecileri sayılmaktadır.

4.13.1. Düzen

4.13.1.1. Hikâye Zamanı

Roman bu bölümde Rukal ve kitap üzerinden akmaya devam eder. Rukal ceviz ağacının ordayken sabah olmuş ve kozbekçileri uyanmıştır. Roman bu olayın sabahında yaşananlar ile devam eder. Kozbekçilerinden Patlak Memi Rukal'i görür ve ne yapacağını bilemez.

4.13.1.2. Anlatı Zamanı

Romanın on üçüncü bölümü son bölüm hariç kitap içerisindeki en kısa bölümdür. Toplam dört sayfadan ve tek bir kısımdan oluşan bölüm 738 kelimedir. Bölüm roman içerisinde % 0,08'lik bir orana sahiptir.

4.13.1.3. Analepsis

İskender Pala romanın son beş bölümünde kitabı Rukal'le birlikte sarayın dışındaki surlarda ceviz ağacının yanında bırakır. Fakat analepsis tekniği ile Osmanlı dönemindeki önemli olayları ve mühim kişileri dile getirir. Bu bölümde de aynı teknik uygulanmaya devam eder. Ana olayların devamında Rukal sadece kozbekçilerini görür. Ve bu esnada yazar analepsis tekniği ile kozbekçilerinin tarihini anlatmak için Fatih devrine geri dönüş yapar. Fatih döneminde hangi sebeple bilinmez ama bir cariyeye tıpkı Rukal gibi saraydan kaçmıştır. Bir derviş onu saraya teslim eder dervişin isteği üzerine sarayın yanında ocak kurulur. Adı da kızbekçileri olur. Zamanla bu isim ceviz anlamına gelen koz ile söylenir ve kozbekçilerine dönüşür.

Analepsisin erimi çok eskilere Fatih dönemine kadar dayandığı için bölümde yapılan analepsiste uzak erim vardır.

Bu analepsisten sonra hikâye zamanına dönülür ve Rukal, patlak Memi adlı kozbekçisi ile karşılaşır.

4.13.1.4. Prolepsis

Bölümde prolepsis yoktur.

4.13.2. Süre

4.13.2.1.Eksilti

Bölümde söylenilmeyen, atlanılan, eksik bırakılan bir yer bulunmamaktadır.

4.13.2.2. Ara

Romanın on üçüncü bölümü kitap içerisindeki en kısa bölümlerden biri olduğu için betimleme paragrafları da diğer bölümlere nazaran oldukça kısadır. Bölümde ana olayda sadece küçük bir ilerleme yapılmış ve yine ara tekniği ile duraklama yapılmıştır. Kozbekçilerinin kuruluş hikâyesinde ocak ve ocaktaki dervişler ile saray çevresi kısaca betimlenmiştir. Kozbekçileri aslında Fatih döneminde kurulmuş ve ilk adı da kızbekçileri olmuştur.

4.13.2.3.Özet

Bölümde özet tekniği kozbekçilerinin ve ocakların kuruluşundan hikâye zamanına kadar olan kısım özetlenmiştir.

4.13.3.Sıklık

Bölümde tekrarlanan bir durum söz konusu değildir.

Tablo 14.1. On Üçüncü Bölüm

Hikâye zamanı	Sabah vakti
Anlatı Zamanı	738 kelime - %0,08
Aneleipsis	✓
Prolepsis	Ø
Eksilti	Ø
Ara	✓
Özet	✓
Sıklık	Ø

4.14. Bu, Karanlıklara Gözümü Açtığım ve Kaderimden Kederime Kaçtığım

Romanın on dördüncü bölümü 141 ile 150. sayfalar arasını içermektedir. Bölümde kitabın gözünde Leyla'nın yerine konulan Rukal saraydan kaçtıktan sonra Patlak Memi tarafından yakalanmıştır. Patlak Memi Rukal'e yardım etmeye karar verir. Onu tebdil-i kıyafetle erkek kılığına sokar ve bir hana saklanmak üzere götürür. Rukal handa çaresiz ve aç bir şekilde beklemekteyken Patlak Memi'nin arkadaşı Alapaça Temür gelip onu handan çıkarır. Her ikisi de kadın çarşafı giyinerek dışarı çıkarlar. Alapaça Temür, Rukal'e kendisine Leyla ile Mecnun mesnevisini vermesi karşılığında yardım edeceğini söyler. Rukal'in doğduğu yere Mergil'e gitmesini sağlayacaktır. Diğer taraftan Rukal'in saraydan firar ettiği anlaşılnca derhal bulunması için adamlar peşine gönderilir ve her yerde Rukal aranır. Bölümde Rukal çok çaresizdir. Kendisine söyleneni yapmaktan başka çaresi yoktur. Rukal, Valide Sultan tarafından sevilmemektedir. Zaten Rukal'i Sultan Murat'a göstermeyen ve

bebeğini aldirtmak isteyen kişi Valide Sultan'dan başkası değildir. Bu yüzden Rukal yakalanmasının ölüm anlamına geldiğini bilmektedir.

4.14. 1. Düzen

4.14.1.1. Hikâye Zamanı

Hikâye zamanı Rukal'in saraydan kaçtığı yerden devam etmektedir. O günün sabahında patlak Memi ile karşılaşır ve akşam bir hana sığınır. Handa üç gün kaldıktan sonra da Alapaça Temür gelip Rukal'i handan çıkarır. Bölümdeki ana olay toplamda dört günlük süre zarfında gerçekleşir.

4.14.1.2. Anlatı Zamanı

Romanın on dördüncü bölümü on sayfalık bir yer teşkil etmektedir. Bölüm kendi içerisinde de dört kısma ayrılmıştır. 2036 kelimeden oluşan bölümün roman içerisindeki oranı ise %2,27'dir.

4.14.1.3. Analepsis

Bölümün baş tarafında Rukal bir handadır ve saraydan kaçtığı günden beri aradan üç gün geçmiştir. Burada olaylar analepsis tekniğı ile geriye doğru sarılır ve Rukal'in saraydan kaçtıktan sonraki ikinci güne gidilir. Sultan Murat çok öfkelenir ve kızlarağasını önce azleder daha sonra da idam eder. Bostancıbaşına da ya cariyemiz ya kellen diyerek emir verir. Sarayın hafiyeleri ve bostancının askerleri tüm İstanbul'da Rukal'i aramaktadırlar.

Bu bölümdeki analepsis birkaç günlük yakın bir erimi ve kısa zamanda gerçekleşen bir kapsamı anlatmaktadır.

4.14.1.4. Prolepsis

Romanın bu bölümü prolepsis tekniğı açısından çok güzel bir örnekle başlar. Bir önceki bölümde Rukal saray dışındaki ceviz ağacının yanındadır ve Patlak Memi ile karşılaşmıştır. On dördüncü bölüm prolepsis tekniğı ile üç gün sonraya atlar ve bir handa yalnız başına çaresiz bir şekilde bekleyen Rukal anlatılır. Daha sonra olaylar kaldığı yerden devam eder ve Patlak Memi'nin Rukal'i hana nasıl getirdiğı üçgün burda neler yaptığı anlatılır.

Bu bölümdeki prolepsis üç günlük yakın bir erimi ve kısa zamanda gerçekleşen bir kapsamı anlatmaktadır

4.14.2. Süre

4.14.2.1. Eksilti

Romanın bu bölümünde anlatılmayan eksilti yapılan bir kısım bulunmamaktadır.

4.14.2.2. Ara

Romanda özellikle Rukal'in handa yalnız kaldığı günlerde İstanbul'un saray dışında kalan sosyal yaşantısına ettiği tanıklık zengin betimlemelerle anlatılmış ve olayın akışına ara verilmiştir. Daha önceki bölümlerde hep saray hayatıyla resmedilen Dersaadet'in bu kez varoşları ve batakhaneleri çıkar karşımıza.

4.14.2.3. Özet

Bölümün anlatısında Rukal'in üç günlük han günleri özetlenerek akış hızlandırılmıştır.

4.14.3. Sıklık

Romanın on dördüncü bölümünde tekrarlanan kısımlar çıkar karşımıza.

Tüm roman boyunca her bölümde zikredilen BC üyeleri bu kez Alapaça Temur olarak görülür. Bu kez BC yanında BAUM da bölümde geçer.

Ayrıca daha önceki iki bölümde de adı geçen murassa hançerden çıkan Ve Fuzuli'nin matarasının iç tarafına taktığı kayış tekrar karşımıza çıkar. Bu kez Alapaça Temür'ün elindedir. Çünkü Alapaça BC üyesidir.

Tablo 15.1. On Dördüncü Bölüm

Hikâye zamanı	Dört günlük zaman
Anlatı Zamanı	2036 kelime - % 2,27
Aneleipsis	✓
Prolepsis	✓
Eksilti	Ø
Ara	✓
Özet	✓
Sıklık	✓

4.15. Bu, İncinin Denize Atıldığı ve Aşkının Papa'ya Satıldığıdır

Romanın 151 ile 174. sayfaları arasında yer alan bu on beşinci bölümde Yasef Nasi ve Yasef Nasi'nin ailesinden uzun uzun söz edilir. Yasef Nasi Sevilalı bir Musevi'dir. Sultan Beyazıt Han zamanında engizisyon mahkemelerinden kaçarak İstanbul'a sığınmıştır. Daha sonraları Yasef Nasi Sultan İkinci Selim'in danışmanlığını yapmış saray içerisinde önemli mevkilere yükselmiştir. Ailesinin genç kuşakları da sürekli saray ile yakın temas içerisinde bulunmuş ve tercümanlık, hekimlik gibi vazifeler sayesinde her zaman saray ile bağlantılı kalmıştır. Fakat hakikat daha farklıdır. Yasef Nasi ve ailesi ticaret maskesi altında tüm devletlerle ilgili uluslararası olan bir istihbarat teşkilatı kurmuştur. Görünüşte ise kalyonlar aracılığı ile deniz ticareti yapmaktadırlar. Yasef ailesi Haç ile Hilal arasında yani İspanya Krallığı, Ceneviz, Fransa, İngiltere ve Papalık ile Osmanlı arasında bilgi alıp bilgi satmaktadır ve büyük devletlerin kaderlerinde etki etmektedir. Bu aile bir şekilde her devlete sızmayı başarmış ve her devlet içerisinde önemli mevkilere gelmiştir. Öyle ki kral ya da hükümdarlar kendi yararına olacak malumatlar için sandıklar dolusu paraları bu ailenin önüne seriyordur.

Bu arada Alapaçı Temür'ün aslında Patlak Memi'nim bir arkadaşı olmadığı ve bostancıağanın hafiyelerinden biri olduğu anlaşılır. Alapaçı Temür Babil Cemiyeti'nin hikâyesini öğrenmiş ve hazineyi ele geçirmek hırsına kapılmıştır. Hafiyeye Alapaçı Temür, Patlak Memi'den işkenceyle Rukal'in yerini öğrenmiştir. Rukal'i söylediği yere değil onun yerine bir geneleve satmıştır. Rukal yaşama gayesi olan bebeğini kaybettikten sonra kaçmaktan başka çaresi olmadığını iyi bilmektedir. Fakat bindiği gemide yakalanır. Kendisine Bostancıağa tarafından tuzak kurulur ve denize düşen Rukal Boğaz'ın mavi derinliklerinde hayatını kaybeder. Ertesi gün bostancıağasından saraya bu hadiseyi anlatan iki mektup gönderilir. Bunlardan biri sultana gönderilmiş ve hadisenin bir intihar neticesinde vuku bulduğu şeklinde yalan söylenmiştir. Diğer mektup ise Valide Sultan'a gönderilmiş ve içine tekbir cümle yazılmıştır. *“İnciyi denize düşürdük.”*

Leyla ile Mecnun kitabı Rukal'ın ölümüne çok üzülmüştür. Çünkü o Kays'tır ve Rukal de onun için Leyla'dır artık. Fuzuli'nin aşk elem, acı ve ıstıraptır hakikatini şimdi tekrar anlamaktadır.

4.15.1.Düzen

4.15.1.1. Hikâye Zamanı

Bölümde hikâye zamanı romanın kahramanı kitabın bir kalyonun sintinesinde nereye gittiğini bilmediği bir yolculuk ile başlar. Zaman net olmamakla birlikte aylardan eylül ve hicri takvime göre de Ramazan ayıdır.

Bir önceki bölümde Rukal, kitap ile birlikte saraydan kaçmış önce Patlak Memi sonra da Alapaça Teymür ile karşılaşmıştı. Şimdi ise aradan uzun yıllar geçmiştir ve bir Ceneviz kalyonunun sintinesindedir. Peki, bu arada neler olmuştur ve bunca yıl neler yaşanmıştır sorularının cevabı ise analepsis yapılarak yazar tarafından açıklanacaktır. Ancak kaç yıl geçtiği hangi dönem ve zaman olduğu müphem bırakılmıştır.

4.15.1.2. Anlatıda Zaman

Romanımızın on beşinci bölümü kitabın da en uzun bölümüdür. Bu bölüm toplam yirmi dört sayfadan oluşmaktadır. Bölüm ayrıca kendi içinde de iki kısma ayrılmıştır. Bölümün kelime sayısı 5329'dur. Roman içerisindeki oranı ise %5,95'tir.

4.15.1.3. Analepsis

Romanın bu bölümünde düzen tam bir anakroni örneğidir ve baştan sona değin anakroni hatta anakroni içinde anakroni tekniği ile yazılmıştır. Hikâye zamanı kitabın bir Ceneviz kalyonu sintinesinde başlar ve anakroni tekniği ile yıllar öncesine giderek yaşananları anlatır. Yazar öncelikle bölümün başlangıcında kitabın içinde bulunduğu kalyonun sahibi olan aile ile ilgili bilgiler verirken anakroni yapılır. Yasef Nasi ailesinin Osmanlı ve dünya tarihindeki öneminden uluslararası istihbarat örgütü olmalarına Sultan Beyazıt dönemine kadar geriye dönüş yapılarak anlatılır. Bu anakronide bir uzak erim vardır.

Daha sonra romanın ana konusuna dönüş yapılır. Kitap Rukal'e olan özlemini dile getirirken yeniden analepsis tekniği uygulanır ve Rukal'ın handan ayrıldıktan sonra yaşadıkları, başına gelenler ve Boğaz'ın mavi derinliklerinde nasıl son nefesini verdiği anlatılır.

Burada İskender Pala analepsis içinde analepsis tekniğini uygular. Geriye dönerek anlattığı olaylar içerisinde tekrar geriye dönüş yapar. Alapaça Temür'ün aslında Patlak Memi'nin arkadaşı olmadığı BC adına çalıştığı ve Patlak Memi'yi işkence ile konuşturduktan sonra öldürdüğü anlatılır.

Bölümde Rukal'in bastancığa adamları tarafından yakalandıktan sonra tekrar analepsis içinde analepsis yapılır ve bu sefer Rukal'den nasıl haberdar olduğu ve Rukal'i ele geçirmek için neler yapıldığı anlatılır.

Kitap Rukal'in yakalanması ve öldürülmesinden sonra İstanbul'da BC üyeleri ve hazine avcıları arasında uzun yıllar geçirir. İstanbul'un o dönemki varoşlarına da asillerine de şahit olur. Kanun Koyucunun ölümünden on yıl kadar sonra Sokullu döneminde Feridun Bey tarafından yeniden sayfalarındaki aşk için okunur fakat uzun sürmez aynı gece Feridun Bey öldürölüp Haliç'e atılır. Kitap kendini bir külhanda BC üyelerine teslim edildikten sonra kalyonun sintinesinde bulur.

4.15.1.4. Prolepsis

Bölüm prolepsis tekniğı ile başlar. Aradan uzun yıllar geçmiştir. Kitap şimdi bir Ceneviz kalyonunun sintinesindedir. Bu prolepsisten sonra yazar analepsis tekniğı ile zamandan geriye giderek olayların akışını düzenler.

4.15.2.Süre

4.15.2.1. Eksilti

Romanın bu bölümünde Rukal'in ölümünden sonra kitabının en son Rukal'in kaçmak için sığındığı kaptanın elinde olmasına rağmen Bostancıağının adamları tarafından alındığı söylenir. Fakat İstanbul sokaklarına nasıl düştüğü BC üyeleri ve hazine avcılarının elinde yıllarca nasıl gidip geldiğı eksilti tekniğı yapılarak anlatılmaz.

4.15.2.2. Ara

On beşinci bölümde bir kalyonun sintinesinde İstanbul'dan ayrılmak zorunda kalan kitabın dilinden gemicilik ve o yılların seyahat manzaraları gözler önüne serilirken bölümün hatırı sayılır bir kısmı da Yasef Nasi ailesine ayrılmıştır. Nasi ailesi gerçekte uluslararası ticaret yapmaktadır ama aslında beynelminel bir istihbarat örgütünün kurucularıdır. Malumatın akçeden değerli olduğı yıllarda Osmanlı ve

Avrupa arasında istihbarat işleri yürütmektedirler. Ayrıca bölümde Fuzuli'nin aşk tasvirleri de yine dikkat çeken ara yerlerdendir.

4.15.2.3. Özet

Bölümde kitabın Rukal'ın ölümünden sonra İstanbul sokaklarında yaşadıkları çok uzun yıllar olmasına rağmen birkaç paragrafta özet tekniği ile ifade edilmiştir.

4.15.3.Sıklık

Bölümde BC üyeleri ve hazine avcıları yeniden ortaya çıkar. Her iki grubun da amacı kitaptaki sırra vakıf olmaktır. Fakat birinci grup bilginin, ikinci grup ise altının peşindedir.

Bölümde kitabın Leyla aşkı yeniden anlatılır fakat bu sefer Leyla'sı Rukal olmuştur. İkinci kez Leyla'dan ayrılmıştır.

Tablo 16.1. On Beşinci Bölüm

Hikâye zamanı	On yılı aşkın bir zaman
Anlatı Zamanı	5329 kelime - % 5,95
Anelepsi	✓
Prolepsi	✓
Eksilti	✓
Ara	✓
Özet	✓
Sıklık	✓

4.16. Bu, Vatikan'da Adımın Değiştiği ve İmdadına Bininci Yılın Yetiştirilmiştir

Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk romanının on altıncı bölümü kitabın 174 ile 198. sayfaları arasını kapsamaktadır. Papalık makamında IV. Julius bulunmaktadır. Leyla ile Mecnun kitabı Vatikan'a Papa IV. Julius'e verilmek üzere götürülür. Kitabı kendi lisanlarına çevirirken adını Layla ve Crazy olarak değiştirirler. Fakat bu durum kitabın hoşuna gitmez zira Crazy çılgın anlamına gelmektedir ve Mecnun adını tam olarak karşılamamaktadır. Bu bölümde yazar Osmanlı sultanları ile Papaları birbirleriyle mukayese eder. Papaların bulundukları ülkede ve Hristiyan âlemindeki güçlerinden

söz edilir. Yazar İskender Pala kitapta Papa ve Osmanlı sultanları üzerinden aslında bir Doğu Batı mukayesesi yapmaktadır. Osmanlı sultanlarının şairleri koruyup kollaması gibi Batı âleminde de ressamlar ve heykeltıraşlar koruyup kollanıyordu. Ressamların, heykeltıraşların çoğunluğu Papalar için bir övünç kaynağı oluyordu. Bölümde ayrıca Antonio adlı Venediklinin Sultan Beyazıt döneminde Enderun'da yetişen devşirme bir hekim olduğundan da bahsedilir. Antonio Papalıkta Osmanlı ile ilgili araştırmalardan sorumlu bir şahsiyet olarak karşımıza çıkıyor. Roma, bölümde geniş bir yer tutar. Rama'dan sayfalarca bahsedilir. Almanyalı Ressam Elsheimer de bölümde karşımıza çıkan karakterlerden biridir. Almanyalı Ressam Elsheimer aynı zamanda Babil Cemiyeti üyesidir ve Leyla ile Mecnun mesnevisini görünce çok mutlu olur. Elsheimer kitabı evine götürür ve uzun uzun inceler. Elsheimer BC üyesi arkadaşları ile birlikte kitap üzerinde derin tetkikler yaparken sırra çok yaklaşıp. Papanın kendisini acil olarak çağırması sonucu sırrı tam olarak çözmeden evden ayrılmak zorunda kalır. Elsheimer, aradan üç gün geçtikten sonra evine geri döner fakat gördüğü manzara korkunçtur. Tüm ev halkı katledilmiştir ve Leyla ile Mecnun kitabı da ortalarda yoktur. Papa, Rahip Giovanni vasıtasıyla Leyla ve Mecnun kitabına tekrar görür. Bu sırada Hicretin bininci yılıdır. Osmanlı coğrafyasında büyük şenlikler yapılmaktadır. Papalık makamı da Leyla ile Mecnun kitabı ile birlikte bazı hediyeleri Osmanlı sultanına gönderir. Tam beş yıl Avrupa'da İslam dünyasında uzakta kalan kitap tekrar İstanbul'a döner.

4.16.1. Düzen

4.16.1.1. Hikâye Zamanı

Romanımızın kahramanı olan kitap bir önceki bölümde bir Ceneviz kanyonunun sintinesinde bilinmez bir zaman diliminde İstanbul'dan ayrılmıştı. Bu yolculuğun süresi on altı gün sürmüştür. On altı günlük yolculuktan sonra kitap Vatikan'a getirilip Papa IV Julius'a hediye edilir.

Kitap Vatikan'a getirildikten sonra Roma günleri başlar. Burada önce Vatikan'daki resim atölyelerinde, sanatçıların ve BC üyelerinin ellerinde günleri geçer. Roma günleri tam beş yıl sürer.

Romanımızın on altıncı bölümünde hikâye zamanı ile ilgili olarak hicri takvimin bininci yılı olduğu ve Osmanlı Devleti'nde Sultan III. Mehmet'in bulunduğu

anlaşılmaktadır. Hicri bininci yıl da miladi takvime göre 1591 senesine tekabül etmektedir. İskender Pala romanın başlangıç gününü Kanuni'nin Bağdat'a girdiği zaman olan 1534 yılında tarihinde başlatır. Romanın bu bölümdeki hikâye zamanı da 1591 miladi tarihidir. Romanın başlangıç zamanı ile şu anki yerine kadar geçen hikâye zamanının toplamı ise 57 yıldır.

4.16.1.2. Anlatı Zamanı

On altıncı bölüm romanın en uzun bölümlerinden biridir. Bölüm yirmi dört sayfadan oluşmaktadır. Kendi içerisinde de ayrıca iki kısma ayrılmıştır. Bölümde toplam 5534 kelime yer almaktadır ve de roman içerisindeki oranı % 6,18'dir.

4.16.1.3. Analepsis

Romanın bu bölümünde yeni bir coğrafyaya yeni bir kültüre geçilmiştir. Yeni karakterler karşımıza çıkar. İskender Pala bu yenilikleri ve kişileri anakroni tekniği ile bizlere tanıtmaktadır.

Karşımıza çıkan ilk karakterlerden biri Papa IV Julius olur. Papa Leyla ile Mecnun mesnevisini eline alınca bunun aşkı anlatan lirik bir şiir olduğunu anlar. Minyatürleri incelerken gençlik yıllarına gider ve hiç konuşmadığı ama yüzlerce kez Floransa bahçelerinde gördüğü Toscanalı kızı hatırlar. Kızı yüzlerce kez görmüş ama hiç konuşmamıştır.

Daha sonra Antonio çıkar karşımıza. Antonio da analepsis tekniği ile anlatılır. Osmanlı sarayında devşirme olarak yetişmesine rağmen daha sonra Vatikan'a gelerek papaz olmuştur.

Son olarak Alman Ressam Elsheimer'in evinde yaşanan cinayetler analepsis tekniği ile anlatılır.

Papa IV Julius ve Antonio karakterlerinde uzak erim söz konusu iken Ressam Elsheimer'in evinde yaşananlar üç günlük yakın erim tekniğidir.

4.16.1.4. Prolepsis

Bölümde prolepsis yoktur.

4.16.2.Süre

4.16.2.1. Eksilti

Romanımızın on altıncı bölümünde roman kahramanı olan kitabın Ceneviz kalyonuna nasıl geldiği belirtilmemiş ve eksilti yapılmıştır. Ayrıca Osmanlı Devleti'ne ait Sultan Mehmet'in tahtta olması dışında bir bilgi geçmez. Kitabın saray kütüphanesinin malı olmasına rağmen nasıl saraydan çıktığı ve saray içinde veya dışında Rukal gibi kitabın da aranıp aranmadığı belirtilmemiştir.

4.16.2.2. Özet

Alman Ressam Elsheimer'in evinden ayrılması ve üç gün sonra dönmesi bir cümle içerisinde özetlenmiştir. Bölümde ayrıca beş yıllık bir zaman zarfı birkaç sayfada anlatılarak özet tekniği uygulanmıştır.

4.16.2.3. Ara

Bölüm yeni bir devlete, yeni bir kültüre geçişi anlattığı için sayfalar dolusu betimlemeler yapılarak anlatıdaki olaya ara verilmiştir. Roma'nın ve Hristiyanların başkenti olan Vatikan, Batı medeniyetinin sanat anlayışı ve resim sanatı, resim sanatının işlevi, Doğu medeniyeti için şiir neyse Batı medeniyeti için de resmin o olduğu vurgusu, tür olarak roman ve mesnevi mukayesesi, Roma şehrinin tarihi ve kilise dışında kalan sosyal hayatının acımasızlığı, sarayları kadar zindanları ve zindanlarındaki işkencelerin de şöhreti bölümde ara tekniği ile betimlenmiştir. Ayrıca Alman Ressam Elsheimer'in aşk konusundaki Doğu medeniyetine ait olan söylemleri ara tekniği ile anlatılmıştır.

4.16.3.Sıklık

Bölümde Leyla ile Mecnun mesnevisinde anlatılan çöl sahnesi yinelenmiştir. Bu sahne Kays'ın Leyla'yı tanımaması ve artık her bir bedende iki kişi olması İlâhi aşkın mertebelerine yükseliş olduğu için romanın birkaç yerinde zikredilmiştir.

Bağdat İlimler Akademisi Kütüphanesindeki yaşlı ve kör bilge kütüphanecinin Fuzuli'ye söylediği ve daha önce de birkaç bölümde zikredilen "Aşkı bilen biri için yedi gerçek sır vardır. " sözü bu bölümde de yinelenir.

Bölümde BC cemiyeti ve yedi yılda bir toplanmaları tekrar geçer. Bu sefer cemiyetin bazı üyeleri toplanarak kitaptaki sırrı kitap üzerinden araştırırlar.

Rukal ve Rukal'ın kitap üzerinde bıraktığı şakayığa benzeyen kandamlası tekrar zikredilir.

Tablo 17 .1. On Altıncı Bölüm

Hikâye zamanı	Beş yıllık bir zaman
Anlatı Zamanı	5534 kelime - % 6,18
Aneleptis	✓
Proleptis	Ø
Eksilti	✓
Ara	✓
Özet	✓
Sıklık	✓

4.17. Bu, Damlanın Derya ile Ahengi miydi; Ya Akdeniz'de Bir Korsan Cengi miydi?

Romanımızın on yedinci bölümü kitapta 199-206 sayfaları arasında yer almaktadır. Bir önceki bölümde Hicretin bininci yılı münasebetiyle Osmanlı sultanına verilmek üzere yola çıkan Leyla ile Mecnun mesnevisi Papa'nın tahsis ettiği özel geminin içindedir. Papa kendisine elçi olarak da Osmanlı'yı çok iyi bilen ve Enderun'da devşirme olan Antonio'yu seçer. Bu oldukça yerinde bir seçimdir. Akdeniz'de her milletten korsanların bulunduğu ve denizlerde acımasızlıkların her gün yaşandığı yıllardır. Fakat en acımasız korsanlar Saint-Jean şövalyeleridir. Bu korsanlar yakaladıkları Hristiyanları kiliseye gelir elde etmek için satarken yakaladıkları Müslümanları ise acımasızca kılıçtan geçirmektedirler. Papa'nın Osmanlı'ya gönderdiği gemiye de baskın verir Saint-Jean şövalyeleri. Gemiye ele geçirmelerine ramak kala Osmanlı Kaptan-ı Deryası Koca Murat Reis yetişir imdada. Gemiye korsanlardan kurtarır ve selametle İstanbul'a ulaşmasını sağlar.

4.17.1. Düzen

4.17.1.1. Hikâye Zamanı

Bir önceki bölümde Vatikan Hicri bininci yıl kutlamaları münasebetiyle Osmanlı ile barış anlaşması yapmak adına İstanbul'a sultana hediyeler gönderiyordu.

Hicri bininci yıl da miladi takvime göre 1591 senesine tekabül etmekteydi. Papalığın hazırladığı gemiyle birlikte Antonio romanımızın kahramanı olan kitabı da yanına alır ve yolculuğa çıkılır. Lakin yolculuğun süresi ve zamanı ile ilgili net bir ifade bölümde yer almamaktadır. Bölümde yolculuğa başlayalı iki gün olduğu söylenmiştir. Daha sonra korsanlardan Osmanlı Kaptan-ı Deryası Koca Murat Paşa tarafından kurtarılıp İstanbul'a yaklaşırlar. Bu anlatımlarda ne kadar zaman geçtiği yolculuğun ne kadar sürdüğü kitabın ağzından bilinmiyor şeklinde ifade edilir.

4.17.1.2. Anlatı Zamanı

Romanımızın on yedinci bölümü kitapta sekiz sayfalık bir hacim kaplamaktadır. Bölüm kendi içerisinde kısımlara ayrılmamış tek bir parça halinde yazılmıştır. Toplam 1633 kelimenin yer aldığı bölüm romanda %1,82 oranında bir yer kaplamaktadır.

4.17.1.3. Analepsis

Bölümde analepsis tekniği kullanılmamıştır.

4.17.1.4. Prolepsis

Bölümde prolepsis tekniği kullanılmamıştır

4.17.2. Süre

4.17.2.1. Eksilti

Papanın Osmanlı'ya barış dileklerini iletmek maksadıyla gönderdiği gemi Malta açıklarında Saint-Jean şövalyeleri tarafından takip edilmelidir. Bu kısmın anlatıldığı bölümde gün aydınlanırken savaşın bittiği ve üç papalık gemisi ile iki Malta gemisinin yanmakta olduğu anlaşılır. Fakat savaşın nasıl başladığı nasıl yaşandığı anlatılmamış ve eksilti yapılmıştır.

Ayrıca Papalık gemisi tekrar Saint-Jean şövalyelerine ait korsan gemilerince yağmalanmak istenirken Kaptan-ı Derya Koca Murat Reis imdada gelmiştir. Bu bölümde de savaş ile ilgili kısım aksilti tekniği ile geçilmiştir.

4.17.2.2. Ara

Romanımızın kahramanı kitap bu bölümde Akdeniz'de bir gemide seyahat etmektedir. İskender Pala, bu bölümde de dönemin Akdeniz sosyolojisi hakkında zengin betimlemeler yapar. Akdeniz'in gece ve gündüz manzaraları karşımıza çıkar. Ayrıca bölümde dönemin gemicilik teknolojisi, seyir yöntemleri ve haritacılık bilgileri ile ilgili tasvirler dikkat çekmektedir. Tüm bu tasvirler ile ara tekniği uygulanmıştır.

4.17.2.3. Özet

Bölümde kaptan-ı Derya Koca Murat Reis'in papalık gemisine yardımdan sonra yaşananlar bir cümleyle özetlenmiş ve günler süren gemi yolculuğu özetlenmiştir.

4.17.3. Sıklık

Daha önceki bölümlerde sık sık karşımıza çıkan siruş başlıklı hançer bu bölümde bir haritada resmedilmiş olarak ifade edilir. Rukal ve Leyla tekrar zikredilirken beş yıl aradan sonra İstanbul'a yeniden dönen kitap bölüm sonunda yeniden Leyla'yı anar ama bu kez hayaline sarılır.

Tablo 18.1. On Yedinci Bölüm

Hikâye zamanı	Birkaç günlük belirsiz bir gemi yolculuğu
Anlatı Zamanı	1633 kelime - % 1,82
Aneleipsis	Ø
Prolepsis	Ø
Eksilti	✓
Ara	✓
Özet	✓
Sıklık	✓

A.18. Bu, Eski Hatıraların Canlandığı ve Kalbimin Anda Bin Kez Yandığıdır

Romanın on sekizinci bölümü kitapta 207 ie 218. sayfalar arasını kapsamaktadır. Bu bölümde beş yıldır ait olduğu topraklardan uzak kalan Leyla ile Mecnun kitabı ana vatanına geri dönmüştür. Papa, hicretin bininci yılı münasebetiyle kitabı Sultan Mehmet'e göndermiştir. Sultan Mehmet büyük bir hürmetle kitabı öper. Kitabı öpen Sultan Mehmet bu vesile ile babası Sultan Murat'ın cariyesi olan Rukal'i hatırlar. Fakat kitabın dilinden saraydan hangi şekilde olursa olsun çıkanın bir daha saraya dönemeyeceğinin töre olduğu vurgulanır. Bu yüzden Sultan Mehmet kitaba her ne kadar değer verse de sarayda tutamayacağı için onu Hakanî Mehmet Bey'e armağan eder. Hakanî Mehmet Bey, Hilye-i Saadet yazarıdır. İstanbul'un her tarafında Hicri bininci yıl kutlamaları yapılırken Hakanî Mehmet Bey de kendisi için çok değerli olan

bir armağana kavuşmuştur. Leyla ile Mecnun kitabı, Hakanî Mehmet Bey'in evinde aşkla ve şiirle iç içe güzel zamanlar geçirmiştir. Mehmet Bey, hayatının sonuna kadar kitabı kitap da Mehmet Bey'i çok sevmiştir.

4.18.1. Düzen

4.18.1.1. Hikâye Zamanı

Romanımızın on sekizinci bölümünde kitap gemi yolculuğunu iki günde tamamlayıp İstanbul'a geldiklerini dile getirir. Sultan Mehmet, kitabı Hakani Mehmet Bey'e hediye ettikten sonra zaman Hakani Bey'in yanında akar. Burada uzun yılları geçer. Kitap, Hakani Mehmet Bey'in hayatının sonuna kadar yanında kalır. Bu zaman dilimi ile ilgili net bir açıklama çıkmaz karşımıza.

4.18.1.2. Anlatı Zamanı

Romanımızın on sekizinci bölümü kitap içerisinde on iki sayfadan oluşmaktadır. Bölüm kendi içerisinde de iki kısma ayrılmıştır. 2457 kelimeden oluşan bölümün roman içerisindeki oranı ise % 2,74'tür.

4.18.1.3. Analepsis

Hakani Mehmet Bey'in geçmişi anlatılırken anakroni tekniği kullanılarak bir hadise anlatılır. On yedi yıl önce yaşanmış bir hadisedir. Mehmet Bey sık sık bir kabri ziyaret etmektedir. Bu kabirde talebelerinden birinin validesi yatmaktadır. Genç bir sipahi hamile olan eşini sefere çıkmadan önce Allah'a emanet eder. Kadın karnında bebeği ile ölür. Defnedilir ama Allah'ın mucizesi bebek mezardayken doğar ve annesinin çürümeyen sağ göğsünden süt içerek babası gelinceye kadar hayatta kalır. Birkaç zaman sonra baba gelir ve kabrin başında ağlarken bebek ağlaması duyar ve bebeği mezardan çıkarır. İşte o bebek Hakani Mehmet Bey'in talebesi olur.

Bu bölümde analepsis tekniği ile on yedi yıllık bir geçmişe gidilir. Dolayısıyla analepsis uzak erim tekniği ile yazılmıştır.

4.18.1.4. Prolepsis

Bölümde prolepsis yoktur.

4.18.2. Süre

4.18.2.1. Eksilti

Bölümde valide sultan dışında BC üyelerinin adı geçmez. Kitap Hakani Mehmet Bey'in karşılaştığı birkaç garip kişiden bahseder ama bu kişilerin BC üyesi olup olmadıkları belli değildir.

Ayrıca Rukal'in denize düştüğü gün boynundaki muskada bulunan pırlantalar Sultan Mehmet'in parmağındaki yüzükte görülür. Burdan Rukal'in cenazesinin denizden çıkarıldığı anlaşılır. Fakat nasıl çıkarıldığı daha sonra ne olduğu, pırlantaların Sultan Mehmet'e nasıl ulaştığı zikredilmez.

4.18.2.2. Ara

On sekizinci bölümde Hicri bininci yıl münasebeti ile yapılan şenlikler ve İstanbul'a tekrar dönen kitabın gözünden şehirdeki değişimler anlatılır. Ayrıca bölümde Hakani Bey'in ziyaret ettiği bir kabirden hareketle 'meyyitzade'nin hikâyesi anlatılır. Savaşa giden bir sipahi hamile eşini kimsesi olmayınca Allah'a emanet ederek sefere çıkar. Fakat gebe kadın doğuma az bir zaman kala vefat eder ve defnedilir. Seferden dönen sipahi eşinin kabir toprağına sarılıp gözyaşı dökerken kabirden çocuk ağlaması duyulur. Kabir açılınca ölen kadının kabirde doğum yaptığı ve doğan bebeğin annesinin her yeri çürümeye başlamasına rağmen çürümeyen bir memesinden süt içerek hayatta kaldığı anlatılır.

Hakani Bey'in başına gelenler ve karşılaştığı bazı garip tipler de ayrıca bölümde anlatılmıştır.

4.18.2.3. Özet

Bölüm sekiz sayfadan ibaret olmasına rağmen Hakani Mehmet Bey'in hayatının sonuna kadar geçen yıllar anlatılmıştır.

4.18.3. Sıklık

BC ve BC üyeleri diğer bölümlerde olduğu gibi bu bölümde de karşımıza çıkar. Fakat bu sefer bir valide sultandır.

Rukal ismi yeniden zikredilir. Kitabın üzerinde kalan ve şakayık resmine benzeyen Rukal'in kanı yinelenir.

Ayrıca Rukal’ın denize atılırken boynundaki muskada yer alan pırlantalar Sultan Mehmet’in yüzüğünde görülür. Buradan Rukal’ın cesedinin denizden çıkarıldığı anlaşılr.

Tablo 19.1. On Sekizinci Bölüm

Hikâye zamanı	Hakani Bey’in hayatı
Anlatı Zamanı	2457 kelime - % 2,74
Aneleipsis	Ø
Prolepsis	Ø
Eksilti	✓
Ara	Ø
Özet	✓
Sıklık	✓

4.19. Bu, Günter Kâfir’in Atâî’yi Kandırdığı ve Sonsuz Hasretin Bağrını Yandırdığıdır

Romanımızın bu on dokuzuncu bölümü kitapta 219 ile 236. sayfalar arasında bulunmaktadır. Leyla ile Mecnun mesnevisi Hakani Mehmet Bey’in evinde geçirdiği şiir ve aşk dolu zamanlardan sonra Mehmet Bey vefat eder. Nev’îzâde Atâî de merhumun terekesini yazmak üzere eve gelir. Nev’îzâde Atâî’ye yaptığı hizmetin karşılığı olarak Leyla ve Mecnun mesnevisi hediye edilir. Bu arada Babil Cemiyeti de boş durmaz. Kitabın Nev’îzâde Atâî Efendi de olduğunu öğrenirler. Kitaptaki sırlara ulaşmak için bir plan yapılır ve Günter Kâfir adında Nev’îzâde Atâî Efendi’ye tıpatıp benzeyen bir casus görevlendirilir. Günter Kâfir, Nev’îzâde Atâî Efendi’ye gelerek dede tarafından olma ve Avrupa’da kalmak mecburiyetinde olan bir akrabası olduğunu söyler. Casus kendisine çok benzediği için Nev’îzâde Atâî Efendi bu yalana inanır. Günter Kâfir İstanbul’a gelmeden önce kendisine gerekli bilgiler verilmiştir. Türkçe öğretilmiş, Osmanlı sosyal yapısı ve töresi hakkında bilgilendirilmiştir. Günter Kâfir yaklaşık iki ay İstanbul’da kalır. Bu süre zarfında Nev’îzâde Atâî Efendi kendisini evinde misafir eder ve hizmette, hürmette kusur etmez. Günter Kâfir resim konusunda oldukça yeteneklidir. Hane halkındakilerin adeta bire bir resimlerini çizer. Fakat zamanının büyük bir kısmını Leyla ile Mecnun mesnevisindeki minyatürleri incelemekle geçirir. Onlarla ilgili çizimler yapar. Evin dışında kalan zamanların da ise

İstanbul’u gezer ve şehir ile ilgili araştırmalar ve çizimler yapar. Kitap insanların zihnini okuyabildiği için Günter Kâfir’in de asıl niyetini bilmektedir. Asıl amacı kitaptaki sırları öğrenmeye çalışmak ve İstanbul ile ilgili savaş stratejilerine yardımcı olacak çizimler geliştirmektir.

4.19.1. Düzen

4.19.1.1. Hikâye Zamanı

Romanımızın bu bölümünde Nev’îzâde Atâî Efendi çıkar karşımıza. Kitap onun yanında iki yıl kaldığını söyler.

İki yılın ardından bir Ramazan akşamı iftardan önce kapı çalınır. Bu zamandan sonra bölüme Günter Kâfir ile geçecek zaman dilimi dâhil olur.

Bölümün iki karakteri olan Nev’îzâde Atâî Efendi ve Günter Kâfir ile yaşananlar hikâye zamanı olarak çıkar karşımıza ve bu da iki aylık bir zaman dilimidir.

4.19.1.2. Anlatı Zamanı

Bölüm roman içerisindeki en uzun yerlerden biridir. On sekiz sayfalık bir uzunluğa sahip olan bölüm kendi içerisinde de üç kısma ayrılmıştır. Toplam 3929 kelimeden oluşan bölüm roman içerisinde %4,39 oranında bir yere sahiptir.

4.19.1.3. Analepsis

Bölümde analepsis yoktur.

4.19.1.4. Prolepsis

Bölümde prolepsis yoktur.

4.19.2. Süre

4.19.2.1. Eksilti

Bölümde eksik bırakılan, değinilmeyen bir Hadise geçmemektedir.

4.19.2.2. Ara

Bölüm zengin tesvirlerle süslenmiştir. Nev’îzâde Atâî Efendi ve Günter Kâfir’in tanıtılmasının yer aldığı sayfalar ile Nev’îzâde ve Günter Kâfir arasında geçen minyatür ve resim sanatı üzerinden Doğu Batı kıyaslanması olay akışının ara tekniği ile kesildiği yerlerdir. Fakat bölümde en büyük ve güzel tasvirler yine İstanbul üzerinden yapılmıştır. İstanbul Galata Kulesi’nden adeta resmedilmiştir.

Astronomi âlimi ve aynı zamanda müneccimbaşı olan Takiyyüddin Efendi ve çalışmaları bölümde ana konu dışında anlatılanlar arasındadır.

Ayrıca Bölümde Kira Hatun ve iki oğlunun Yedikule’de asılması ve onların kim olduğuna dair anlatılan bölümler de ara tekniği ile sunulmuştur.

4.19.2.3. Özet

Bölümde özet tekniği yoktur.

4.19.3. Sıklık

BC cemiyetinin adı yine geçmekle birlikte daha önceki bölümlerde görülen BC selamı tekrar görülür. Bu üç parmağın kapalı olduğu bir selam türüdür. Daha önce Sultan Mehmet’in validesi Safiye Sultan da bu selamı vermiştir.

Leyla ile Mecnun mesnevisinde yer alan kısımlar karakterler tarafından okunur ve yinelenir. Mecnun’un babasının Leyla’yı oğlu için istediği bölüm, Mecnun’un çöllerde vahşi hayvanlarla ünsiyet kurması, Mecnun’un Kâbe’ye götürülmesi tekrar edilmiştir.

Kitap ayrıca Yedikule semtini Galata Kulesi’nden görünce yeniden Rukal’ i anımsar çünkü Rukal’le Yedikule’deki bir handa üç gün kalmışlardır.

Ve Leyla bölümün sonunda kitabın dilinden tekrar zikredilir. Kitap Leyla’ya olan aşkını ve hasretini dile getirir.

Tablo 20.1. On Dokuzuncu Bölüm

Hikâye zamanı	İki yıl iki ay
Anlatı Zamanı	3929 kelime - % 4,39
Aneleipsis	Ø
Prolepsis	Ø
Eksilti	Ø
Ara	✓
Özet	Ø
Sıklık	✓

4.20. Bu, Gizli Servislerin Çevremde Cirit Attığı ve Sırlarımın Derin Uykulara Yattığıdır

Romanın yirminci bölümü kitapta 237 ve 246. sayfalar arasında yer almaktadır. Bir önceki bölümde Günter Kâfir, Atâî Efendi'yi kandırmış ve evinde kalarak casusluk yapmıştır. Fakat gerçekler görüldüğünden daha farklıdır. Zira Atâî Efendi, aslında gerçeklerin farkındadır ve kimseye bir şey belli etmemiştir. Günter Kâfir en sonunda bir gün Leyla ve Mecnun mesnevisi ile birlikte İstanbul hakkında edindiği bilgileri ve çizimleri alarak evden kaçır. Galata'ya gelir. Burada Babil Cemiyeti üyesi olan üç arkadaşıyla birlikte Rum hekimin evinde buluşup kitabı incelemeye başlarlar. Onlar kitaba odaklanmışken kapı şiddetle açılır ve içeriye Hilal-i Mahsusa erleri girerek onları yakalar. Hilal-i Mahsusa erlerinin ardından kapıdan içeri Atâî Efendi girer. Günter Kâfir, Atâî Efendi'nin görüldüğü kadar saf olmadığını anlar. Kitap da tekrar sevdiği efendisine kavuşmanın mutluluğunu yaşar. Ve bölümün sonunda kitaptaki Leyla hasreti tekrar alevlenir. Kitap Leyla'sı için Allah'a yakarır.

4.20.1. Düzen

4.20.1.1. Hikâye Zamanı

Günter Kâfir, Atai Efendi'nin evinde kalmaya devam etmektedir. Atai Efendi haftaici üniversitede ders anlatmaya gider. Ama her salı üniversitede ders anlatmak yerine Süleymaniye Medresesi Kütüphanesinde araştırmalar yapar. Bir pazartesi günü Günter Kâfir, Atai Efendiden Leyla ile Mecnun mesnevisinin gece kendisinde kalmasını ister ve ertesi sabah kitap ile beraber evden kaçır. Bölümün sonunda Atai Efendi, Günter Kâfir'i Hilal-i Mahsusa erlerine yakalattığı zamana kadar geçen süre üç aydır.

4.20.1.2. Anlatı Zamanı

Romanın Yirminci bölümü on sayfadan meydana gelmektedir. Bölüm kendi içerisinde kısımlara ayrılmamıştır. Toplam 2133 kelimenin ter aldığı bölümün roman içerisindeki oranı ise % 2,28'dir

4.20.1.3. Analepsis

Bölümde anakronik bir yer mevcut değildir.

4.20.1. 2. Prolepsis

Bölümde prolepsis kullanılmamıştır.

4.20.2. Süre

4.20.2. 1. Eksilti

Bölümde eksilti yoktur.

4.20.2.2. Ara

Bölümde Atai Efendi'nin Süleymaniye Medresesi Kütüphanesi'nde şair dostları ile yaptığı şiir meclisleri, Günter Kâfir'in diğer BC üyeleri ile birlikte Leyla ile mecnun mesnevisini inceledikleri yer olan Rum hekimin evi ara tekniği kullanılarak anlatılmıştır.

4.20.2.3 Özet

Günter Kâfir Rum hekimin evinde diğer BC üyelerine Atai Efendi'nin evinde kaldığı üç aylık zaman dilimini bir paragrafta anlatmıştır.

4.20.3. Sıklık

Yirminci bölümde BC ve BC üyelerinin selam şekli olan küçük iki parmaklarını yumdukları ve ellerini üst üste koydukları selamlaşma şekli yinelenmiştir. Ayrıca BC başkanlarına Marduk denildiği şimdiki başkanın 16. Marduk olduğu bilgisi yer alır.

Bölümde Leyla ile Mecnun mesnevisinde geçen bölümlerin ve bu bölümleri anlatan minyatürlerin resmedildiği yerler tekrar karşımıza çıkar. Ve her bölümün sonunda yer alan kitabın Leyla'ya olan aşkı ve hasreti yinelenir. Bu kez kitap vuslat için Allah'a yakarmaktadır.

Tablo 21.1. Yirminci Bölüm

Hikâye zamanı	Üç ay
Anlatı Zamanı	2133 kelime - % 2,28
Aneleipsis	Ø
Prolepsis	Ø
Eksilti	Ø
Ara	✓
Özet	Ø
Sıklık	✓

A.21. Bu, Nefî Efendi'nin Ömrünün Yittiği ve Lagarî Çelebi'nin Uzaya Gittiğidir

Romanın yirmi birinci bölümü 247 ile 262. sayfalar arasında yer almaktadır. Leyla ile Mecnun mesnevisi çok sevdiği Atâî Efendi'nin yurdundan kaçırılmıştır. Bir mezatta satılmıştır. Kitabı Hasankaleli Ömer Nefî Efendi adında bir şair otuz iki altın vererek satın almıştır. Bölümde Osmanlı Devleti'nin çöküş yılları uzun uzun anlatılır. Genç Osman'ın feci sonu ve yerine küçük yaşta geçen Sultan Murat'ın yeniçerilerle yıllarca mücadele edişi ve sonunda sert davranarak hâkimiyeti ele alışı anlatılır. Osmanlı Devleti'nin Sultan Murat yılları resmedilir bölümde. Bölümde gözünü budaktan, sözünü dudaktan esirgemeyen Nefî de anlatılır. Nefî diline hâkim olamaz ve hicivlerine devam eder. Bunun üzerine Sadrazam Bayram Paşa tarafından idam edilir. Nefî'yi Arap Osman boğarak idam eder. Bölümün sonlarında ise simya ilmiyle uğraşan Lagarî Hasan Efendi'nin gösterilerinden söz edilir.

4.21.1. Düzen

4.21.1. 1. Hikâye Zamanı

Bölümde hikâye zamanı Ömer Nefî üzerinden anlatılır. Hikâye zamanı yazar tarafından zımni olarak verilmiştir. Hicri bininci yılın üzerinden kırk yıl geçmiştir.

Kitap kırk yıl sonra saraya tekrar gitmiştir. Bu da 1631 miladi yılına tekabül etmektedir. Ertesi gün Nefî idam edilir.

4.21.1.2. Anlatı Zamanı

Bölüm on altı sayfadan oluşmaktadır. Bu kadar uzun bir bölüm olmasına rağmen kendi içerisinde kısımlara ayrılmamıştır. Bölümde toplam 3410 kelime yer almaktadır ve de roman içerisinde % 3,81 oranında bir yere sahiptir.

4.21.1.3. Analepsis

Bölümde şair Nefî'nin yanında olan kitabın Atai Efendi'nin elinden nasıl çıktığı, Nefî'nin eline nasıl geçtiği analepsis tekniği ile geri dönüş yapılarak anlatılmıştır.

4.21.1.4. Prolepsis

Bölüm prolepsis tekniği ile başlar. Bir önceki bölümde Atai Efendi'nin yanında olan kitap yirmi birinci bölümde şair Nefî'nin yanında çıkar karşımıza. Böylece yazar prolepsis yaparak öngörude bulunmuştur.

4.21.2. Süre

4.21.2. 1. Eksilti

Bölümde eksilti yapılmamıştır.

4.21.2.2. Ara

Bölüm Osmanlı Devleti'nin çöküş yıllarının başlangıcı olan bir zaman dilimine denk gelmektedir. Bu yüzden dönemin siyasi ve sosyolojik yapısı ara tekniği ile hikâyenin içerisine yedirilmiştir. Özellikle eğlence anlayışındaki değişiklik ve bunun halk üzerindeki yansıması ile yeniçeri isyanlarının otoritede yarattığı krizler vurgulanmıştır. İskender Pala ayrıca Logari Hasan Efendi üzerinden eğlence ve bilim arasındaki terazi kefesinin bilim tarafının ağır basması gerekirken eğlence kefesini ağır bastığını Avrupa'da ise durumun tam tersine bir sürece evrilmeye başladığını vurgulamıştır.

4.21.2.3. Özet

Bölümde Osmanlının çöküşen giden süreçte yaşadığı yıllar birkaç paragrafta özetlenmiştir. Genç Osman, Sultan Mustafa ve Sultan Murat dönemleri özetlenmiştir.

Ayrıca Atai Efendi'nin yaşadıkları da bir paragrafta özetlenmiştir. Çıkan isyanların birinde Atai Efendi'nin evi yağmalanmış, biricik kızı kirletilmiştir. Bu durum ona ömürlük bir hüznü bırakmış ve bu hüznü eserlerine yansıtmıştır.

4.21.3. Sıklık

BC adı bölümde kısaca geçer bu kez. Üyeleri belli değildir. Üye olduklarından şüphelenilen şahıslar vardır. Ama gözleri hep kitabın üzerindedir.

Kitabın bu bölümünde yazar Leyla ile Mecnun mesnevisinin bölümlerini tekrar karşımıza çıkarır. Özellikle daha önce de çok defa zikredilen Kays'ın Mekke'ye götürülüşü ve başını Kâbe'ye dayayarak Allah'tan aşkını arttırmasını yakarışının anlatıldığı beyitler tekrarlanır.

Kitap bu bölümde Leyla'sını aramaya fırsat bulamadığını söyler ancak kırk yıl sonra saraya tekrar gitmek Rukal'i yeniden hatırlatır ona.

Tablo 22.1. Yirmi Birinci Bölüm

Hikâye zamanı	Hicri 1040 yılları
Anlatı Zamanı	3410 kelime - % 3,81
Aneleipsis	✓
Prolepsis	✓
Eksilti	Ø
Ara	Ø
Özet	✓
Sıklık	✓

4.22. Bu, Evliya Çelebi ile Dünyayı Gezdiğim ve Silistre Kalesi'nde Canımdan Bezdiğimdir

Romanımızın 263-286 sayfaları arasında yer alan yirmi ikinci bölümünde ünlü seyyah Evliya Çelebi çıkar karşımıza. Tarihimizin önemli isimlerinden biri olan Evliya Çelebi Leyla ile Mecnun mesnevisinin yeni sahibidir. Leyla ile Mecnun mesnevisi Evliya Çelebi'ye Sultan Murat'ın damadı olan Melek Ahmet Paşa tarafından armağan olarak verilmiştir. Evliya Çelebi seyahatlerine Leyla ve Mecnun mesnevisi de iştirak eder. Evliya Çelebi uğradığı her iklime kitabı da yanında götürür. Evliya Çelebi'nin seyahat esnasında içinde bulunduğu kadirga eşkıyalar tarafından saldırıya uğrar ve ateşe verilir. Kurtuluş imkânının olmadığını anlayan Evliya Çelebi Leyla ile Mecnun mesnevisini diğer kitaplarla birlikte muşamba ve balmumlarına sararak suya bırakır. Evliya Çelebi de suya kapılarak gözden kaybolur. Daha sonra sudan çıkarılan kitap Silistre Kalesi'ne getirilir. Leyla ile Mecnun kitabı kale muhafızı Siyavuş Paşa'nın elindedir. Leyla ile Mecnun mesnevisinin içindeki sırlara kalede bulunan Babil Cemiyeti üyeleri biraz daha yaklaşır.

4.22.1. Düzen

4.22.1.1. Hikâye Zamanı

Bölüm belirsiz bir zaman dilimi ile başlar. Tuna'da buz ve ateş arasında sıkışmışlardır. Fakat ilerleyen sayfalarda Evliya Çelebi'nin rüyasında Efendimiz 'i görüp şefaet yerine seyahat demesinin üzerinden sekiz yıl geçtiği söylenir.

Önceki bölümde Nef'i'nin yanında bulunan kitap onun idamından sonra eve gelen kişiler tarafından alınır. Sultan'ın damadı Melek Ahmet Paşa tarafından Evliya Çelebi'ye armağan edilir. Kitap Evliya Çelebi ile yoldaşlığa başladıktan sonra uzun yıllar boyunca seyahatlere çıkar. Öyle ki yıllar birbirine karışır ve unutulur.

4.22.1.2. Anlatı Zamanı

Bölüm yirmi dört sayfadan oluşmuştur. Kendi içerisinde kısımlara ayrılmayan bölüm toplamda 5284 kelimeden oluşur. Bölümün roman içerisindeki oranı ise % 5,90'dır.

4.22.1.3. Analepsis

Bölümde analepsis yoktur.

4.22.1.4. Prolepsis

Bölüm prolepsis açısından güzel bir örnek ile başlar. Önceki bölümde Nef'i'nin yanında olan kitap Şimdi Tuna'nı buzları arasına sıkışmış ve kendisini ele geçirmeye çalışan hazine avcılarının ateşi altındadır. Aradan kaç yıl geçtiği bilinmemektedir. Fakat uzun bir süre geçmiştir ve tanıdık herkes ölmüştür. Kitap şimdi Zıloğlu Evliya Çelebi'nin terkisindedir.

4.22.2. Süre

4.22.2.1. Eksilti

Bölümde kitap Evliya Çelebi ile diyar diyar gezerken aynı yıllarda Osmanlı padişahları ve İstanbul anlatılmamış eksik bırakılmıştır.

4.22.2.2. Ara

Kitap Evliya Çelebi ile birçok coğrafyaya birçok iklime uğrar. Bölümde buralar zengin ifadeler ile tasvir edilmiştir. Hatta Dicle kıyısı Ve Rukal'in babasının zangoçluk yaptığı kilise anlatılır. Özellikle de Babil medeniyetinin günümüze kalan kalıntıları resmedilir. Evliya Çelebi'nin kişilik ve dış görünüşü ile seyahatleri ve seyahatleri sırasında edindiği ilginç malumatlar ara tekniği ile yazılmıştır.

4.22.2.3. Özet

Bölümde özet yapılmamıştır.

4.22.3.Sıklık

Bölümde BC üyeleri bir arada çıkar karşımıza. Bu kez Silistre Kalesi'ndedirler ve Siyavuş Paşa da BC üyesidir. Romanda üyelerin bir araya gelerek kitap üzerinde araştırmalar yapmaları üçüncü kez yinelenir. BC üyeleri beyitlerdeki şifreleri ararlar ve bu kez çok yaklaşırlar.

İskender Pala bu bölümde de Kays'ın iyileşmesi için Mekke'ye götürüldüğü ve başını Kâbe'ye dayayarak dua ettiği bölümü yineler.

Kitap bölümün sonunda Leyla için çektiği acıları yine dile getirir. Ne altın ne de bilim ona aşk lazımdır.

Tablo 23.1. Yirmi İkinci Bölüm

Hikâye zamanı	Sekiz yıllık bir süreç
Anlatı Zamanı	5284kelime - % 5,90
Aneleipsis	Ø
Prolepsis	✓
Eksilti	Ø
Ara	✓
Özet	Ø
Sıklık	✓

4.23. Bu, Dil Bilmez Kuzey Ülkelerine Gittiğim ve Akıllara Zıyan Sihirler Seyrettiğimdir

Romanın yirmi üçüncü bölümü kitapta 287 ile 301. sayfalar arasında yer almaktadır. Leyla ile Mecnun Mesnevisi bir kez daha yabancı ellerin eline düşer bu bölümde. Müzisyen olan Johann Jakob Froberger'in elindedir kitap. Johann Jakob Froberger intihar edecektir ve intihar etmeden önce Leyla ile Mecnun mesnevisini Çavuş Gustaf'a verir. Kitabı bizzat Kraliçe Christina'ya ulaştırmasını ister. Fakat Gustaf, Johann Jakob Froberger intiharından sonra vasiyetini yerine getirmez ve kitabı kraliçeye ulaştırmaz. Gustaf bir sihirbazdır. Gittiği yerlerde sihirbazlık gösterileri yaparak para kazanır. Her gittiği yere yanında kitabı da götürür. Gustaf bir gün kendisi gibi sihirbaz olan Molla Mehmet adlı biriyle Brandenburg'ta tanışır ve dost olurlar. Gustaf Leyla ile Mecnun mesnevisini Molla Mehmet'e hediye eder. Molla Mehmet bir

gün Şam'da Osmanlı Valisi Baltacı Mehmet Paşa'nın konağında bir gösteri yapar. Gösterisi sırasında Baltacı'nın askerlerini küçük düşürür. Öfkesine hâkim olamayan Baltacı Mehmet Paşa, Molla Mehmet'in idamına karar verir. Fakat yetmiş yaşlarındaki bir ihtiyar araya girerek onun affedilmesini ister. Bu ihtiyar meşhur şair Yusuf Nabi'dir. Baltacı Mehmet Paşa Şair Nabi'ye Leyla ile Mecnun mesnevisini armağan eder.

4.24.1. Düzen

4.24.1.1. Hikâye Zamanı

Bölümde kitap Silistre Kalesi'nden çıkar ve Molla Mehmet'in eline geçer. Molla Mehmet'in yanında yıllarca diyardan diyara yolculuk eder. Sihir gösterilerine şahitlik eder. En sonunda da Halep'te Şair Nabi'nin eline geçer. Fakat bunların kaç yıl sürdüğü ve ne zaman başlayıp ne zaman bittiği zikredilmez.

4.24.1.2. Anlatı Zamanı

Bölüm on beş sayfa ve iki kısımdan oluşmaktadır. Toplamda 3383 kelimenin bulunduğu ölümün roman içerisindeki oranı ise % 3,78'dir.

4.24.1.3. Analepsis

Kitabın Silistre kalesi'nde iken ne olduğu ve Molla Mehmet'in kitabı nasıl elde ettiği geriye dönüş yapılarak anlatılmıştır. Ayrıca Molla Mehmet ve Gustaf'ın maceraları da analepsis tekniği ile çıkar karşımıza.

4.24.1.4. Prolepsis

Kitap bir önceki bölümde Silistre Kalesi'nde BC üyelerinin elindeyken bu bölümde Molla Mehmet'in yanında ve Baltacı Mehmet Paşa'nı huzurunda çıkar karşımıza. Halep'tedirler ve Molla Mehmet bir sihirbazdır. Vezir Baltacı Mehmet Paşa ve askerlerine sihir gösterisi yapacaktır. Görüldüğü üzere bölüm bir prolepsis tekniği ile başlamıştır.

4.24.2. Süre

4.24.2.1. Eksilti

Bölümde Osmanlı ve İstanbul ahvali zikredilmemiştir.

4.24.2.2. Ara

Bölümde simya ilmi Molla Mehmet ve Gustaf karakterleri üzerinden anlatılmıştır. Bu iki sihirbazın gittikleri yerler gözterileri ve yaşadıkları uzun uzun tasvir edilmiştir. Molla Mehmet'in vezirin huzurunda yaptığı uçma sihir ve orada yaşananlar da uzun uzun resmedilir bölümde.

4.24.2. 3. Özet

Bölümde Molla Mehmet'in kim olduğu ve simya ilmine nasıl başladığı özetlenmiştir.

4.24.3. Sıklık

Bölüm sonunda kitap yine Leyla'yı zikreder.

Tablo 24.1.Yirmi Üçüncü Bölüm

Hikâye zamanı	Belirsiz yıllar
Anlatı Zamanı	3383 kelime - % 3,78
Anelepsi	✓
Prolepsi	✓
Eksilti	Ø
Ara	✓
Özet	✓
Sıklık	✓

4.24. Bu, Halep'te Şairleri Dinleyerek Mutlu Olduğum ve Hiç Aramadığım Bir Anda Leylâ'yı Bulduğumdur

Romanımızın yirmi dördüncü bölümü kitap içerisinde 302. sayfa ile 316. sayfalar arasında yer almaktadır. Bir önceki bölümde Molla Mehmet'in kaçması sırasında geriye bıraktığı çantasında yer alan Leyla ile Mecnun mesnevisini Halep Beylerbeyi Baltacı Mehmet Paşa Urfalı Şair Nabi'ye hediye etmişti. Mehmet Paşa, Nabi'yi çok sever ve son derece saygı duyar. Leyla ile Mecnun mesnevisi dışında Nabi'ye bir yer bağışlar. Bu yere daha sonra Bağ-ı Nabi denilecektir. Devrin adetleri gereği sık sık şiir meclisleri tertip edilir. Şiire düşkün olan Mehmet Paşa da Bağ-ı Nabi'de tertip edilen şiir meclislerine katılır. Bir meclisteyken Paşa, Şair Nabi'ye bir

isteği olup olmadığını sorar. Şair Nabi de Baltacı Mehmet Paşa'dan eserlerini yazmada kendisine yardımcı olması için bir halayık ister. Halep Beylerbeyi Baltacı Mehmet Paşa, Şair Nabi'nin isteğini daha güzel bir şekilde yerine getirir. Ve ona bir halayık değil okuma yazma bilen ve güzelliğiyle dikkat çeken bir cariye gönderir. Bu cariye, Nabi kadar kitabı da etkiler çünkü cariye çöl kızı Leyla'nın torunudur ve Leyla'ya son derece benzemektedir. Fakat İstanbul'da yaşadığı yıllardayken aralarında soğukluk bulunan Çorlulu Sadrazam Ali Paşa eline fırsat geçinde Nabi'den intikam alma fırsatını kaçırmamış ve yetmiş yaşına merdiven dayayan Nabi'nin Bağ-ı Nabi diye ünlenen evini yıktırmıştır. Evi yıkılan Urfalı Şair Nabi bu duruma oldukça üzülür.

4.24.1. Düzen

4.24.1.1. Hikâye Zamanı

Bir önceki bölümde Sihirbaz Molla Mehmet kitabı Baltacı Mehmet Paşa'nın konağının avlusunda çantasının içerisinde bırakıp gitmişti. Baltacı da kitabı Şair Nabi'ye hediye etmişti. Bu bölümde kitabın dilinden İstanbul'dan ayrılmasından beri neredeyse yarım asır geçtiği anlatılıyor.

Romanın En başta Kanuni Sultan Süleyman Han'ın Bağdat'a girişi ile başlıyordu ki bu da 1534 yılıydı. Daha sonra kitap bir çilek olarak karşımıza çıkıyor ve Leyla'yı görüyordu. Bu bölümde zaman kavramı ile ilgili olarak kitabın Leyla'yı görmesinden bu yana yaklaşık iki yüz yıl geçtiği vurgulanıyor.

4.24.1.2. Anlatı Zamanı

Bölüm on beş sayfadan oluşmaktadır. Kendi içerisinde de ayrıca üç kısma ayrılmıştır. Bölümde toplam 2988 kelime bulunmaktadır ve de roman içerisindeki oranı % 3,34'tür.

4.24.1.3. Analepsis

Bölümde şair Nabi'nin Sadrazam Çorlulu Ali Paşa ile aralarında geçen husumetler analepsis tekniği ile anlatılmıştır.

4.24.1.4. Prolepsis

Bölümde prolepsis yoktur.

4.24.2. Süre

4.24.2.1. Eksilti

Bölümde BC üyeleri ile ilgili bir bilgi geçmemiş ve eksilti yapılmıştır.

4.24.2.2. Ara

Bölümde Şair Nabi'nin kendisi ve şiir anlayışı betimlenmiştir. Yazar Nabi ile Fuzuli'yi şiir anlayışları ve şiire bakış açıları üzerinden mukayese eder. Kitabın Molla Mehmet'in yanında iken kuzey ülkelerinde geçirdiği yıllar boyunca Osmanlı'da yetişen şairler ara tekniği ile anlatılmıştır. Ayrıca şair Nabi'nin dilinden Türk ve Fars şiirinin mukayeseesi yapılarak Anadolu şiirinin o güne kadar olan süreçleri anlatılmıştır.

4.24.2.3. Özet

Bölümde özet yapılmamıştır.

4.24.3. Sıklık

Bölümde Leyla çıkar yeniden sahneye. Fakat bu sefer romanın baş tarafındaki çöl kızı Leyla'nın torunudur karşımıza çıkan. Ve torun Leyla kitabı eline alır. Kitabın ilk sayfasındaki ilk Leyla'nı öptüğü Rukal'in kanıyla şakayık izi bıraktığı yere bir öpücük kondurur.

Tablo 25.1. Yirmi Dördüncü Bölüm

Hikâye zamanı	Birkaç gün
Anlatı Zamanı	2988 kelime - % 3,34
Anelepsi	✓
Prolepsi	Ø
Eksilti	✓
Ara	✓
Özet	✓

4.25. Bu, Mehtaplı Gecelerde Leylâ ile Öpüştüğüm ve Sadabad'da Hırsızlar Eline Düştüğümdür

Eserin yirmi beşinci bölümü kitapta 317 ile 342. sayfalar arasında yer almaktadır. Leyla ile Mecnun kitabı aradan geçen uzun yıllardan sonra tekrar Pay-i Tahta, tekrar İstanbul'a dönmüştür. Bir önceki bölümde Urfalı Şair Nabi'nin yanında olan Leyla ile Mecnun kitabı Nabi'nin vefatından sonra Cariye Leyla ile birlikte İstanbul'a kadar ulaşmıştır. Leyla İbrahim Paşa'nın konağına satılmıştır. İbrahim Paşa aynı zamanda sadaret kethüdasıdır. Kethüda İbrahim Paşa, iki yıl evvel kızı Huri'yi Kaymak Mustafa Paşa ile evlendirmiştir. İşte Leyla'yı da kızının hizmeti için Kaymak Mustafa Paşa'nın konağına göndermiştir. Damat İbrahim Paşa'nın kızı Huri Leyla ile Mecnun mesnevisinden çok etkilenir. Huri, Leyla ile Mecnun kitabını yanında götürerek kocasıyla aşk hakkında sohbet etmek ister. Fakat kocası aşka uzak bir karakter olduğu için oralı olmaz. İbrahim Paşa, damadı Kaymak Mustafa Paşa ile mühim bir meseleyi görüşmek için odasına gider. Orada şaşkınlık içinde kalır zira hep duyduğu Leyla ile Mecnun mesnevisi masanın üzerinde durmaktadır. İbrahim Paşa kitabı hemen alıp evine götürür çünkü kendisi Babil Cemiyeti'nin başında yer almaktadır. İbrahim Paşa'nın konağında, yedi yılda bir toplanan ve her zaman ve her çağda sadece yedi kişiden oluşan Babil Cemiyeti'nin tüm üyeleri ilk defa aynı anda toplanıp kitap üzerinde araştırma yaparlar. Bu arada Osmanlı'da Lale Devri yaşanmaktadır. Sadabat, zevkin ve eğlencenin merkezi konumundadır. Eylül ayının sonlarına doğru İstanbul'da tarihte görülmemiş bir vaka cereyan eder. Bir hamam tellağı olan Halil ve zağarcı bölüğünden Muslu Beşe adlı şehir eşkıyaları yanlarına aldıkları on yedi kişi ile Patrona Halil isyanını başlatmıştır. İbrahim Paşa da Leyla ile Mecnun kitabının sırlarını henüz çözemedikleri için kitabı korumak adına damadı Mustafa Paşa aracılığıyla Şair Nedim'e gönderir. Fakat isyan çok fazla büyür ve isyanda Damat İbrahim Paşa da Şair Nedim de canlarından olurlar. Nedim'in evinde sahipsiz kalan Leyla ile Mecnun mesnevisi bir cariye tarafından evden çıkartılır. Yeni adresi bir batakhane olacaktır.

4.25.1. Düzen

4.25.1.1. Hikâye Zamanı

Kitap bu bölümde Şair Nabi'nin yanında olan Leyla ile birlikte İstanbul'a gelir. Nabi öldükten sonra kitap Leyla ile İbrahim Paşa'nın kızının yanında kalır. Birlikte İstanbul'da tam on iki yıl kalırlar. Sonra İbrahim Paşa damadı Kaymak Mustafa Paşa'nın evine gittiği bir gün kitabı görür ve kitaba el koyar. Kitap o anda ayrılık acısını tekrar yaşar.

Bölümde zaman kavramı zımni olarak verilmiştir. Çünkü BC üyelerinin toplandığı gecenin sabahında şehirde çıkan Patrona Halil isyanı sadrazam konağına kadar sıçramıştır. Bu isyan tarihte 1730 miladi yılının 28 Eylül günü başlamıştır.

Kitap Sadrazam İbrahim Paşa'dan sonra Nedim'in eline geçer. Burada sekiz gün kaldıktan sonra Nedim'in evi de isyancılar tarafından basılır ve Nedim ölür. Ölmeden önce kitabı sakladığı yerden üç gün sonra bir cariye tarafından çıkarılır ve batakhanelere götürülür.

İsyan aralık ayının ortalarında son bulurken bölümün hikâye zamanı da burada biter.

4.25.1.2. Anlatı Zamanı

Romanın bu bölümü kitaptaki en uzun bölümlerden biridir. Toplam yirmi altı sayfa uzunluğunda olan bölüm kendi içerisinde de dört bölüme ayrılmıştır. 6058 kelimenin bulunduğu bölün roman içerisindeki oranı ise % 6,77'dir.

4.25.1.3. Analepsis

Bölümün başında kitap İstanbul'dadır ve Sadrazam İbrahim Paşa başkanlığında toplanan BC üyelerinin masasındadır. Buradan itibaren İbrahim Paşa ve BC üyeleri ile devrin İstanbul'u anlatıldıktan sonra analepsis tekniği uygulanarak kitabın Halep'ten sonraki hikâyesi anlatılır.

4.25.1.4. Prolepsis

Romanın yirmi beşinci bölümü doğrudan prolepsis tekniği ile başlar. Bir önceki bölümde şair Nabi'nin yanında Halep'te bulunan kitap şimdi Sadrazam İbrahim Paşa'nın önünde İstanbul'da ve BC toplantısındadır. Neler olup bittiği, kitabın buraya nasıl geldiği de ayrıca analepsis tekniği ile anlatılmıştır.

4.25.2. Süre

4.25.2.1. Eksilti

Bölümde kitabın ikinci defa kavuştuğu Leyla'dan ayrıldıktan sonra Leyla'nın başına neler geldiği, ölüp ölmediği belirtilmemiş eksik bırakılmıştır.

4.25.2.2. Ara

Bölüm zengin tasvirlerle sık sık ara tekniğinin görüldüğü sayfalardan müteşekkildir. Osmanlı'nın çöküş yılları ve bu yıllarda yaşanan sosyal hayat, Lale Devri'nin insanı ve hayat şekli ile Patrona Halil isyanı ve şehirde yaşanan olaylar adeta bir tablo resmedilir gibi ara tekniği ile çıkar karşımıza.

Divan edebiyatı aşk kavramı yeniden bu kez Sadrazam İbrahim Paşa'nın dilinden tasvir edilir. Ayrıca Osmanlı ve Avrupa arasındaki bilim ve sanat alanlarındaki makasın giderek arttığı fakat her şeye rağmen Osmanlı'nın siyasi çöküşü sanatsal zevkin zirvesine denk geldiği betimlenmiştir.

BC üyelerinin toplantı merasimleri ve dokümanları ile dünya siyaseti hakkındaki görüşleri bölümün betimlenen diğer öğeleridir.

4.25.2.3. Özet

Sadrazam İbrahim Paşa'nın hayatı özet olarak sunulmuştur. Ayrıca Osmanlı'nın çöküşe giden yılları da bir paragrafta özetlenmiştir.

Ayrıca BC üyelerinin Silistre Kalesi'nden sonraki yılları özetlenmiştir.

4.25.3. Sıklık

BC Üyeleri yeniden toplanırlar. Bu kez başkanları Sadrazam İbrahim Paşa'dır. Ancak romanın başından beri ilk kez yedi üyenin tamamı bir arada zikredilmiştir.

Mecnun'un şifa bulması için Kâbe'ye götürülüşü ve burada aşkını arttırması için Allah'a dua edişi tekrarlanır. Daha önce 21.bölümde geçen beyit bu bölümde de tekrarlanır.

Ya Rab bela-yı aşk ile kıl âşinâ beni

Bir dem bela-yı aşktan etme cüda beni

Ayrıca BC toplantısında romanda önemli bir kilit noktaya sahip olan Siruş başlıklı murassa hançer ve Fuzuli'nin matara kayışı tekrar geçer.

Kitap Yine Rukal'den ve onu kanı ile çizdiği şakayıktan bahseder.

Tablo 26.1.Yirmi Beşinci Bölüm

Hikâye zamanı	Lale devri
Anlatı Zamanı	6058 kelime - % 6,77
Aneleipsis	✓
Prolepsis	✓
Eksilti	✓
Ara	✓
Özet	✓
Sıklık	✓

A.26. Bu, Galata'da Dervişler Gecesi ve Aşkın Bilinmez Bilmecesidir

Romanın yirmi altıncı bölümü kitap içerisinde 343 ile 363. sayfalar arasında yer almaktadır. Leyla ile Mecnun mesnevisi Nedim'in evinden kaçırılıp batakhaneye düşmüştü. Bir akşam Üvendire Veyis adlı bir belalı dostu olan Rasyıklı Anuş ile kavga edince ona kızar ve elindeki kitabı alarak kaçıtır. Okuma yazma bilmediği için amacı sahafçılara götürüp okutmaktır. Fakat kış mevsimidir ve Üvendire Veyis çok üşür. Dayanamayarak Galata'da yer alan Mevlevihane'ye sığınır. Üvendire Veyis, aslında üşüdüğü için Galata Mevlevihane'sine sığınmasına rağmen bunu gizler soyunmaya geldiğini yani değişmek istediğini söyler. Amacı ertesi gün buradan sıvışmak iken Üvendire Veyis gördüğü ortamdan ve dervişlerin halinden çok etkilenip kalmaya karar verir. Üvendire Veyis, burada çilesini tamamlar ve ruhen kemale erer. Üvendire Veyis'in bu ruhi kemalinin alameti olarak kendisine külâh giydirilir. Üvendire Veyis de bu güzel günün anısı olarak Leyla ile Mecnun mesnevisini Galata Mevlevihane'si Dedesi Galip Dede'ye hediye eder. Şeyh Galip, arkadaşı Esrar Dede ile birlikte sabaha kadar Leyla ile Mecnun mesnevisini okur. Kitaptan çok etkilenirler ve kitabın sayfa kenarında bulunan daha önceki Babil Cemiyeti üyelerinin yazdığı çivi yazısıyla olan rakamları fark ederler. Çivi yazısıyla yazılan bu rakamları anlayamazlar. Bu rakamları çözmesi için Halet Çelebi'den yardım isterler. Galip Dede, vefat ettikten sonra Halet Çelebi Leyla ile Mecnun mesnevisini merhumun odasından alıp kaçıtır.

24.26. Düzen

24.26.1. Hikâye Zamanı

Kitap Nedim'in evinden bir cariyeye tarafından alındıktan sonra İstanbul'un batakhanelerine düşmüş ve buralarda yıllar geçmiştir. Kaç yıl geçtiği zikredilmemiştir. Ancak III. Selim dönemi olduğu vurgulanmıştır. Ardından Üvendire Veyis tarafından Galata Mevlevihane'sine getirilmiştir. Üvendire Veyis, burada on sekiz günlük bir aforoz dönemi geçirmiştir ve takip eden zamanlarda külah giymiş hatta sema yapmıştı. Kitap Mevlevihane'de geçirdiği günlerde yaşadığı İlahi aşkın ateşiyle yarım asra yakındır batakhanelerde üzerine sinen kirlerin yok olduğunu söylüyor.

24.26.2. Anlatı Zamanı

Romanın yirmi altıncı bölümü yirmi bir sayfadan oluşmuştur. Kendi içerisinde dört kısma ayrılan bölüm toplam 4766 kelimeden oluşmaktadır. Bölümün romanın tamamına oranı ise % 5,33'tür.

24.26.3. Analepsis

Kitabın Galata Mevlevihane'sine nasıl geldiği analepsis tekniği anlatılır. Üvendire Veyis, dostu Rastıklın Anuş ile kavga etmiş ve kitabı da alarak dışarı çıkmıştır. Amacı kitabı satmakken soğuktan Galata Mevlevihane'sine sığınmıştır.

Bölümde ayrıca Üvendire Veyis'in geçmişi de analepsis tekniği ile anlatmıştır. Üvendire Veyis Kastamonuludur. Birisiyle kanlı olunca İstanbul'a gelmiş ve batakhanelerde yaşamaya başlamıştır. Burada Rastıklın Anuş ile tanışıp dost hayatı yaşamaya başlamıştır.

24.26.4. Prolepsis

Kitap bir önceki bölümde Şair Nedim'in evinden bir cariyeye tarafından çıkarılmıştı. Bu bölümde karşımıza bir Galata Mevlevihane'sinde çıkar. Yazar prolepsis tekniği ile zamandan öne doğru bir sıçrama yapmıştır.

24.26.2. Süre

24.26.2. 1. Eksilti

Bölümde eksilti yapılmamıştır.

24.26.2. 2. Ara

Bölümde Galata Mevlevihane'si ve ziyaretçileri betimlenmiştir. Ayrıca dönemin İstanbul batakhaneleri ve oralardaki yaşantı da betimlenen yerler arasındadır. İstanbul yangınları ve tulumbacılar da unutulmamıştır.

Galata Mevlevihane'sinin iç işleyişleri de bölümümün tasvirleri arasındadır. Buradaki dedelerin ve canların ibadetleri ve günlük rutinleri zengin tasvirlerle anlatılmıştır.

Bölümde Galip Dede'nin kendisi, şiir anlayışı ve ilahi aşkı tasvir ettiği yerler de hatırı sayılır betimlemeler arasındadır.

24.26.2.3. Özet

Kitabın Galata Mevlevihane'sine gelinceye kadar İstanbul batakhanelerindeki yılları özet tekniği ile anlatılmıştır. Ayrıca dönemin İstanbul'daki siyasi ve sosyal yapısı da özetlenmiştir. Yaklaşık elli yıllık bir süreç bir paragrafta anlatılmıştır.

24.26.3. Sıklık

Bölümde Leyla ile mecnun mesnevisinde daha önce de çok defa geçen şu beyit yinelenmiştir:

Ger ben ben isem nesin sen ey yâr

Ger sen sen isen neyim ben-i zâr

Bölümün sonunda kitap yine Leyla için haykırmakta ve ona olan aşkını ona olan hasretini dillendirmektedir.

Tablo 27.1.Yirmi Altıncı Bölüm

Hikâye zamanı	Elli yıllık bir süreç
Anlatı Zamanı	4766 kelime - %5,33
Anelepsi	✓
Prolepsi	✓
Eksilti	Ø

Ara	✓
Özet	✓
Sıklık	✓

4.27. Bu, Dünyanın Devrimlerle Tanıştığı ve Sayfalarımın Birbirine Karıştığıdır

Romanımızın yirmi yedinci bölümü kitap içerisinde 364. sayfa ile 381. sayfalar arasında yer almaktadır. Bir önceki bölümde Galata Mevlevihane'si Dedesi Şeh Galip'in yanında olan kitap onun vefatından sonra çivi yazısıyla yazılan rakamları çözmesi için çağrılan Halet Efendi tarafından Mevlevihane'den kaçırmıştı. Daha sonra Halet Efendi Osmanlı elçisi unvanıyla Paris'e gitmiş ve giderken yanında Leyla ile Mecnun mesnevisini de götürmüştür. Yıllar sonra kitap yeniden Avrupa'dadır. Paris'te Babil Cemiyeti'nin o yıllardaki üyeleri toplantı yaparlar. Toplantıda konu dünya ülkelerinin genel durumudur. Osmanlı Devleti çöküş yıllarını yaşamaktadır. Bu sebepten dolayı Babil Uzay Araştırmaları Merkezi'nin Osmanlı egemenliği altında olan coğrafyalarda kurulamayacağı anlaşılır. Osmanlı'nın dünya sahnesinden çekilmesinin hızlandırılması amacıyla bazı devletler teşebbüslerde bulunurlar. Ve Fransız devrimi tüm dünyada güç dengelerinin yeniden yazılmasına sebep olur.

4.27.1. Düzen

4.27.24.1. 4.1.1. Hikâye Zamanı

Romanın bu bölümü Fransız İhtilali'nin yaşandığı yılların sonrasına denk gelmektedir. Kitap İstanbul'dan, Galata Mevlevihane'sinden çıkarılalı tam dört yıl olmuştur.

Hikâye zamanı ile ilgili olarak da bölümde şu kısım geçer:

"Kâğıthane'de Leylâ'mı yitirdiğim o lâle kokulu toplantıdan bu yana üç çeyrek yüzyıl geçmişti ve BC üyeleri bensiz yapılan on toplantıda neler konuşmuşlar, Babil bilgelerinin uzay araştırmaları hakkında neler düşünmeye başlamışlar, diye merak ediyordum. "(Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk sayfa 375).

Bu satırlardan romanın hikâye zamanının miladi 1800'lü yılların başında geçmekte olduğu anlaşılmaktadır.

4.27.1.2. Anlatı Zamanı

Romanın yirmi yedinci bölümü toplam on sekiz sayfadan oluşmaktadır. Kendi içerisinde de iki kısma ayrılan bölümün kelime sayısı da 3899'dur. Bu kelime sayısından oluşan bölümün romanın tamamına oranı ise % 4,36'dır.

4.27.1.3. Analepsis

Kitabın Galata Mevlevihane'sinden nasıl çıkarıldığı ve Paris'e nasıl getirildiği analepsis kullanılarak anlatılmıştır. Halet Efendi, Şeh Galip'in ölümünden sonra kitabı gizlice almış ve kendisi ile birlikte Paris'e götürmüştür. Çünkü o BC 'den haberdardır ve altın heykellerin peşindedir.

4.27.1.4. Prolepsis

Romanın başında prolepsis tekniği uygulanmıştır. Bir önceki bölümde Galata Mevlevihane'sinde bulunan kitap bu bölümde Paris'te çıkar ilk olarak sahneye. Dolayısıyla zamanda bir öngörü olmuştur.

4.27.2. Süre

4.27.2.1. Eksilti

Bölümde BC üyeleri iki gün üst üste toplantı yapmışlardır. Fakat ikinci gün toplantıda silahlar ateşlenmiştir. Anlaşmazlığın asıl sebebi eksik bırakılmış ve çıkar çatışması olarak anlatılmıştır.

4.27.2.2. Ara

Bölümde dönemin Fransa ve Avrupa ülkeleri ile buralarda yaşanan siyasi çalkantıların yönetimlere yansımaları sosyal hayattaki tasvirler ile birlikte sunulmuştur. Ayrıca Osmanlı'nın giderek hızlanan çöküşü ve Osmanlı topraklarında yaşayan halkın giderek bağımsızlık için alevlenmeleri de tasvir edilmiştir.

4.27.2.3. Özet

Fransız İhtilali ve etkileri özetlenmiştir.

4.27.3. Sıklık

BC üyeleri üçüncü kez yedi kişilik tam kadroyla toplanırlar. Bu kez aralarında bir kadın da bulunmaktadır. Üyelerine takma isimler verilmiştir ve bu isimler yaşlı kütüphanecinin Fuzuli'ye söylediği 'aşkı bilen biri' sözünü hatırlatır. Halet Efendi ise Marduk yani başkandır.

Bölüm sonunda kitap yine Leyla'ya seslenmektedir.

Tablo 28.1.Yirmi Yedinci Bölüm

Hikâye zamanı	Farnsız Devrimini takip eden yıllar
Anlatı Zamanı	1899 kelime - % 4,36
Aneleptis	✓
Proleptis	✓
Eksilti	✓
Ara	✓
Özet	✓
Sıklık	✓

4.28 Bu, Paris Londra Hattında Bir Anıdır ve İstanbul'da Tanzimat Fermanıdır

Romanımızın yirmi sekizinci bölümü kitapta 382.sayfa ile 394. sayfalar arasında yer almaktadır. Bu bölümde Osmanlı'nın Paris elçisi olan Halet Efendi'nin sevgilisi Kontes Lourent çıkar karşımıza. Halet Efendi, Leyla ile Mecnun kitabını sevgilisi olan Kontes Lourent'e armağan ederek saklamasını ister. Kontes Lourent, sevgilisinden yadigâr kalan bu hediyeye oldukça değer vererek yıllarca saklar. Kontes, yetmiş yedinci yaş gününde Paris sokaklarında gezinirken bir kitapçı dostuna uğrar. Kontes Lourent, kitapçıdayken orada bulunan ve bir Türk olduğunu anladığı bir gence kitabı hediye eder. Bu kişi Namık Kemal'dir. Namık Kemal eski edebiyatın çağının geçtiğini ve artık yeni bir edebiyat oluşturulması gerektiğini savunur. Namık Kemal, daha sonra Leyla ile Mecnun kitabıyla birlikte İstanbul'a döner. Kitap yeniden ait olduğu topraklardadır. Tanzimat Fermanı ilan edilmiş ve İstanbul ziyadesiyle değişmiştir. Fakat Genç Osmanlılar, ilan edilen Tanzimat Fermanı'nı dahi yeterli bulmayarak meşrutiyet isteklerini yüksek perdeden dile getirmektedirler. Bu sırada Babil Cemiyeti üyesi olan Mustafa Reşit Paşa, Namık Kemal'i yanına çağırır. Gelirken Leyla ile Mecnun kitabını da getirmesini ister. Mustafa Reşit Paşa Namık Kemal'e Babil Cemiyeti'nden bahseder. Kendisinin ziyadesiyle hasta olduğunu fazla vakti kalmadığını ve bundan sonraki Babil Cemiyeti toplantılarına artık onun katılmasını

ister. Mustafa Reşit Paşa, Namık Kemal’e Babil Cemiyeti hakkındaki her şeyi ayrıntılarıyla anlatır. Ve Mustafa Reşit, Leyla ile Mecnun kitabındaki son beytin son şifresini de Namık Kemal’e söyler.

4.28.1. Düzen

4.28.1.1. Hikâye Zamanı

Kitap Paris’e geleli yaklaşık yarım yüzyıl olmuştur ve bunca zamanı Kontes Lourent’in yanında geçirmiştir.

Ayrıca aynı dönemde Paris’i ziyarete gelen Sultan Abdülaziz zamanı olduğu anlaşılmaktadır. Buradan da hikâye zamanının miladi takvime göre 1867 olduğu anlaşılmaktadır.

4.28.1.2. Anlatı Zamanı

Bölüm on üç sayfadan oluşmaktadır ve kendi içerisinde kısımlara ayrılmamıştır. Bölümdeki toplam kelime sayısı da 2726’dır. Bölümün romanın tamamına oranı % 3,04’dür.

4.28.1.3. Analepsis

Bir önceki bölümde Halet Efendi’nin yanında olan kitap bu bölümün başında Kontes Lourent’in yanında çıkar karşımıza. Yazar analepsis yaparak geriye gider ve kitabın Kontesin eline nasıl geçtiğini anlatır.

4.28.1.4. Prolepsis

Bölüm yaklaşık yetmiş beş yıllık bir süreyi atlayarak başlar. Bir önceki bölümde yaşananlardan beri yaklaşık üç çeyrek asır geçmiştir. Burada daha önceki çoğu bölümün başında olduğu gibi prolepsis yapılmıştır.

4.28.2.Süre

4.28.2.1. Eksilti

Halet Efendi’nin İstanbul’a döndüğü ve daha sonra idam edildiği söylenmiş ama nedeni eksik bırakılmıştır.

4.28.2.2. Ara

Bölümde Namık Kemal Londra’ya tren yolculuğu yapmaktadır. Yazar bu yolculuk esnasında ara tekniğini kullanarak kendisi ve sanatçı kimliğini okuyucuya tanıtır. Namık Kemal ile birlikte dönemim siyasi ve sosyal yapısı da gözler önüne

serilmiş örneğin Genç Osmanlılar tanıtılmıştır. Bu bölümde özellikle değişen sanat anlayışı ve şiire olan bakış açısındaki değişim anlatılmıştır. Hatta eski şiire ve şairlere olan bakış açıları kitabı çok rahatsız etmektedir.

4.28.2.3. Özet

Bölümde yetmiş beş yılı aşkın geniş bir zaman dilimi özetlenmiştir.

4.28.3.Sıklık

Reşit Paşa, Namık Kemal'e:

"Aşk bilen biri için yedi gerçek sır vardır. Bu sırra sahip olan dünyaya hâkim olur." (Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk sayfa 392) sözünü söyler. Bu söz romanın başından beri çok defa söylenmiştir.

Bölüm sonunda kitap yine Leyla diye seslenir.

Tablo 29.1. Yirmi Sekizinci Bölüm

Hikâye zamanı	1867 senesi ve takip eden yıllar
Anlatı Zamanı	2726 kelime - % 3,04
Aneleptis	✓
Proleptis	✓
Eksilti	✓
Ara	✓
Özet	✓
Sıklık	✓

4.29. Bu, Sırlarımın Ortalığa Saçıldığı ve Babil'de İhtar Kapısının Açıldığıdır

Romanımızın sondan bir önceki bölümü olan yirmi dokuzuncu bölüm kitap içerisinde 395 ile 412.sayfalar arasında yer almaktadır. Bu bölümde kitap yine el değiştirir. Bu kez Magosa'da bulunan Namık Kemal'in kitaplığından aynı zamanda bir arkeolog olan Blankenburglu Robert Koldewey tarafından çalınır. Blankenburglu Robert Koldewey, bir arkeologdur ve İhtar Tapınağı'nın olduğu yerde kazı yaparak

sırlara ve hazinelere ulaşmayı Babil Cemiyeti adına istemektedir. Blankenburghlu Robert Koldewey, asıl olarak kazıda Asurbanipal Kitaplığı'na ulaşmayı hedeflemektedir. Blankenburghlu Robert Koldewey, kazıları neticesinde Babil'e ait kadim bir şehri ortaya çıkarır. Bunun üzerine Babil Cemiyeti'nin diğer üyelerini de kazı alanına çağırır. Blankenburghlu Robert Koldewey, tapınağa yaklaştıklarını anladığı bir gün tüm işçileri izne gönderir. İşçiler gelmeden tapınağa ulaşmayı hedeflemektedirler. En nihayetinde tapınak ortaya çıkar ve Rahip Arşıya Akeldan'nın odasına ulaşırlar. Burada paha biçilmez heykelleri ele geçirip dışarı çıkarlar. Daha sonra ise tabletler için geri dönmek üzereyken saldırıya uğrarlar. Blankenburghlu Robert Koldewey yaralanır. Hastaneye gitmeden önce tapınağın girişine bir muhafız koyarak burayı korumasını ister. Fakat muhafız hazine hırsıyla doludur ve ihanet eder. Blankenburghlu Robert Koldewey, hastanede bir hafta sonra taburcu olur ve kazı alanına gelir. Burada hayatının şokunu yaşar tapınak adeta yerle bir edilmiş ve tabletler paramparça olmuştur. Asırlardır beklenen ana bu kadar yaklaşımsken ellerinden kayıp gitmesine çocuklar gibi ağlar Blankenburghlu Robert Koldewey.

4.29.1. Düzen

4.29.1. 1. Hikâye Zamanı

Bölüm hikâye zamanının net bir ifadesi ile başlar.

"Blankenburghlu Robert Koldewey, Berlin Kraliyet Müzesi yetkililerine gönderdiği 1 Nisan 1896 tarihli raporunda "Burada bulacaklarımin çoğu Nabukadnazar'ın eserleri olacaktır, iki haftadan beri kazıyorum; her şey yolunda gitti ve yedi metre uzunluğunda kerpiçten bir suru ortaya çıkardım." diyordu. "(Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk sayfa 395).

BC artık bir arkeolog olan Koldewey tarafından yönetiliyordu. Ve Marduk Koldewey BC üyelerine Evrenin Şövalyeleri diye hitap ediyordu. Koldewey, Bağdat'ta yaklaşık on yıl boyunca kazı çalışmaları yapar.

Bölümde ayrıca romanın başından beri geçen zamanın kronolojik ifadesi de bulunmaktadır.

"Hilleli işçilerin tekrar işbaşı yapmalarından sonra benim de sabrım tükenmiş gibiydi. Üçyüzelli yıldır sakladığım sırların onbinlerce yıllık hazinesini görmeyi çok istiyordum. " (Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk sayfa 401)

4.29.1.2. Anlatı Zamanı

Bölüm on sekiz sayfadan oluşmaktadır ve de kendi içerisinde üç kısma ayrılmıştır. Bölümdeki toplam kelime sayısı da 3995'tir. Bölümün roman içerisindeki oranı ise % 4,46'dır.

4.29.1.3. Analepsis

Bölümde Leyla ile Mecnun mesnevisine sahip olan ve BC adına çalışan Blankenburglu Robert Koldewey, Bağdat'ta kazılar yapmakta ve hazinelere çok yaklaşılmaktadır. Bölüm bu bilgi ile başladıktan sonra yazar analepsis tekniği ile geri gider ve kitabın Koldewey'in eline nasıl geçtiğini kazıya ne zaman ne nasıl başladığını açıklar. Koldewey kitabı Namık Kemal'den çaldırılmış ve de hançeri de Paris'te bulmuştur. Yedi yıl önce kazılara başlamıştır.

Koldewey bir hafta hastanede yattıktan sonra kazı alanına geri gelir ve yaşananlar analepsis tekniği ile kitabın dilinden anlatılır. Kazı alanı yağmalanmış ve tabletler içerisinde altınlar, mücevherler olabilir diye parçalanmıştır.

4.29.1.4. Prolepsis

Bölüm daha önceki pek çok bölümde olduğu gibi prolepsis tekniği kullanılarak başlar. Bir önceki bölümde Namık Kemal'in yanında olan kitap bölümün başında Blankenburglu Robert Koldewey adlı bir arkeoloğun çantasında çıkar karşımıza. Koldewey Magosa'da Leyla ile Mecnun mesnevisini Namık Kemal'in kitapları arasından çaldırmış ve şifrelerini çözerek hazinelere ulaşmayı amaçlamıştır.

4.29.2. Süre

4.29.2.1. Eksilti

Bölümde Koldewey'in Leyla ile Mecnun kitabını Namık Kemal'den nasıl çaldırttığı ve Namık Kemal'e ne olduğu belirtilmemiştir.

Ayrıca siruş başlıklı hançer yeniden karşımıza çıkarken Fuzuli'nin matara kayışı ortada yoktur. Ne olduğu başına ne geldiği eksik bırakılmıştır.

4.29.2.2. Ara

Yirmi dokuzuncu bölümde Arkeolog Koldewey üzerinden Babil Medeniyeti uzun uzun anlatılır. Kazı alanında dünyanın en eski ve büyük medeniyetleri yaşamıştır. Yunus Peygamber, İbrahim Peygamber, Nuh Peygamber, Danyal Peygamber gibi zatların haricinde Gılgamış, Hammurabi yasaları Semiramis'in asma bahçeleri,

Asurbanipal'ın aslanları terbiye edişi gibi bilgiler ara tekniği ile karşımıza çıkar. Babil Kulesi ve orada yaşayan halkın görüntüsü hayali olarak kitap tarafından anlatılır.

4.29.2.3. Özet

Koldwey'in Bağdat yılları özet tekniği ile birkaç paragrafta sığdırılmıştır. Altın heykellerin kazı alanından çıkarıldıkları zaman yaşananlar özetlenmiştir. Koldewey'in hastanede geçen bir haftası birkaç cümle ile özetlenmiştir.

4.29.3. Sıklık

Yazar bu bölümde de çoğu bölümde olduğu gibi Leyla ile Mecnun mesnevisindeki sahneleri kitabın ağzından anlatmıştır. Kitap kendini Kays'ın yerine koyduğu için Kays'ın dilinden Leyla ile okul günleri, aşklarının ortaya çıkışı, annesinin Leyla'yı azarlaması, Kays'ın çöllere düşüp aklını yitirmesi, Kays'ın babası ile Kâbe'ye gidişi, vahşi hayvanlarla çölde dost olması, Leyla'nın çölde Kays'ı ziyarete gelişi, Kays'ın Leyla'nın annesinden Leyla'nın vasiyetini öğrenmesi ve Kays'ın Leyla'nın mezarına kapanıp ağlaması bölümde özetlenmiştir. İskender Pala, roman boyunca aralara serptiği Leyla ile Mecnun mesnevisinin adeta tüm özetinin kitabın sonlarına doğru yinelemiştir.

Bölümde sirüş başlıklı hançer yeniden karşımıza çıkar.

Tablo 30.1. Yirmi Dokuzuncu Bölüm

Hikâye zamanı	10 yıllık zaman
Anlatı Zamanı	3995 kelime - % 4,46
Aneleipsis	✓
Prolepsis	✓
Eksilti	✓
Ara	✓
Özet	✓
Sıklık	✓

4.30. Bu, Gözümde Nem, Gönümde “L&M”dir

Toplam otuz bölümden oluşan romanımızın otuzuncu yani sonuncu bölümü de kitap içerisinde 412. sayfa ile 415. sayfalar arasında yer almaktadır. Leyla ile Mecnun kitabı İstanbul'a tekrar dönmüştür ve Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.

Asırlarca el üstünde tutulan kitap artık insanların kendisiyle ilgilenmemesinden yakınmaktadır. Kitap son durağı olan İstanbul şehrinin ezelden beri kendisi için bir yar olduğunu söyler. Lakin kitap asıl yârini yani Leyla'yı bulamamıştır.

4.30.1. Düzen

4.30.1.1. Hikâye Zamanı

Romanın son bölümünde hikâye zamanı yine kitabın dilinden anlatılmaktadır. Leyla ile Mecnun Mesnevisi yazılalı dört yüz elli yıl olmuştur.

"Efendim Fuzuli'nin kölesiyim ben ve dört yüz ellinci yaş günümden bu yana hep aynı yerde ayağı bağlı olarak bekliyorum" (Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk sayfa 413)

4.30.1.2. Anlatı Zamanı

Son bölüm aynı zamanda romanın en kısa bölümüdür. Dört sayfa ve tek kısımdan oluşan bölüm toplam 534 kelimedenden oluşmaktadır. Bölüm roman içerisinde % 0,59 oranında bir yere sahiptir.

4.30.1.3. Analepsis

Bölümde analepsis yoktur.

4.30.1.4. Prolepsis

Bölümde prolepsis yoktur.

4.30.2. Süre

4.30.2.1. Eksilti

Son bölümde pek çok konu belirsiz kalmıştır yani eksilti tekniği uygulanmıştır. Kitabın İstanbul'a ve Süleymaniye Kütüphanesi'ne nasıl geldiği belirtilmemiştir. Koldewey'in daha sonra başına ne geldiği söylenmemiştir. Ayrıca BC üyelerinin varlığı ve BAUM hakkında bilgi mevcut değildir.

4.30.2.2 Ara

Bölümde Süleymaniye Kütüphanesi ve içerisindeki kitaplar ile eserler tasvir edilmiştir.

4.30.2.3. Özet

Bölümde özet yoktur.

4.30.3. Sıklık

Kitap her bölümün sonunda olduğu gibi Leyla'yı zikretmektedir.

Tablo 31 .1. Otuzuncu Bölüm

Hikâye zamanı	1884 ve sonrası
Anlatı Zamanı	534 kelime - % 0,59
Aneleipsis	Ø
Prolepsis	Ø
Eksilti	✓
Ara	✓
Özet	Ø
Sıklık	✓

SONUÇ

Gerard Genette devrim niteliğindeki eseri *Anlatının Söylemi* adlı eserinde anlatıyı *düzen, süre, sıklık, kip ve ses* başlıkları adı altında toplamıştır. Bunlardan *düzen, süre ve sıklık* doğrudan anlatıda zaman kavramları ile ilgilidir. Genette, düzen başlığını hikâye zamanı, anlatı zamanı ve anakronileri olarak ayırır. Hikâye zamanı olayların gerçekleştiği zamanı ifade eder. Anlatı zamanı ise yazarın anlatıyı oluşturmak için harcadığı zamandır fakat bu zaman dilimi her vakit belli olmayacağı için anlatı zamanı ile okurun anlatıyı okumak için harcadığı zaman anlaşılmaktadır. Fakat bu da kişiden kişiye göre değişiklik gösterdiği için anlatıdaki sayfa sayısı ve kelime sayısı anlaşılmaktadır.

Genette, *anakroni* başlığı ile de kronolojik zamandan sapmaları kastetmektedir. Klasik anlatımlarda olaylar tek taraflı ileriye dönük ilerleme gösteren kronolojik bir seyir göstermektedir. Anakroniler ise su ilerlemeyi kırar geriye dönüşler ile analepsis/flashback ve zamandan ileriye atlamalar prolepsis/flashforword ile olaylar zamansal olarak farklı bir bakış açısıyla anlatılır.

Genette, süre kavramını da eksilti, ara, özet ve sahne başlıklarına ayırır. Eksilti anlatıda bazı kısımlar hakkında hiçbir şey söylenmeyerek eksik bırakılmasıdır. Özet, anlatıdaki olayların bazılarının özetlenmesidir. Örneğin birkaç gün ay ya da yılda olan

olayların birkaç cümlede anlatılmasıdır. Böylece olayların akışı hızlandırılmış olur. Ara ise anlatıda betimlemeler ya da bilgiler vererek yazarın ana olaya duraklama yapması olarak tarif edilir. Sahne ise anlatı zamanı ile hikâye zamanının aynı olduğu tiyatro oyunları için kullanılan bir terim olarak ifade edilir.

İskender Pala, hemen hemen tüm eserlerinde divan edebiyatına değinmiş ve divan edebiyatını okuyucularına sevdirmeyi amaçlamıştır. Kaleme aldığı ilk eserleri daha çok akademisyen kimliğinden ötürü araştırma ve incelemeye dayalı iken son yıllarda özellikle yazdığı romanlarla dikkat çekmektedir. Romanlarında derin tarih ve edebiyat tarihi birikimi ile okuyucuların karşısına çıkan Pala, roman türünü adeta divan edebiyatını ve tarihimizi sevdirmeye aracı olarak kullanmaktadır. Aşk temasının işlendiği bütün romanlarda özlem, ayrılık kavuşamama gibi kavramlara da değinilir çünkü bunlar aşkla iç içe olan kavramlardır. Aşk teması dışında isyan, iktidar hırsı, ölüm, göç, kaçış gibi temalara da yer verilir. (İlter, Gürkan, İskender Pala Romanları Üzerine Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, Van, 2016.)

İskender Pala'nın, konusu daha çok eski asırlara dayanan romanlarına Gerard Genette'nin Anlatının Söylemi eserindeki zaman başlığına göre baktığımızda zaman unsurunu oldukça başarılı bir şekilde kullandığını görmekteyiz. Yazının konusu olan Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk romanı aynı zamanda İskender Pala'nın ilk romanıdır. Pala, romanda zamanı olağan kronolojik akışının içerisinde analepsis/flashback ve prolepsis/flashforward tekniklerini kullanarak çoklu zaman katmanları kullanmış ve birbiri içerisinde girift olan olayları bu zaman katmanlarının üzerine inşa etmiştir. Romanda olaylar doğal kronolojik akıştan ziyade bu anakroniler ile yazılmıştır. Böylece İskender Pala roman içerisinde ana yoldan ayrılmadan okuyucuya yeni yollar göstermiştir. Asıl olayların akışı içerisinde analepsis ve prolepsisler ile olayların öncesi ve sonrası anlatılmış birbiri içerisinde girift olan olaylar bir düzene oturtulmuştur.

Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk romanında hikâye zamanı Osmanlı'nın en parlak dönemi olan Kanuni Sultan Süleyman'ın Bağdat'a girişi ile başlar. Daha sonra gelişen olaylar Osmanlı'nın son yıllarına kadar devam eder. Romanda yaklaşık 370 yıllık bir zaman dilimi hikâye zamanı olarak karşımıza çıkar. Roman Leyla ile Mecnun kitabının gözünden kişileştirme ve konuşurma sanatları yapılarak anlatıldığı için asırlar arası geçişler daha kolay sağlanmıştır. Romanın farklı bölümlerinde farklı karakterler ile

karşılaştan kitap bu kişilerle olan ilişkisiyle zaman nehrinde de akmaktadır adeta. Pala 370 yıllık bu uzun süre zarfını anlatmak istediğı konunun önemine göre bölümlere ayırmış ve en çok önem verdiği konuya en fazla zamanı ayırmıştır.

Babil’de Ölüm İstanbul’da Aşk romanına Genette’nin Anlatının Söylemi kitabındaki zaman başlıklarına göre bakıldığında dikkati çeken en önemli hususlardan biri de İskender Pala’nın ara tekniğini oldukça başarılı bir şekilde kullanmış olduğudur. Genette göre ara ana olay ya da olayların akışı içerisinde yazarın betimlemeler ve bazı bilgiler vererek olayları adeta durdurmasıdır. Bu yüzden ara tekniğine duraklama da denmektedir. İskender Pala, Babil’de Ölüm İstanbul’da Aşk romanında oldukça zengin betimlemeler yapmıştır. Bunun sebebi olayların günümüzden oldukça eski sayılan asırlarda gerçekleşmesi ve günümüz okuyucusunun bahsi geçen zamandaki yaşantıya yabancı kalmış olmasıdır. Böylece Pala, okuyucusunun bu yabancılığını ortadan kaldırmak ve de anlatmak istediğı olay ya da mekânları göz önünde canlandırabilmek için zengin betimlemeler yapmıştır. Yaptığı bu betimlemeler kuru anlatımdan ziyade sanatsal betimlemelerdir. Örneğin Osmanlı dönemindeki cilteveleri ya da nakkaşhaneler, arastalar romanda devrin özellikleri ve devrin teknolojileri ile karşımıza çıkar. Bu betimlemelerden günümüz ile bağlantılı olanlar da ayrıca dikkat çekmektedir. Örneğin hikâye zamanındaki kâğıt yapma ve yazıya hazırlama teknikleri ile yazdıktan sonra kitaba dönüştürme teknikleri günümüz ile kıyaslandığı için okuyucuda ayrı bir tat bırakmaktadır. Osmanlı döneminde İstanbul şehrine ait zengin betimlemeler de yine devri ve zamanı mekânla birleştiren önemli tasvirlerdendir.

Genette ara tekniğiyle sadece betimlemeler yapılmadığını aynı zamanda yazarın araya girerek bilgiler verdiğini de söyler. İskender Pala, tezimizin konusu olan Babil’de Ölüm İstanbul’da Aşk romanında ara tekniğini kullanarak tarih, edebiyat, coğrafya vb. konularda da bilgiler sunar. Özellikle romanda divan edebiyatı şairleri ve şiir anlayışları hatırı sayılır bir yer tutmaktadır. Bu yönüyle adeta divan edebiyatı kitabı olan romanda olaylar şairlerin kitapla olan bağlantıları üzerinden akmakta olduğu için asıl konuyla da bağlantı kopmadan devam etmektedir. İskender Pala, romanda ayrıca şairler dışında gerçekten tarihte yaşamış kişiler ve olaylar hakkında ada bilgiler verir. Örneğin İstanbul’da yaşanan yıldız yağmuru, İstanbul’un dikilitaşları, Türklerin ilk

çevrecileri sayılan kozbekçileri, Alman Ressam Elsheimer, ilk roketi yapan Logari Hasan Bey vb. isim ve hadiseler ile roman oldukça zengin bir hüviyete bürünmüştür.

Yazarlar eserlerinde en çok vurgulamak istedikleri konu ya da hadiseye en fazla da zamanı ayırırlar. Özellikler romanlarda tekrarlanan bölümler yazarın üzerinde en çok durduğu bölümlerdir. Gerard Genette Anlatının Söyleminde bunu *sıklık* diyerek ifade eder. İskender Pala da romanda bazı yerleri sıklık tekniği ile pek çok defa yinelemiştir. Fakat romanın başından sonuna kadar sürekli devam eden canlılığını yitirmeyen ve en çok tekrarlanan konu aşktır. Aşk roman boyunca olaylara ışık tutup yolu aydınlatan bir fener değil de her zaman yanan ve hiç sönmeyen bir güneştir adeta. Bu güneş roman boyunca hep ışığı ve ısıyla yanmaya devam eder. Böylelikle İskender Pala asıl hedef kitlesine yani okuyucuya aşkı, aşk ile aşkın dilinden anlatır. Leyla ile Mecnun mesnevisinin gözünden anlatılan olaylarda mesnevi içerisindeki beyitler okunarak bunlar aşk ile ilgili tasvirlerle dönüşür. En çok Leyla ile Mecnun'un okulda karşılaşmaları, Mecnun'un çöldeki hali, vahşi hayvanlarla ünsiyet kurması, Leyla'nın mezarına kapanması ve orada ölmesini anlatan beyitler roman boyunca farklı karakterlerin dilinden okunur. Fakat en çok tekrarlanan yer Mecnun'un şifa bulması için babası tarafından Kâbe'ye götürülmesini anlatan beyittir. Şifa bulması ve aşkıdan kurtulması beklenen Mecnun başını Kâbe'nin eşiğine koyar Allah'tan aşkını arttırmasını diler.

“Ya Rab belay-ı aşk ile kıl aşına beni

Bir dem bela-yı aşktan etme cüda beni”

Pala bu sahnenin anlatıldığı beyti ve bu sahneyi roman içerisinde sıkça tekrarlar. Çünkü bu aşkta mecazi mertebeden İlahi mertebeye geçişin sembolü olan beyittir. İskender Pala aşkın bu mertebelerini okuyucusunun da görmesini ister. Bu beyitten sonra da romanda en çok şu beyit geçer:

“Ger ben ben isem nesin sen ey yar

Ver sen sen isen neyim nen-i zar.”

Mecnun'un çölde kendisini ziyarete gelen Leyla ile karşılaşınca Leyla'yı tanımayarak söylediği bu beyit aşkta kendinden geçmeyi ve bir olmayı anlatır.

Dolayısıyla yine bu beyitte de da aşkta mecazdan hakikiye geçmek, zahirden batına ulaşmak anlatılmıştır. Romanın ana fikrini yansıttığı için bu beyit kitapta sıkça geçer.

İskender Pala, akademisyen kimliğinin yanı sıra romancı kimliği ile de ön plana çıkmaktadır. Romanlarındaki olay örgülerinin girift bir yapıda olması ve ana olaylar ile birlikte satırlarında yer verdiği derin tarihi bilgiler ve edebiyat tarihi bilgileri her okurun anlayabileceği bir üsluptadır. Bu girift yapıyı ve ana olaylar ile birlikte verdiği bilgi birikimini anlatıbilim düzlemine aktarabilmek için zaman unsuru klasik olağan bir akışta değil anakronik bir anlatımla vermeyi tercih etmiştir. Bu da yazara geniş bir hareket sahası sunmuştur. Ayrıca Pala romanlarında en çok önem verdiği konulara en fazla zamanı ayırmıştır.

İskender Pala, divan edebiyatını başta yeni kuşaklar olmak üzere geniş kitlelere sevdirmeyi başarmış önemli bir sanatçıdır. Yazdığı romanlarla birlikte divan edebiyatının yanı sıra tarihimizi ve tarihimizdeki önemli karakterleri de yeni nesillere tanıtmış ve sevdirmiştir. Bu vesile ile örnek alacak karakter arayışı içerisinde olan yeni nesillere edebi bir zevk ile sunduğu eserlerindeki rol kişiler ve çarpıcı olaylar ile ne kadar büyük bir hizmet yaptığı ortadadır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Genette, Gerard, Anlatının Söylemi Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2020.

Dervişcemaloğlu, Bahar, Anlatıbilime Giriş, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2016.

Rimmon-Kenan, Shlomith, Narrative, Fiktion, Contemporary Poetics, Routledge,(çev. Bahar Dervişcemaloğlu) 2002, s. 44.

Ricoeur, Paul, Zaman Olay Örgüsü Üçlü Mimemis, Yapı Kredi yayınları, İstanbul, 2007.

Augustinus, Aziz, İtirafı, Kaktüs Yayınları, İstanbul, 2015.

Argunşah, Hülya, Tarihi Roman, Türk Edebiyatı Tarihi, KTBY, C.4, İstanbul, 2007.

Manfred, Jahn, Anlatıbilimin Anlatı Teorisi El Kitabı. Çev. Bahar Dervişcemaloğlu, Dergâh Yayınları, Ankara, 2012.

Çetin, Nurullah, Roman Çözümleme Yöntemi, Öncü Kitap Yayınları, Ankara, 2013

Einstein, Albert, İzafiyet Teorisi, Say Yayınları, İstanbul, 2021.

Pala, İskender, Aşkname, Kapı Yayınları, İstanbul, 2018.

Rimmon-Kenan, Shlomith, Narrative, Fiktion, Contemporary Poetics, Routledge,(Çev. Bahar Dervişcemaloğlu) 2002, s. 44.

Makaleler, Yazılar, Söyleşiler ve Dergiler

Şahan, Kayhan, Dizdar, Firdevs, Anlatının Söylemi Işığında Yedi Kocalı Hürmüz Karşılaştırması, Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları.

Çandır, Kazım, 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, Cilt, Sayı 21, 2018.

Parın, Kamil, Anlatının Söylemi Hakkında Bir Deneme, Söylem Dergisi, 2018.

Yaman, Emine Bosa, İskender Pala'nın Roman ve Öykülerinde Tema, Adıyaman, 2014.

Bozkuş, Mustafa Onur, İskender Pala'nın Romanda Gerçek ve Kurmaca İlişkisi, Aydın, 2013.

Ergöz, Ramazan, Tarihi Bir Roman Olarak İskender Pala'nın “Od” Romanında Yapı ve İzlek, Tarih ve Gelecek Dergisi 2020 6, 503-525

Çetin, Nurullah, “İskender Pala“nın Babil’de Ölüm İstanbul’da Aşk Romanı Üzerine Bir İnceleme, Edebiyat Ufku Dergisi, 17 Nisan 2009.

Büşra Sönmezışık, Bir Ömür Böyle Geçti, Adlı Söyleşi, Yeni Şafak, 12 Nisan 2008.

İlter, Gürkan, İskender Pala Romanları Üzerine Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, Van, 2016.

Cemiloğlu, Mustafa, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003.

İnternet Kaynakları

TDK.gov.tr.anakronik kelimesi.

Filizok, Rıza, Edebi Eserlerde Zaman, Ege Edebiyat. Org.

<http://www.iskenderpala.net/yeni/biyografi.asp/2020>

<http://www.derindüşünce.org>.

<http://www.Milliyet.com.tr>.

[http://www.Yeni Şafak.com.tr](http://www.YeniŞafak.com.tr).

<http://www.tr.wikipedia.org/wiki/analepsis>.

<Http://wwwoxford> Dictionaries, time, word.

İncelenen Romanlar

Pala, İskender; Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk, Kapı Yayınları, İstanbul, 2016.

Pala, İskender, Efsane, Kapı Yayınları, İstanbul, 2018.

Pala, İskender, Mihmandar, Kapı Yayınları, İstanbul, 2014.

Pala, İskender, Katre-i Matem, Kapı Yayınları, İstanbul, 2009.

Pala, İskender, Şah & Sultan, Kapı Yayınları, İstanbul, 2010.

Pala, İskender, Od, Kapı Yayınları, İstanbul, 2011.

Pala, İskender, Kervan, Kapı Yayınları, İstanbul, 2021.

Pala, İskender, Akşam Yıldızı, Kapı Yayınları, İstanbul, 2019.

Pala, İskender, Abum Rabum, Kapı Yayınları, İstanbul, 2017.

Pala, İskender, İki Darbe Arasında, Kapı Yayınları, İstanbul, 2010.

